

โครงการพัฒนาพื้นที่วัฒนธรรมรอบวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช

นางสาวณัฐวรรณ หัสจำนงค์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาสถาปัตยกรรมและการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธนกสินทร์
ปีการศึกษา ๒๕๖๐

Culture Development Project around Wat Phra Mahathat Woramahawihan Nakhon Si
Thammarat

Nattawan Hatjamnong

The Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement
For the Bachelor's Degree of Architecture in Architectural technology
Department of Architecture and Urban Design , Faculty of Architecture and Design
Rajamangala University of Technology Rattanakosin
Academic Year 2017

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : โครงการพัฒนาพื้นที่วัฒนธรรมรอบวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ : นางสาวณัฐวรรณ หัสจำนงค์

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิทยา พิมลสิทธิ์

คณะ : สถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ

บทคัดย่อ

โครงการพัฒนาพื้นที่วัฒนธรรมรอบวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบชุมชนเมืองรอบวัดพระมหาธาตุ ด้านสังคม เศรษฐกิจ ภายภาพรวมทั้งศึกษานโยบายการพัฒนาในทุกระดับที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) และนำมาวิเคราะห์ปัญหาและศักยภาพต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่รอบวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่วัฒนธรรมรอบวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

จากการศึกษาและวิเคราะห์พบว่า บริเวณโดยรอบวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร มีการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบผสมผสาน ไม่เข้มงวดมากนักตามวิถีของชาวบ้าน มีการก่อสร้างอาคารที่แปลกปลอมปะปนกับอาคารเก่าในหลายบริเวณ และยังมีอาคารชนสงฆ์ที่ค่อนข้างหนาแน่นในวันที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ ทำให้ขาดพื้นที่จอดรถยนต์ มีการใช้ทางเท้าและผิวการจราจรเป็นที่ประกอบกิจกรรมอื่นๆ ที่อาจทำให้เกิดการรบกวนและเดือดร้อน กับประชาชนและนักท่องเที่ยวได้ อีกทั้งบริเวณโดยรอบยังมีสภาพภูมิทัศน์ที่เสื่อมโทรม ขาดการบำรุงรักษาและขาดสิ่งอำนวยความสะดวก

ดังนั้น ผู้ศึกษาได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาว่า “ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ชุมชนมีเอกลักษณ์ ส่งเสริมแหล่งอาชีพอย่างยั่งยืน” และเสนอแนะออกมาเป็นแผนงานหลัก 4 แผนงาน ได้แก่ แผนงานด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน แผนงานด้านการจัดระบบโครงข่ายการ แผนงานด้านการปรับปรุงภูมิทัศน์ แผนงานด้านปรับปรุงและอนุรักษ์ชุมชนเก่าเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งต้องใช้เวลาในการพัฒนาจึงจะสำเร็จและหากดำเนินงานตามที่เสนอแนะไว้ โครงการพัฒนาพื้นที่วัฒนธรรมรอบวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จะช่วยฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดำรงรักษาวัฒนธรรมพื้นเมืองให้มีความยั่งยืน และอาจยกระดับไปสู่ความเป็นเมืองมรดกโลกได้ในที่สุด

ลายมือชื่อนักศึกษา.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 สาขาสถาปัตยกรรมและการออกแบบชุมชนเมือง ปีการศึกษา ๒๕๖๐

Thesis Title : Culture Development Project around Wat Phra Mahathat
 Woramahawihan Nakhon Si Thammarat

Student : Miss. Nattawan Hatjamnong

Advisor : Asst. Prof.Vithaya Pimolsith.

Faculty : Architectural and Design

Abstract

Development of the area around Wat Phra Mahathat culture. Nakhon Sri Thammarat Objective To study the communities around Wat Phra Mahathat, social, economic, physical and educational development policies at all relevant levels. The National Economic and Social Development Plan No. ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๔ BC). And analyzed the problems and potentials. The impact on the area around Wat Phra Mahathat. To develop guidelines for local culture around Wat Phra Mahathat.

The study and analysis found. The area around Wat Phra Mahathat. A land use mix. Not much by way of stringent locals. Build a strange mix of old buildings in many areas. It also has freight traffic is quite heavy on tourists into space. Given the lack of car parking spaces With the use of sidewalks and surface traffic as other activities. Which may cause a disturbance and suffering. Residents and visitors The surrounding landscape has deteriorated. Lack of maintenance and lack of facilities.

So the study was to develop a vision. "Cultural tourism Community identity Promote the sustainable occupation "and propose a roadmap out of the four plans, including plans to use the land. Plan to organize a citywide. Plan to improve the landscape Community Improvement Plan and Conservation old to travel. It takes time to develop, and if it is successful implementation of the recommendations made. Development of the area around Wat Phra Mahathat culture. Rehabilitation and development to help meet the objectives set. Preserving native culture to be sustainable. And elevated to a World Heritage Site in the end.

Signature Student Signature Advisors

Architectural and Urban Design Academic year 2017

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ดีด้วยคำแนะนำ คำปรึกษาและความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ฐิติมา สิริรัตนยานนท์ ที่ให้คำแนะนำความรู้ เสนอแนะความคิดทัศนคติให้กว้างขึ้นในการทำงาน และให้คำแนะนำในข้อบกพร่องต่าง ๆ ในงานวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ท่านคณะอาจารย์กรรมการทุกท่าน ที่สละเวลา ให้คำแนะนำข้อคิดเห็นที่ดี และมีประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์วิทยา พิมลสิทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ ที่สละเวลาให้คำแนะนำในด้านข้อมูลต่างๆจนไปถึงข้อมูลด้านการออกแบบ มีประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ขอขอบพระคุณ หน่วยงาน กรมโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ให้ข้อมูลทุกอย่างที่ต้องการมาโดยตลอดทำให้มีประโยชน์แก่การวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ พี่ๆ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ทุกคนที่คอยให้กำลังใจ ช่วยขนย้ายmodel และจัดหาเครื่องมือการทำmodelให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี มาโดยตลอด

ท้ายสุดนี้ ดิฉันขอขอบพระคุณและประโยชน์ใด ๆ ของการศึกษาครั้งนี้ แต่ บิดา มารดา ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่หาที่เปรียบมิได้ รวมทั้งครอบครัว พี่น้องทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนด้วยดีเสมอมา อีกทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ไม่ได้เอ่ยนามไว้ ณ ที่นี้ ที่เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุน ส่งผลให้ผู้ศึกษามีพลังในการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี

นางสาวณัฐวรรณ หัสจำนงค์
ผู้จัดทำวิทยานิพนธ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
สารบัญแผนภูมิ	ซ
สารบัญแผนที่	ฌ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาของโครงการ	๑-๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๑-๒
๑.๓ ขอบเขตการศึกษา	๑-๓
๑.๓.๑ ขอบเขตด้านพื้นที่	๑-๓
๑.๓.๑.๑ พื้นที่ศึกษา	๑-๓
๑.๓.๑.๒ พื้นที่โครงการ	๑-๕
๑.๓.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา	๑-๗
๑.๔ ขั้นตอนและวิธีดำเนินการศึกษา	๑-๗
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑-๘
๑.๖ คำจำกัดความ	๑-๘
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ ทฤษฎีจินตภาพของเมือง	๒-๑
๒.๒ แนวความคิดการฟื้นฟูเมืองเชิงกระบวนการ	๒-๓
๒.๓ แนวความคิดการปรับปรุงการฟื้นฟูเมือง (Urban Renewal)	๒-๔
๒.๔ กรณีศึกษา	๒-๗
๒.๔.๑ แนวทางการฟื้นฟูบริเวณชุมชนเก่า บ้านสิงห์ท่า จังหวัดยโสธร	๒-๗
๒.๔.๒ กรณีศึกษาเกาะรัตนโกสินทร์ (กรุงเทพมหานคร)	๒-๑๔
สรุปบทที่ ๒	๒-๑๖

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๓ การศึกษาที่ตั้งและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	
๓.๑ พื้นที่ศึกษา	
๓.๑.๑ ข้อมูลด้านกายภาพ	๓-๑
๓.๑.๑.๑ ลักษณะที่ตั้งและภูมิประเทศ	๓-๑
๓.๑.๑.๒ ระบบโครงข่ายการสัญจร	๓-๔
๓.๑.๑.๓ การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๓-๖
๓.๑.๑.๔ โครงสร้างสาธารณูปโภค	๓-๘
๓.๑.๑.๕ โครงสร้างสาธารณูปการ	๓-๘
๓.๑.๒ ข้อมูลด้านสังคมและเศรษฐกิจ	๓-๙
๓.๑.๒.๑ ชุมชนและประชากร	๓-๙
๓.๑.๒.๒ กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม	๓-๑๐
๓.๑.๓ กฎหมาย ข้อมูล และโครงการที่เกี่ยวข้อง	๓-๑๓
๓.๑.๓.๑ กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้อง	๓-๑๓
๓.๑.๓.๒ โครงการและแผนงานที่เกี่ยวข้อง	๓-๑๖
๓.๒ พื้นที่โครงการ	๓-๑๖
๓.๒.๑ การกำหนดขอบเขตพื้นที่โครงการ	๓-๑๖
๓.๒.๒ ประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการของพื้นที่โครงการ	๓-๑๘
๓.๒.๓ ข้อมูลด้านกายภาพ	๓-๒๔
๓.๒.๓.๑ โครงข่ายการสัญจรและการเข้าถึง	๓-๒๔
๓.๒.๓.๒ การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๓-๒๖
๓.๒.๓.๓ การใช้ประโยชน์อาคาร	๓-๒๘
๓.๒.๓.๔ กรรมสิทธิ์ที่การถือครองที่ดิน	๓-๓๐
๓.๒.๓.๕ โครงสร้างสาธารณูปการ	๓-๓๒
๓.๒.๓.๖ มวลอาคารและพื้นที่ว่าง	๓-๓๔
๓.๒.๓.๗ ลักษณะสถาปัตยกรรมและภูมิสถาปัตยกรรม	๓-๓๖
๓.๒.๓.๘ ความสูงอาคาร	๓-๓๘
๓.๒.๓.๙ มรดกวัฒนธรรม	๓-๔๐
๓.๒.๓.๑๐ ศักยภาพการมองเห็นและการเข้าถึงพื้นที่	๓-๔๒
๓.๒.๓.๑๑ องค์กรประกอบทางจินตภาพ	๓-๔๓
๓.๓.๔ ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม	๓-๔๕
๓.๓.๔.๑ ลักษณะชุมชนและลักษณะทางสังคม	๓-๔๕
๓.๓.๔.๒ กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	๓-๔๖
สรุปบทที่ ๓	๓-๔๗

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่โครงการเพื่อกำหนดโปรแกรมในการออกแบบ	
๔.๑ การวิเคราะห์ศักยภาพและปัญหาพื้นที่โครงการ	๔-๑
๔.๒ การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคาม	๔-๒
๔.๓ สรุปการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม	๔-๑๐
๔.๔ สรุปทิศทางและแนวโน้มการเจริญเติบโตของชุมชน	๔-๑๒
๔.๕ วิเคราะห์ข้อดี – ข้อเสีย และการแก้ไขปัญหาของพื้นที่	๔-๑๒
สรุปบทที่ ๔	๔-๑๕
บทที่ ๕ การกำหนดรายละเอียดและการออกแบบวางผังโครงการ	
๕.๑ วิสัยทัศน์ในการพัฒนาพื้นที่	๕-๑
๕.๒ แนวความคิดในการออกแบบและวางผัง	๕-๒
๕.๓ การกำหนดรายละเอียดของโครงการ	๕-๔
๕.๓.๑ ระบบโครงข่ายทางสัญจร	๕-๔
๕.๓.๒ การกำหนดตำแหน่งอาคาร สิ่งปลูกสร้างและพื้นที่ว่าง	๕-๖
๕.๓.๓ การกำหนดมุมมองสำคัญของพื้นที่โครงการ	๕-๗
๕.๓.๔ การควบคุมรายละเอียดการออกแบบของสิ่งปลูกสร้าง	๕-๙
๕.๔ การออกแบบวางผังโครงการ	๕-๑๓
๕.๔.๑ แผนงานด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน	๕-๑๓
๕.๔.๒ แผนงานด้านโครงข่ายการสัญจร	๕-๑๔
๕.๔.๓ แผนงานด้านการปรับปรุงภูมิทัศน์	๕-๑๕
๕.๔.๔ แผนงานด้านปรับปรุงและอนุรักษ์	๕-๒๒
๕.๔.๓ ผลงานการออกแบบ	๕-๒๖
๕.๔.๔ ระยะเวลาการดำเนินโครงการ	๕-๓๒
สรุปบทที่ ๕	๕-๓๗
บทที่ ๖ สรุปและข้อเสนอแนะ	
๖.๑ สรุปผลการพัฒนาพื้นที่โครงการ	๖-๑
๖.๒ แนวทางการนำไปสู่การปฏิบัติ	๕-๑
๖.๓ ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	๕-๒

บรรณานุกรม

ประวัตินักศึกษา

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๔.๑ การวิเคราะห์ SWOT ด้านสังคม	๔-๒
ตารางที่ ๔.๒ การวิเคราะห์ SWOT ด้านกายภาพ	๔-๔
ตารางที่ ๔.๓ การวิเคราะห์ SWOT ด้านเศรษฐกิจ	๔-๖
ตารางที่ ๔.๔ การวิเคราะห์ SWOT ด้านสิ่งแวดล้อม	๔-๘
ตารางที่ ๔.๕ สรุปวิเคราะห์ SWOT	๔-๑๐
ตารางที่ ๕-๑ ระยะเวลาการดำเนินโครงการ	๕-๓๒

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ ๒.๑ : แสดงการเชื่อมต่อ ทฤษฎี รูปแบบทฤษฎีจินตภาพของเมือง	๒-๒
ภาพที่ ๒.๒ : รูปที่ตั้งชุมชนบ้านสิงห์ท่า จังหวัดยโสธร	๒-๘
ภาพที่ ๒.๓ : รูปประเภทอาคารตึกแถวชุมชนบ้านสิงห์ท่า	๒-๑๐
ภาพที่ ๒.๔ : รูปประเภทห้องแถวชุมชนบ้านสิงห์ท่า	๒-๑๑
ภาพที่ ๒.๕ : รูปประเภทบ้านพักอาศัยชุมชนบ้านสิงห์ท่า	๒-๑๒
ภาพที่ ๒.๖ : รูปแบบการท่องเที่ยวเกาะรัตนโกสินทร์	๒-๑๕
ภาพที่ ๓.๑ : ผังเมืองรวมจังหวัดนครศรีธรรมราช	๓-๑๕
ภาพที่ ๓.๒ : ภาพอดีตจังหวัดนครศรีธรรมราช	๓-๒๓
ภาพที่ ๓.๓ : รูปแบบอาคารที่พักอาศัย	๓-๒๘
ภาพที่ ๓.๔ : รูปแบบอาคารพาณิชย์กรรม	๓-๒๘
ภาพที่ ๓.๕ : รูปแบบสถาปัตยกรรมในพื้นที่	๓-๓๖
ภาพที่ ๓.๖ : รูปแบบสถาปัตยกรรมโบราณสถานในพื้นที่	๓-๓๖
ภาพที่ ๓.๗ : ความสูงอาคาร	๓-๔๑
ภาพที่ ๓.๘ : การเข้าถึงพื้นที่	๓-๔๒
ภาพที่ ๓.๙ : องค์ประกอบทางจินตนาภาพ	๓-๔๓
ภาพที่ ๕-๑ วิสัยทัศน์	๕-๑
ภาพที่ ๕-๒ CONCEPTUAL DESIGN	๕-๒
ภาพที่ ๕-๓ ถนนและทางเดินเท้า	๕-๔
ภาพที่ ๕-๔ พื้นที่ลานคนเมือง	๕-๖
ภาพที่ ๕-๕ พื้นที่จอดรถลานคนเมือง	๕-๖
ภาพที่ ๕-๖ พื้นที่สำหรับการค้า OTOP	๕-๗
ภาพที่ ๕-๗ พื้นที่หอนาฬิกา	๕-๗
ภาพที่ ๕-๘ การควบคุมความสูงอาคาร	๕-๙
ภาพที่ ๕-๙ การควบคุมหน้าตาอาคารและข้อกำหนดของสี	๕-๑๐
ภาพที่ ๕-๑๐ การกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน	๕-๑๓
ภาพที่ ๕-๑๑ การกำหนดทางสัญจร	๕-๑๔
ภาพที่ ๕-๑๒ โครงการพัฒนาพื้นที่ลานกิจกรรมคนเมือง	๕-๑๕
ภาพที่ ๕-๑๓ โครงการปรับปรุงพื้นที่ตลาดข้างศาลากลาง	๕-๑๖
ภาพที่ ๕-๑๔ โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณหอนาฬิกา	๕-๑๗

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ ๕-๑๕ ศูนย์จำหน่ายสินค้าOTOP	๕-๑๘
ภาพที่ ๕-๑๖ ศาลาหอพระในสวนศรีธรรมโศกราช	๕-๑๘
ภาพที่ ๕-๑๗ ศาลาในศูนย์การเรียนรู้	๕-๑๙
ภาพที่ ๕-๑๘ ศูนย์การเรียนรู้	๕-๑๙
ภาพที่ ๕-๑๙ ลานของเด็ก	๕-๒๐
ภาพที่ ๕-๒๐ โครงการจัดหาพื้นที่จอดรถแก่นักท่องเที่ยว	๕-๒๑
ภาพที่ ๕-๒๑ โครงการจัดหาพื้นที่จอดรถแก่นักท่องเที่ยว	๕-๒๒
ภาพที่ ๕-๒๒ โครงการส่งเสริมเส้นทางการท่องเที่ยวภายในพื้นที่	๕-๒๓
ภาพที่ ๕-๒๓ โครงการการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้มีเอกลักษณ์ทางภาคใต้	๕-๒๔
ภาพที่ ๕-๒๓ โฮมสเตย์ที่มีเอกลักษณ์ทางภาคใต้	๕-๒๔
ภาพที่ ๕-๒๔ โครงการปรับปรุงอาคารพาณิชย์ให้มีเอกลักษณ์ทางภาคใต้	๕-๒๕
ภาพที่ ๕-๒๕ chartแผ่นที่ ๑	๕-๒๖
ภาพที่ ๕-๒๖ chartแผ่นที่ ๒	๕-๒๗
ภาพที่ ๕-๒๗ chartแผ่นที่ ๓	๕-๒๘
ภาพที่ ๕-๒๘ mes model	๕-๒๙
ภาพที่ ๕-๒๙ model	๕-๓๐
ภาพที่ ๕-๓๐ model	๕-๓๐
ภาพที่ ๕-๓๑ ภาพการนำเสนอผลงาน	๕-๓๑
ภาพที่ ๕-๓๒ ภาพแผนงานด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน	๕-๓๓
ภาพที่ ๕-๓๓ ภาพแผนงานด้านการจัดระบบโครงข่ายการสัญจร	๕-๓๔
ภาพที่ ๕-๓๔ ภาพแผนงานด้านการปรับปรุงภูมิทัศน์	๕-๓๕
ภาพที่ ๕-๓๕ ภาพแผนงานด้านปรับปรุงและอนุรักษ์ชุมชนเก่าเพื่อการท่องเที่ยว	๕-๓๖

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ ๓.๑ : การเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากร	๓-๑๐
แผนภูมิที่ ๓.๒ : การนับถือศาสนา	๓-๑๑
แผนภูมิที่ ๓.๓ : สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย	๓-๑๒
แผนภูมิที่ ๓.๔ : สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ	๓-๑๒

สารบัญแนที่

	หน้า
แนที่ ๑.๑ : ฝงขอบเขตพื้นที่ศึกษา	๑-๔
แนที่ ๑.๒ : ฝงแสดงขอบเขตพื้นที่โครงการ	๑-๖
แนที่ ๓.๑ : แนที่แสดงพื้นที่ศึกษา	๓-๓
แนที่ ๓.๒ : ระบบโครงข่ายการสัญจรการเข้าถึงพื้นที่ศึกษา	๓-๕
แนที่ ๓.๓ : การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๓-๗
แนที่ ๓.๔ : ขอบเขตพื้นที่โครงการ	๓-๑๗
แนที่ ๓.๕ : โครงข่ายการสัญจรในพื้นที่	๓-๒๕
แนที่ ๓.๖ : ฝงแสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินระดับพื้นที่โครงการ	๓-๒๗
แนที่ ๓.๗ : ฝงแสดงการใช้ประโยชน์อาคารในพื้นที่โครงการ	๓-๒๙
แนที่ ๓.๘ : ฝงแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน	๓-๓๑
แนที่ ๓.๙ : ฝงสาธารณูปการในพื้นที่โครงการ	๓-๓๓
แนที่ ๓.๑๐ : ฝงแสดงมวลอาคารและที่ว่าง	๓-๓๕
แนที่ ๓.๑๑ : ฝงแสดงสภาพอาคารในพื้นที่โครงการ	๓-๓๗
แนที่ ๓.๑๒ : ฝงแสดงความสูงอาคารในพื้นที่โครงการ	๓-๓๙
แนที่ ๓.๑๓ : ฝงแสดงมรดกทางวัฒนธรรม	๓-๔๑
แนที่ ๓.๑๔ : ฝงแสดงองค์ประกอบทางจินตภาพ	๓-๔๔
แนที่ ๔.๑ : แนที่แสดงการวิเคราะห์ SWOT ด้านสังคม	๔-๓
แนที่ ๔.๒ : แนที่แสดงการวิเคราะห์ SWOT กายภาพ	๔-๕
แนที่ ๔.๓ : แนที่แสดงการวิเคราะห์ SWOT ด้านเศรษฐกิจ	๔-๗
แนที่ ๔.๔ : แนที่แสดงการวิเคราะห์ SWOT ด้านสิ่งแวดล้อม	๔-๙
แนที่ ๔.๕ : แนที่แสดงการสรุปวิเคราะห์ SWOT	๔-๑๑
แนที่ ๔.๖ : แนที่แสดงการสรุป โปรแกรมการออกแบบและการวางผังพื้นที่โครงการ	๔-๑๔
แนที่ ๕.๑ : แนวความคิดในการปรับปรุงและพัฒนาชุมชนโดยรอบเพื่อการท่องเที่ยว	๕-๓
แนที่ ๕.๒ : แนวความคิดปรับปรุงระบบโครงข่ายการสัญจร	๕-๕
แนที่ ๕.๓ : แนวความคิดพื้นที่สีเขียว	๕-๘
แนที่ ๕.๔ : แนวความคิดการใช้ประโยชน์ที่ดิน	๕-๑๑
แนที่ ๕.๕ : ฝงแนวความคิด	๕-๑๒

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาของโครงการ

จากประวัติศาสตร์อันยาวนานแห่งนครศรีธรรมราช สามารถประมวลได้ว่า "นครศรีธรรมราช" ได้ปรากฏชื่อในที่ต่าง ๆ หลายชื่อตามความรู้ความเข้าใจที่สืบทอด กันมา และสำเนียงภาษาของชนชาติต่าง ๆ ที่เคยเดินทางผ่าน ในระยะเวลาที่ต่างกันเช่น ตามพหุलिगम ตามพรลिंगค์ มัทธาลิงคम ตามพหุलिगकศवर โยลिंग โพลิง เชียะโห้ว โลแค็ก (Locae) สิธิธรรมนคฺร ศรีธรรมราช ลิกอร์ (Ligor) ละคอน คิวตุดอน สุวรรณปุระ ปาฏลีบุตร (Pataliputra) และเมือง นคร เป็นต้น คำว่า"นครศรีธรรมราช" น่าจะมาจากสร้อยพระนามของปฐมกษัตริย์ ผู้ครองนครศรีธรรมราช คือพระเจ้าศรีธรรมมาโคศราชคำนี้ แปลความได้ว่า "นครอันงานสง่าแห่ง พระราชาผู้ทรงธรรม" และธรรมของราชาแห่งนครนี้ก็คือ ธรรมแห่งพระพุทธศาสนา

ปัจจุบันนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดใหญ่ทางภาคใต้ด้วยเหตุที่มีความเป็นมาอันยาวนานทางประวัติศาสตร์นี้เอง จึงทำให้นครศรีธรรมราชมีโบราณสถานและแหล่งโบราณคดีเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะพระบรมธาตุเจดีย์ในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารอันที่เคารพสักการะของชาวไทยและชาวต่างชาตินอกจากนี้ยังมีประเพณีท้องถิ่นที่สืบทอดมายาวนาน เช่น ประเพณีวันสารทเดือนสิบ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ เป็นต้น ชาวนครศรีธรรมราชมีความรักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและสืบทอดเอกลักษณ์ประเพณีท้องถิ่นต่อมาเป็นเวลายาวนาน

แผนพัฒนาจังหวัดอำเภอเมืองนครศรีธรรมราชได้มุ่งเน้นให้เป็นเมืองพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม ระดับมาตรฐานสากล ที่สามารถสร้างอาชีพและรายได้ในพื้นที่เพิ่มขึ้น ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้ปฏิบัติงานได้อย่างมืออาชีพ ปรับปรุงระบบข้อมูลและรูปแบบการให้บริการประชาชน สร้างความโปร่งใสและลดขั้นตอนการทำงานเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบธรรมาภิบาลของจังหวัด สนับสนุนกระบวนการจัดทำแผนชุมชนที่ได้มาตรฐาน ส่งเสริมสนับสนุนในการจัดทำแผนพัฒนาและงบประมาณจังหวัด / กลุ่มจังหวัดให้สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่โดยผ่านระบบการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ พัฒนาระบบ / กลไกโครงสร้างพื้นฐานของการบริหารแผนและยุทธศาสตร์ของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ (ที่มา : สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช ๒๕๖๐ ออนไลน์)

จากความสำคัญของพื้นที่ในอดีตเมืองนครศรีธรรมราชเป็นชุมชนเก่าและตั้งถิ่นฐานมานานเมืองโบราณที่มีอายุเก่าแก่เมืองหนึ่งในคาบสมุทรภาคใต้ การเจริญเติบโตของเมืองตามแนวแกนของถนนมีวัดพระมหาธาตุเป็นศูนย์กลาง ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประชากรเป็นช่างทองเหลืองช่างตีเหล็ก ซึ่งเป็นช่างที่ถูกเชิญมาในสมัยเมืองนครเรืองอำนาจ เพื่อทำอาวุธให้กับทหาร หลังจากบ้านเมืองสงบเลิกทำอาวุธก็ได้พัฒนาเป็นการทำเครื่องทองเหลือง ตีพรว้า ตีมีด เครื่องถม และของใช้อื่น ๆ ปัจจุบันกลุ่มอาชีพหล่อของใช้จากทองเหลือง และเครื่องถม ยังคงมีอยู่แต่น้อยนิด อนาคตอาจว่าอาจสูญหายหากไม่ได้รับการพัฒนาหรือส่งเสริมเพราะจากสถิติแต่ละปีเห็นได้ชัดว่าจำนวนประชากรลดลง จึงนำไปสู่ประเด็นการศึกษาเพื่อชี้้นำให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาชุมชนหลังวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จึงมีแนวความคิดจะศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรม รูปแบบวิถีชีวิตเชิงกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมเมืองรวมถึงการศึกษาและวิเคราะห์เอกลักษณ์วัฒนธรรม โดยจะนำเสนอแนวทางการปรับปรุงและอนุรักษ์ชุมชนโดยรอบวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช กำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรมให้คล้ายกับรูปทรงอาคารเดิม และกำหนดกิจกรรมการค้าขายส่งเสริมเครื่องเงินเครื่องถมให้คงอยู่ในชุมชน และเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในพื้นที่

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑.๒.๑ ศึกษาเพื่อทราบถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ของเมืองที่มีความสัมพันธ์กับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารตลอดจนประวัติศาสตร์และแนวคิดในการก่อสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญา คติและความเชื่อกับองค์ประกอบของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและพื้นที่โดยรอบ

๑.๒.๒ ศึกษาเพื่อทราบถึงปัญหาและความสำคัญของปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่บริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและพื้นที่โดยรอบ

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาข้อมูลด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประชากร บทบาทของพื้นที่ความต้องการของประชาชน

๑.๓ ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตของการศึกษาด้านพื้นที่

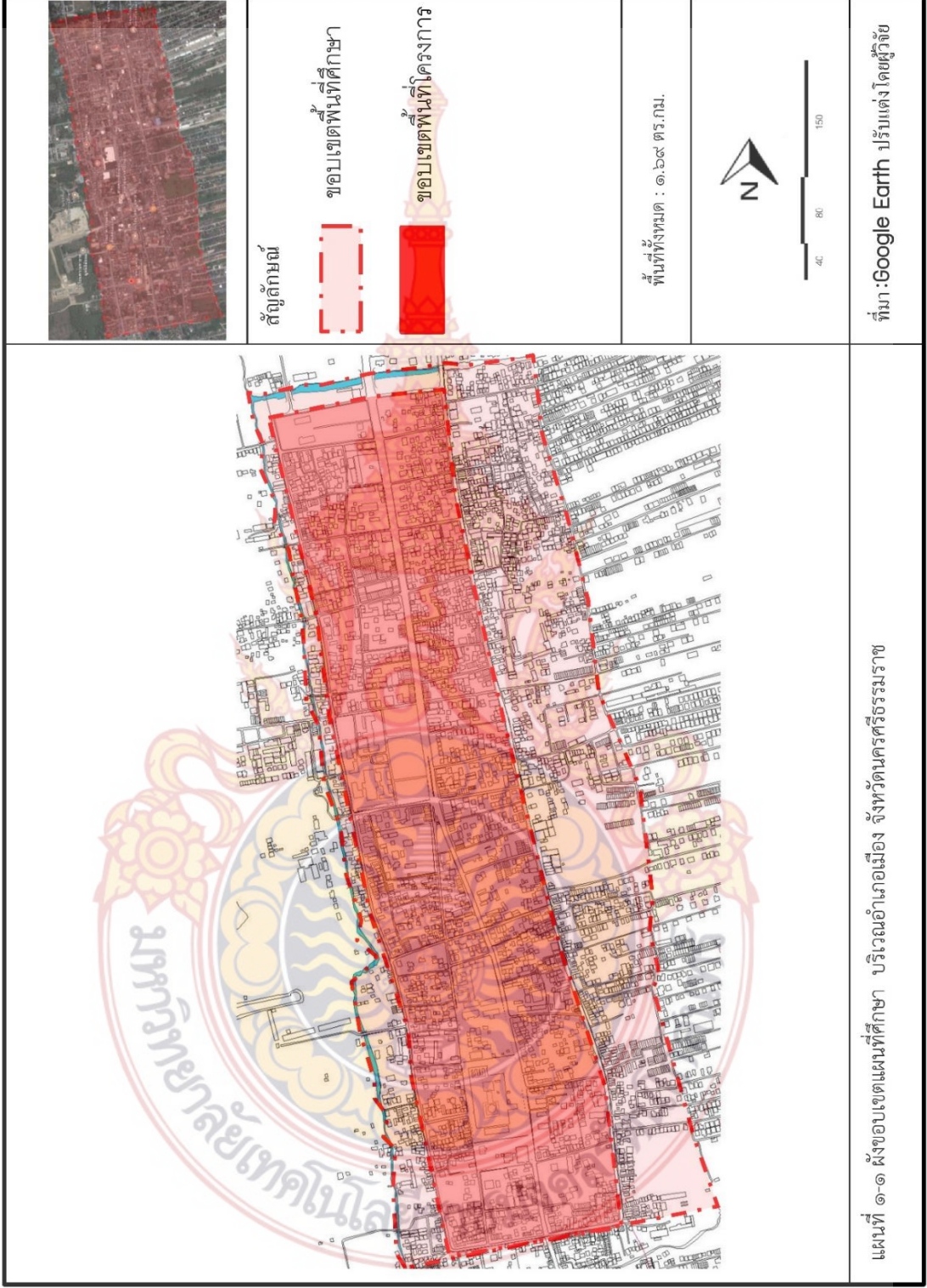
ที่ตั้งและอาณาเขต จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ทางตอนกลางของภาคใต้ ห่างจากกรุงเทพมหานคร ๗๘๐ กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ ๙,๙๔๒.๕๐๒ ตร.กม. หรือประมาณ ๖,๒๑๔,๐๖๔ ไร่ มีพื้นที่มากเป็นลำดับที่ ๑๖ ของประเทศ หรือประมาณ ร้อยละ ๑.๙๘ ของพื้นที่ทั้งประเทศ ที่ตั้งของจังหวัดตั้งอยู่ประมาณละติจูดที่ ๙ องศาเหนือ และลองจิจูด ๑๐ องศาตะวันออก

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านพื้นที่

๑.๓.๑.๑ พื้นที่ศึกษา

มีอาณาเขตติดกับพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้
ทิศเหนือ ติดต่อกับคลองหน้าเมือง
ทิศตะวันออก ติดต่อกับซอยกรแก้ว
ทิศใต้ ติดต่อกับถนนชลวิถึ
ทิศตะวันตก ติดต่อกับคลองท่าดี

แผนที่ ๑-๑ ผังขอบเขตแผนที่ศึกษา บริเวณอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา: Google Earth ปรับแต่งโดยผู้วิจัย

๑.๓.๑.๒ พื้นที่โครงการ

ที่ตั้งและอาณาเขตเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองนครศรีธรรมราชจังหวัดนครศรีธรรมราช ภาคใต้ห่างจากกรุงเทพมหานคร ๗๘๐ กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ ๙,๙๔๒.๕๐๒ ตร.กม. หรือประมาณ ๖,๒๑๔,๐๖๔ ไร่ มีพื้นที่มากเป็นลำดับที่ ๑๖ ของประเทศ หรือประมาณ ร้อยละ ๑.๙๘ ของพื้นที่ทั้งประเทศ

มีอาณาเขตติดกับพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อคลองหน้าเมือง

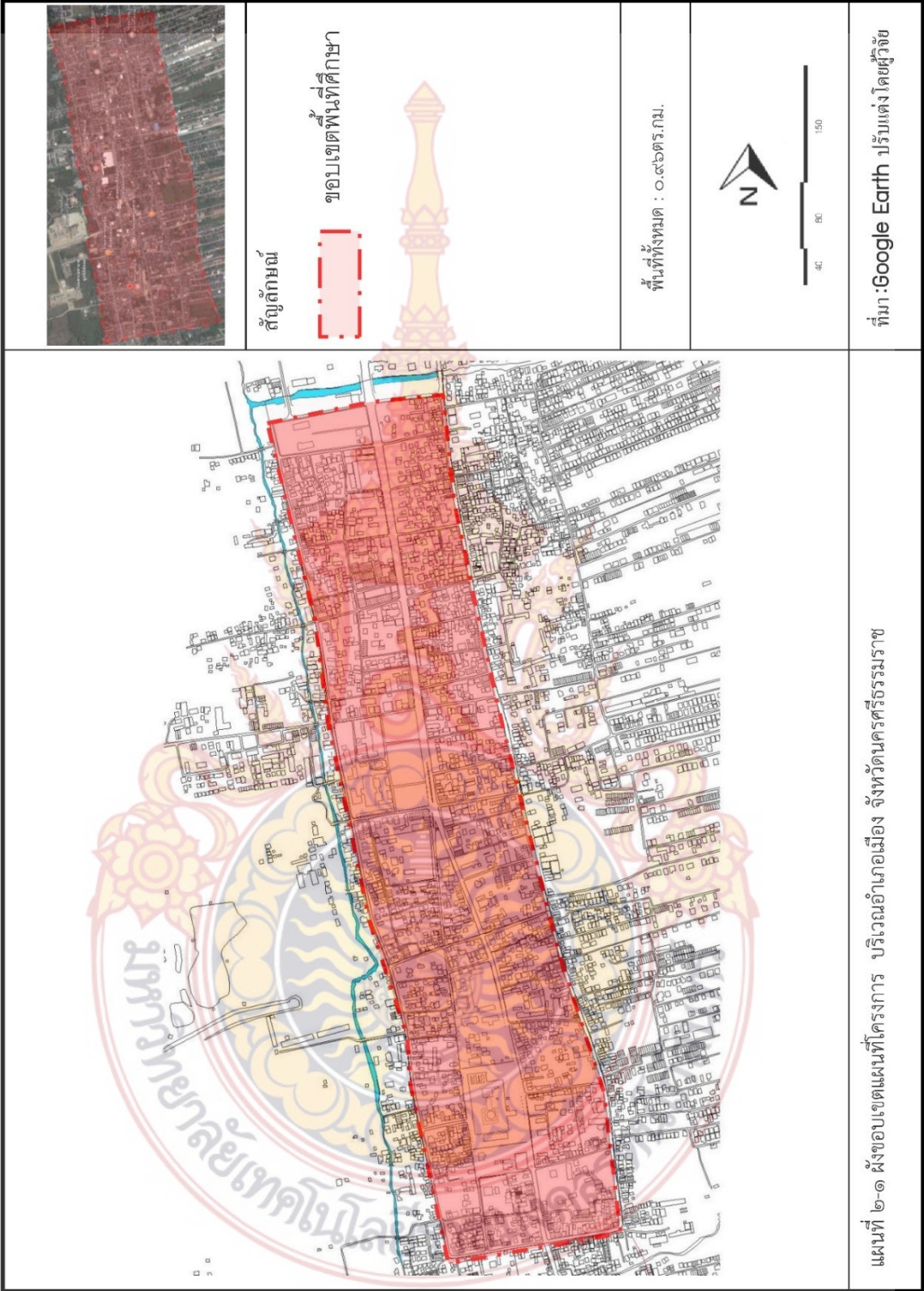
ทิศตะวันออก ติดต่อถนนราชดำเนิน

ทิศใต้ ติดต่อกับถนนชลวิถี

ทิศตะวันตก ติดต่อถนนศรีธรรมราช

พื้นที่โครงการครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๐.๙๖ ตร.กม.

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

- ๑.๓.๒.๑ ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกฎหมาย
- ๑.๓.๒.๒ ศึกษาลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนหลังวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ภาพรวมและรูปแบบการใช้ชีวิตดั้งเดิม
- ๑.๓.๒.๓ วิเคราะห์การใช้พื้นที่ปัจจุบัน ศึกษาปัญหาและศักยภาพของพื้นที่
- ๑.๓.๒.๔ ศึกษาและวิเคราะห์ความเหมาะสมของพื้นที่
- ๑.๓.๒.๕ จัดทำรายละเอียดเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาชุมชนเพื่อที่อยู่อาศัย และการท่องเที่ยวที่ดีขึ้น

๑.๔ ขั้นตอนและวิธีการศึกษา

- ๑.๔.๑ สํารวจข้อมูลจากเอกสารแผนที่ภาพถ่ายดาวเทียม ผลการศึกษาและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งจัดเตรียมข้อมูลแผนที่พื้นฐาน
- ๑.๔.๒ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๑.๔.๓ ศึกษาและรวบรวมข้อมูลระดับพื้นที่ศึกษาและระดับพื้นที่โครงการ
- ๑.๔.๔ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ในประเด็นเกี่ยวกับปัญหา ศักยภาพ จุดอ่อน จุดแข็ง ตลอดจนความต้องการในอนาคตของพื้นที่ชุมชนหลังวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
- ๑.๔.๕ ประมวลผลข้อมูลเพื่อกำหนดรายละเอียดในการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่ชุมชนหลังวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช
- ๑.๔.๖ วางผังแม่บทจัดทำรายละเอียดต่าง ๆ
- ๑.๔.๗ นำเสนอแผนและขั้นตอนสู่การนำไปปฏิบัติ รวมทั้งข้อเสนอแนะการศึกษา

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑.๕.๑ สามารถหาแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุมชนหลังวัดพระมหาธาตุ และบทบาทของพื้นที่ความต้องการของประชาชน
- ๑.๕.๒ สามารถหาแนวทางการท่องเที่ยวบริเวณโดยรอบวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- ๑.๕.๓ เพื่อหาแนวทางประชาชนมีอาชีพและแหล่งรายได้ที่เพิ่มขึ้น
- ๑.๕.๔ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาอนาคตมีเส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่รูปแบบการเดินเท้า และทางจักรยาน ภายในสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
- ๑.๕.๕ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาอนาคตพื้นที่บริเวณลานหน้าวัดมีเอกลักษณ์และส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีต่อวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

๑.๖ คำจำกัดความ

๑.๖.๑ การพัฒนา คือ กระบวนการปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมืองนครศรีธรรมราชให้ดีขึ้นทั้งด้านประชากร สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม

๑.๖.๒ การแก้ไขปรับปรุงพื้นที่ (Urban Rehabilitation) คือ การปรับเปลี่ยนการใช้สอยของอาคารหรือพื้นที่ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการใช้ประโยชน์ที่ดิน

๑.๖.๓ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง เป็นการท่องเที่ยว รูปแบบหนึ่งที่มุ่งเรียนรู้ จากวัฒนธรรมอื่น ๆ ให้เกิดโลกทัศน์ใหม่ ๆ ที่กว้างไกล จากการมีประสบการณ์ในแหล่งวัฒนธรรม ที่คงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ ทฤษฎีจินตภาพของเมือง

ภาพลักษณ์ หรือจินตภาพของเมือง (Image of the city) เควิน ลินช์ สถาปนิกชาวอเมริกัน (Kevin Lynch, ๑๙๗๗, Pages ๔๗ - ๔๘) ได้ศึกษาองค์ประกอบของเมือง ที่ได้จากการสังเกต ที่ประกอบด้วย เอกลักษณ์ (Identity) โครงสร้าง (Structure) และความหมาย (Meaning) ส่วนประกอบทั้งสามต่างมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด สิ่งต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดจินตภาพได้ชัดเจนต้องมีคุณสมบัติด้านเอกลักษณ์ และโครงสร้างอย่างชัดเจนปรากฏเป็นร่องรอยในความทรงจำแก่ผู้พบเห็น โดยเป็นมโนภาพของเมืองด้านความงามที่มีลักษณะเฉพาะอันชัดเจน แตกต่างไปจากเมืองอื่น อันชวนให้ระลึกถึงและจดจำได้ง่าย ซึ่งจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป ตามลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมรวมถึงผู้คนและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเมืองนั้น ๆ โดย Kevin Lynch พบว่ามีองค์ประกอบทางกายภาพของเมือง (The City Image and Its Elements) ที่ผู้คนมักใช้ในการสร้างจินตภาพขึ้นในใจระหว่างตนเอง และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับเมือง ให้แนวคิดองค์ประกอบในการรับรู้ของเมือง ทำให้ได้ภาพของเมืองในการค้นหาสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมืองจากผู้พบเห็นที่ช่วยให้ผู้คนใช้ในการสร้างมโนภาพของตัวเองเกี่ยวกับเมือง ตามองค์ประกอบพื้นฐาน ๕ ประการดังนี้

๑.) เส้นทาง (Path) ทางสัญจร เป็นช่องทางการเคลื่อนที่ใช้สัญจรไปมา เช่น ถนน ทางรถไฟ ทางด่วน ทางเท้า เป็นต้น เส้นทางเหล่านี้เป็นส่วนที่มีความสำคัญมากต่อการเดินทางของผู้คนในเมือง ในขณะที่ผู้คนเคลื่อนไหวผ่านเส้นทาง ผู้คนมีโอกาสรู้อะไรต่าง ๆ ของเมืองตามเส้นทาง และเกิดความสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่น ๆ ของเมือง

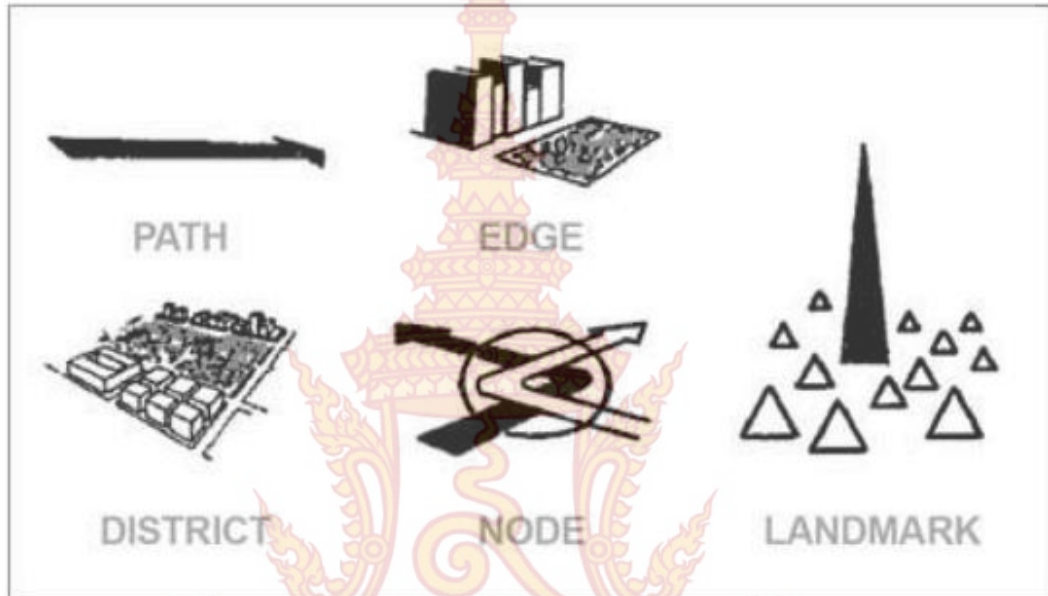
๒.) เส้นขอบ (Edge) เส้นขอบ หรือ ขอบเขต เป็นองค์ประกอบที่มีลักษณะกำหนดขอบเขตของบริเวณที่ไม่ได้ใช้เป็นเส้นทางตามทัศนะของผู้สังเกต อาจปรากฏเป็นเส้นกั้นจากส่วนหนึ่งไปอีกส่วนหนึ่ง ที่เป็นแนวกันตามธรรมชาติ เช่น ชายฝั่งทะเล หรือ ริมฝั่งแม่น้ำ และแนวกันที่แสดงขอบเขตที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น กำแพงเมือง คูเมือง

๓.) ย่าน (Districts) เป็นบริเวณพื้นที่ชุมชนที่มีขนาดของพื้นที่ตามลักษณะเฉพาะของชุมชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเมือง มีเอกลักษณ์ของบริเวณอันเกิดจากลักษณะเฉพาะร่วมกันของบริเวณที่ผู้สังเกตเข้าสู่ภายในเมืองได้ โดยแต่ละพื้นที่จะมีสภาพความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันตามโครงสร้างทางสังคม วิถีชีวิตของชุมชนจะแสดงลักษณะกิจกรรมของผู้คนที่ปรากฏเป็นย่านที่มีเอกลักษณ์ที่ต่างกันในเมือง

๔.) ชุมทาง (Node) จุดศูนย์รวม หรือ ชุมทาง มักเป็นจุดศูนย์กลางของเส้นทาง เช่น บริเวณสี่แยก หรือ ชุมทางสถานีขนส่งต่าง ๆ ชุมทางสถานีรถไฟใต้ดิน อาจเป็นสถานที่ซึ่งมีกิจกรรมหนาแน่น

บริเวณจัตุรัสใจกลางเมือง จุดศูนย์รวมจึงเป็นจุดเด่นเฉพาะตัวของย่านในเมือง เกิดความสัมพันธ์กับเส้นทางต่าง ๆ ที่รวมกันเป็นชุมทางเมื่อมาถึงและเดินทางเชื่อมต่อไปยังที่อื่น ๆ

๕.) ภูมิสัญลักษณ์ (Landmark) จุดสังเกต หรือ จุดหมายตา เป็นจุดอ้างอิง หรือ ภูมิสัญลักษณ์ที่ใช้เป็นจุดหมายตา แตกต่างจากชุมทาง ที่บุคคลไม่สามารถเข้าสู่ภายในจุดหมายตาได้ โดยทำหน้าที่เป็นสัญญาณชี้แนะสำหรับสภาพแวดล้อม เช่น ป้าย อาคารสำคัญๆ อนุสาวรีย์ เป็นต้น

ภาพที่ ๒-๑ รูปแบบทฤษฎีจินตภาพของเมือง
ที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/> สืบค้นวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๐

๒.๒ แนวความคิดการฟื้นฟูเมืองเชิงกระบวนการ

กระบวนการฟื้นฟูเมืองได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอย่างต่อเนื่องด้วยเหตุผลของการปรับปรุงด้านกระบวนการที่สามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการฟื้นฟู และความต้องการของชาวชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ดำเนินการ Roberts and Syke (๒๐๐๐ : ๑๔) ได้อธิบายวิวัฒนาการรูปแบบของการฟื้นฟูเมืองโดยมีเกณฑ์การแบ่ง ๗ ประเด็น คือ

๒.๒.๑ ลักษณะกลยุทธ์หลักในการกำหนดทิศทาง

๒.๒.๒ ผู้ดำเนินการหลักกับผู้มีส่วนร่วมสำคัญ

๒.๒.๓ ระดับกิจกรรมเชิงพื้นที่

๒.๒.๔ ลักษณะการลงทุนด้านการดำเนินการ

๒.๒.๕ รายละเอียดด้านสังคม

๒.๒.๖ การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ และ

๒.๒.๗ มุมมองทางด้านสิ่งแวดล้อม สามารถแจกแจงรูปแบบการฟื้นฟูเมืองได้ดังนี้

๒.๒.๗.๑ การฟื้นฟูแบบรื้อสภาพเมือง (Urban Reconstruction , ๑๙๕๐s) หมายถึง การฟื้นฟูเมืองด้วยรูปแบบของการรื้อสร้างใหม่ ผ่านกรอบแนวคิดแบบองค์รวมของเมืองที่มีรูปแบบการพัฒนาเติบโตเมืองย่อย กลุ่มผู้ดำเนินการจะเป็นภาครัฐส่วนกลาง รัฐบาลท้องถิ่น ภาคเอกชน นักพัฒนาและกลุ่มผู้ทำข้อตกลงร่วมกันที่มุ่งเน้นกิจกรรมระดับท้องถิ่นและพื้นที่ รูปแบบการฟื้นฟูเป็นการลงทุนภาคสาธารณะและบางส่วนของภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง สำหรับด้านสังคมมุ่งเน้นมาตรฐานที่อยู่อาศัยและชีวิตความเป็นอยู่ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพเป็นรูปแบบการสร้างแทนที่ โดยเฉพาะพื้นที่เมืองชั้นในกับการพัฒนาพื้นที่ชานเมือง โดยมีมุมมองด้านสิ่งแวดล้อมในการปรับสภาพภูมิทัศน์ด้วยการเพิ่มพื้นที่ปลูกต้นไม้

๒.๒.๗.๒ การฟื้นฟูแบบฟื้นฟูสภาพเมือง (Urban Revitalization, ๑๙๖๐s) หมายถึง การฟื้นฟูเมืองด้วยรูปแบบของการสร้างใหม่ในพื้นที่เสื่อมโทรมของเมืองกับวิธีการบูรณะฟื้นฟู (Rehabilitation) ผ่านกรอบแนวคิดแบบองค์รวมของเมืองที่มีรูปแบบการพัฒนาการเติบโตพื้นที่ย่อยพื้นที่ชานเมือง กลุ่มผู้ดำเนินการจะเป็นภาครัฐกับภาคเอกชนอย่างสมดุลที่มุ่งเน้นกิจกรรมระดับภาค รูปแบบการฟื้นฟูเป็นการลงทุนภาครัฐและบางส่วนของภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องและต่อมาเป็นการลงทุนภาคเอกชน สำหรับด้านสังคมมุ่งเน้นการปรับปรุงและสวัสดิการสังคม ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพเป็นรูปแบบการสร้างแทนที่โดยเฉพาะพื้นที่เมืองชั้นในกับการพัฒนาพื้นที่ชานเมือง และต่อมาเป็นรูปแบบคู่ขนานกับการบูรณะฟื้นฟูพื้นที่ โดยมีมุมมองด้านสิ่งแวดล้อมเน้นเฉพาะการปรับปรุงพื้นที่คัดเลือกมาเท่านั้น

๒.๒.๗.๓ การฟื้นฟูแบบเปลี่ยนแปลงเมืองใหม่ (Urban Renewal, ๑๙๗๐s) หมายถึง การฟื้นฟูเมืองด้วยรูปแบบแผนของการปรับปรุงเชิงสถาบันกับความเป็นชุมชนละแวกบ้านผ่านกรอบ

แนวคิดแบบองค์รวมของเมืองที่มีรูปแบบการพัฒนาการเติบโตพื้นที่ย่อยพื้นที่ชานเมืองกลุ่มผู้ดำเนินการจะเป็นในภาคส่วนเอกชนและบทบาทภาครัฐส่วนท้องถิ่นจากการกระจายอำนาจที่มุ่งเน้นกิจกรรมระดับภาคกับท้องถิ่นและต่อมาเน้นระดับท้องถิ่น รูปแบบการฟื้นฟูเป็นการลงทุนที่มีข้อจำกัดภาค สาธารณะและการเติบโตในการลงทุนของภาคเอกชน สำหรับด้านสังคมมุ่งเน้นการดำเนินการฟื้นฟูโดยชุมชนเป็นหลักกับการเสริมพลังให้กับชุมชนลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพเป็นรูปแบบการฟื้นฟูสู่สภาพเดิมของพื้นที่ย่านเก่าแก่ย่านต่าง ๆ ภายในเมือง โดยมีมุมมองด้านสิ่งแวดล้อมมีการปรับปรุงด้วยนวัตกรรมต่าง ๆ

๒.๒.๗.๔ การฟื้นฟูแบบพัฒนาใหม่ของเมือง (Urban Redevelopment, ๑๙๘๐) หมายถึง การฟื้นฟูเมืองด้วยรูปแบบแผนลักษณะต่าง ๆ สำหรับการพัฒนาใหม่ผ่านรูปแบบของโครงการนำร่อง กลุ่มผู้ดำเนินการจะเป็นภาคส่วนเอกชน กับกลุ่มตัวแทนเฉพาะสำหรับการดำเนินการ และการพัฒนาในรูปแบบของหุ้นส่วนดำเนินการที่มุ่งเน้นกิจกรรมเชิงพื้นที่และต่อมาเน้นในระดับท้องถิ่น รูปแบบการฟื้นฟูเป็นการลงทุนภาคเอกชนเป็นหลักกับการจัดสรรเงินภาคสาธารณะ สำหรับด้านสังคมมุ่งเน้นการช่วยตนเองของชุมชนกับการสนับสนุนเฉพาะพื้นที่ที่คัดเลือกจากภาครัฐ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพเป็นรูปแบบการสร้างแทนที่และการพัฒนาใหม่ในรูปแบบโครงการนำร่อง โดยมีมุมมองด้านสิ่งแวดล้อมในการให้ความสำคัญเพิ่มมากขึ้น

๒.๓ แนวความคิดการปรับปรุงการฟื้นฟูเมือง (Urban Renewal)

แนวความคิดการปรับปรุงฟื้นฟูเมืองเป็นแนวคิดซึ่งนำมาประยุกต์ใช้กับพื้นที่ซึ่งเคยมีกิจกรรมหลักที่รุ่งเรือง หรือมีพัฒนาการที่ดี ซึ่งต่อมาเกิดความถดถอยของกิจกรรมอันเนื่องมาจากหลากหลายสาเหตุในที่นี้อาจหมายรวมถึงกิจกรรมทางการค้าขาย กิจกรรมทางอุตสาหกรรม กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมทางการท่องเที่ยว หรือ แม้แต่กิจกรรมการอยู่อาศัย สำหรับพื้นที่ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนก็เป็นอีกหนึ่งพื้นที่ซึ่งมีแนวโน้มของความ ถดถอยด้านกิจกรรมทางการค้าอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงระบบทางสัญจรหลักจากแม่น้ำโขงมาเป็นทาง สัญจรทางรถ ประกอบกับกิจกรรมการค้าขายแดนที่ ต้องปรับไปสู่การใช้ด้านถาวรและสะพานเป็นตัวหลัก แม้ว่าในปัจจุบันพื้นที่ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนยังคงดำเนินกิจกรรมการเป็นศูนย์กลางทางการค้าในระดับอำเภอ ได้ก็ตาม แต่แนวโน้มในอนาคตมีแนวโน้มที่จะลดบทบาทลง ดังนั้นการทบทวนแนวความคิดการปรับปรุงฟื้นฟูจึงเป็น การศึกษาให้เห็นถึงแนวทางการป้องกันการถดถอยของกิจกรรมในอนาคตได้

๒.๓.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุง การฟื้นฟูเมือง การฟื้นฟูเมือง หมายถึง การพัฒนา และปรับปรุงพื้นที่เสื่อมโทรมของเมืองให้ดีขึ้น ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยมีลักษณะรูปแบบที่ครอบคลุม ถึงการพัฒนาและปรับปรุง สภาพชุมชนเดิม และการพัฒนาพื้นที่ว่างเปล่า เพื่อเป็นการแก้ปัญหาสภาพชุมชนเมือง ตลอดจนอนุรักษ์สิ่งที่มีคุณค่าไว้ เพื่อให้คนในชุมชนเมืองมีความเป็นอยู่ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการปรับปรุงนั้นไม่จำเป็นต้องทำทั้งเมือง อาจจะทำเฉพาะบริเวณที่มีความเหมาะสม เช่น บริเวณที่เสื่อมโทรมที่จำเป็นต้องการปรับปรุงให้ดีขึ้น หรือพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ที่ไม่คุ้มค่าในแง่เศรษฐกิจ แต่การฟื้นฟูนั้น หากคำนึงเพียงผลประโยชน์ ทาง

เศรษฐกิจประการเดียวอาจก่อให้เกิดปัญหาได้ ในแต่ละบริเวณที่จะทำการฟื้นฟู ควรมีการศึกษาให้ชัดเจน ว่าพื้นที่บริเวณใดควรสงวนรักษาไว้มากน้อยเพียงใด และควรจัดลำดับความสำคัญของโบราณสถาน เพื่อจะได้สามารถอนุรักษ์สิ่งที่มีคุณค่าไว้ในระดับที่เหมาะสม ในขณะที่เดียวกันก็สามารถพัฒนาให้คุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจด้วยในที่นี้ได้ทำการศึกษากองการแบ่งการฟื้นฟูเมือง ออกเป็น ๒ แบบ

- ๑) การปรับปรุงในเชิงการพัฒนา
- ๒) การปรับปรุงในเชิงอนุรักษ์

๒.๓.๒ รูปแบบและลักษณะแนวทางในการปรับปรุงฟื้นฟูเมือง รูปแบบและลักษณะแนวทางในการปรับปรุงฟื้นฟูเมือง สามารถดำเนินการได้ใน ๔ ลักษณะ ดังต่อไปนี้

๑) การรื้อสร้างขึ้นใหม่ (Redevelopment) คือ การปรับปรุงพื้นที่ บริเวณใดบริเวณ หนึ่งที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่คุ้มค่าทางเศรษฐกิจ เป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาเมืองที่เกิดความเสื่อมโทรม ให้มีลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น โดยมากจะใช้วิธีนี้กับพื้นที่ที่มีความสำคัญ ทางประวัติศาสตร์ ด้วยวิธีการรื้อย้ายส่วนที่ชำรุดทรุดโทรมและแทนที่ด้วยสิ่งใหม่ ซึ่งการพัฒนาด้วยวิธีนี้ อาจไม่เหลือสภาพเดิมของชุมชน

๒) การบูรณะปรับปรุง (Rehabilitation) จะเป็นการพัฒนาทางด้านกายภาพ โดยพัฒนาจากโครงสร้างที่มีอยู่เดิม หรือซ่อมแซมส่วนที่ชำรุดบางส่วนมากกว่าการรื้อย้ายโดยมากมักใช้กับ พื้นที่ที่มีความสำคัญหรือมีคุณค่า ซึ่งมันจะรวมไปถึงการลดความหนาแน่นของประชากร การรื้อย้ายสัลมปรับปรุงอาคารที่เสื่อมโทรม การพัฒนาสาธารณูปโภคสาธารณูปการ การจัดหาที่จอดรถ หรือบริการสาธารณะ อื่น ๆ รวมทั้งการสร้างงานให้แก่เจ้าของที่ดิน หรือเจ้าของร้านค้าในพื้นที่อีกด้วย การปรับปรุงพื้นที่ในลักษณะ นี้จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก และคงสภาพเดิมไว้เป็นส่วนใหญ่ เช่น การปรับปรุงชุมชนแออัด เป็นต้น

๓) การอนุรักษ์สิ่งที่มีคุณค่าไว้ (Conservation) เป็นการสงวนรักษาส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดที่มีคุณค่าเพื่อการรักษาไว้ให้คงอยู่ ส่วนกรมการผังเมือง ได้ให้ความหมายของการอนุรักษ์สิ่งที่มีคุณค่าไว้ (Preservation) คือ การอนุรักษ์และรักษาพื้นที่บริเวณใดบริเวณหนึ่ง ไม่ให้มีความเจริญเติบโตของเมืองเข้าไปทำลายสิ่งที่มีคุณค่าในบริเวณนั้น

๔) การพัฒนาพื้นที่ว่างเปล่า (Rearrangement) หมายถึงการพัฒนาในพื้นที่บริเวณ ใดบริเวณ หนึ่งที่ไม่มีการใช้ประโยชน์ในพื้นที่บริเวณนั้น ให้มีสภาพดีขึ้น และมีการใช้ประโยชน์ในพื้นที่อย่างคุ้มค่า

๒.๔.๔ แนวทางการจัดทำโครงการปรับปรุงฟื้นฟูเมือง (Project Guideline) แนวทางการจัดทำโครงการปรับปรุงฟื้นฟูเมืองประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ ๕ ประการ คือ

- ๑) การคัดเลือกพื้นที่จัดทำโครงการ
- ๒) การกำหนดบทบาทหน้าที่ของรัฐบาล
- ๓) การจัดตั้งองค์กร และกฎหมาย
- ๔) การบริหารด้านการเงินและการตลาด
- ๕) การบริหารโครงการ การดูแลบำรุงรักษา

การเลือกพื้นที่ที่จัดทำโครงการ (Project Area) ในการฟื้นฟูเมืองนั้น นอกจากจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่จะทำการฟื้นฟูแล้วยังจำเป็นต้องพิจารณาพื้นที่โดยรอบด้วยว่า พื้นที่บริเวณใดที่จะได้รับผลกระทบหรือถูกรบกวนจากการฟื้นฟูเมือง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดบริเวณโครงการ และกำหนดพื้นที่ ข้างเคียงที่จะมีผลกระทบต่อโครงการ โดยจะต้องออกกฎควบคุมไปพร้อม ๆ กัน เพื่อป้องกัน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดสภาพที่ไม่เหมาะสม พื้นที่เหมาะสมที่จะทำการฟื้นฟู แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ คือพื้นที่ซึ่งมีปัญหามากที่สุด ได้แก่ พื้นที่ที่มีความเสื่อมโทรมมาก อีกทั้งมี ความขาดแคลนทางด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ซึ่งเป็นพื้นที่ ที่ควรปรับปรุงและควรได้รับพัฒนา เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนให้ลดลงในระดับหนึ่งพื้นที่ซึ่งมีศักยภาพในการฟื้นฟู ได้แก่ พื้นที่ที่สามารถทำการปรับปรุงและพัฒนา ได้ง่าย และให้ผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจสูง สำหรับการดำเนินการฟื้นฟู นั้น สามารถจำแนกตามการถือครองตามกรรมสิทธิ์ที่ดินได้ดังนี้

๑) ที่ดินของเอกชนที่ทำการฟื้นฟูโดยเอกชนไม่มีองค์กรของรัฐหรือองค์กรท้องถิ่นเข้าไปวางนโยบายหรือเข้าไปชี้แนะ

๒) ที่ดินของเอกชน ที่ทำการฟื้นฟูโดยให้องค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปรับปรุง ในกรณีนี้อาจมีกฎหมายฟื้นฟูเมืองเป็นการบังคับใช้ตรวจสอบ และสนับสนุน โครงการสามารถพัฒนาต่อไปได้

๓) ที่ดินของรัฐหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบโดยตรง เช่น กรมธนารักษ์ กรมโยธาธิการและผังเมือง การเคหะแห่งชาติ หรือองค์กรท้องถิ่นร่วมมือกัน หรืออาจชักนำภาคเอกชนเข้าร่วมด้วยก็ได้

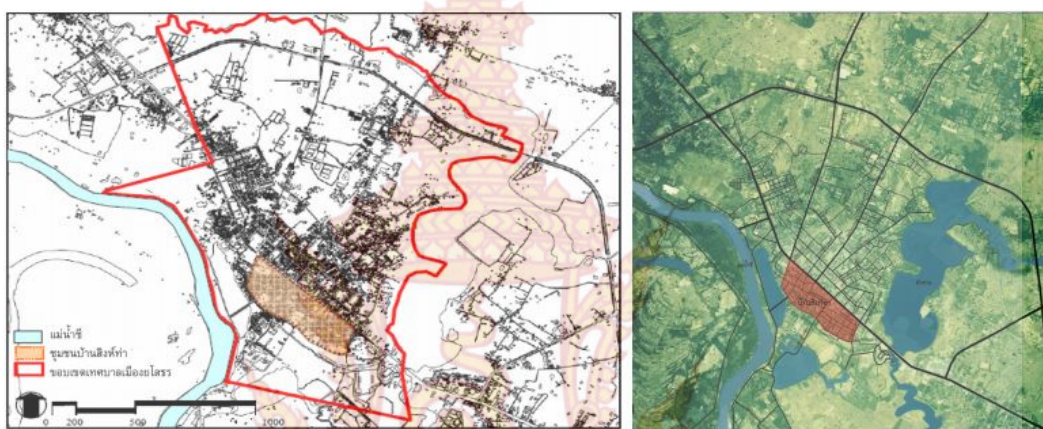
๒.๔ กรณีศึกษา

๒.๔.๑ แนวทางการฟื้นฟูบริเวณชุมชนเก่า บ้านสิงห์ท่า จังหวัดยโสธร

๑.) การตั้งถิ่นฐานของชุมชนในประเทศไทยมีรูปแบบวิถีชีวิตและวัฒนธรรมรวมถึงพัฒนาโครงสร้างที่สำคัญ ต่าง ๆ ของเมือง ซึ่งผลให้เกิดการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็วรวมทั้งวัฒนธรรมและวิถีชีวิตใหม่ ๆ ของเมือง ผล ที่ตามมาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น รูปแบบอาคาร บ้านเรือน การดำรงชีวิต ลักษณะเฉพาะของชุมชนดั้งเดิม เริ่มจางหายไป อย่างไรก็ตามการพัฒนาที่ยั่งยืนส่งผลให้เกิด สภาพความเปลี่ยนแปลงต่อคุณค่าและเอกลักษณ์ของพื้นที่ชุมชนบ้านสิงห์ท่าที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์เช่นเดียวกัน บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการเสนอแนวทางการ พัฒนาฟื้นฟูย่านการค้าเก่า ชุมชนบ้านสิงห์ท่าเพื่อส่งเสริม เอกลักษณ์ชุมชนเก่า ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ที่เหมาะสม กับบทบาท และศักยภาพของชุมชนและส่งเสริมคุณค่าของ ชุมชนเก่า ซึ่งจะแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลง ภาพลักษณ์ และความเป็นอยู่รวมถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าและเอกลักษณ์ของพื้นที่ ซึ่งควรตระหนักและการส่งเสริม การมีส่วนร่วมในการรักษาคุณค่าและเอกลักษณ์ของพื้นที่ วัตถุประสงค์บทความนี้มีการนำเสนอการเปลี่ยนแปลงลักษณะ ของชุมชนตามช่วงเวลาและการลำดับเหตุการณ์ที่สำคัญๆ จากอดีตจนกระทั่งปัจจุบัน รวมทั้งบทบาท ศักยภาพของ ชุมชนบ้านสิงห์ท่าเอกลักษณ์ในรูปแบบอาคารเก่าและเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาฟื้นฟูให้มีความเหมาะสม และส่งเสริมคุณค่าชุมชนดั้งเดิมบ้านสิงห์ท่าข้อมูลในบทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย แนวทางการฟื้นฟูบริเวณชุมชนเก่า บ้านสิงห์ท่า จังหวัด ยโสธรโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากทั้งภาคเอกสารและการปฏิบัติการภาคสนาม ในช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๒ – พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ผู้เขียนได้ทำการเก็บข้อมูลภาค สนาม โดยการสังเกตการณ์ การถ่ายภาพที่อยู่อาศัย และ รูปแบบสถาปัตยกรรม ประกอบกับข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมจากเอกสารของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและจากแบบ สอบถาม เนื่องจากชุมชนบ้านสิงห์ท่ามีการ เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องจากสภาพทางสังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม

๒.) พื้นที่ศึกษาชุมชนบ้านสิงห์ท่า “ชุมชนบ้านสิงห์ท่า” มีการตั้งถิ่นฐานมานานกว่า ๑๗๘ ปี ปัจจุบันเป็นชุมชน (Tana & Buddapeng , ๒๐๐๓) ที่ ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองยโสธร ติดกับแม่น้ำชีทางด้าน ทิศตะวันตกของจังหวัด ชุมชนบ้านสิงห์ท่ามีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีรูปแบบ อาคารที่เป็นสถาปัตยกรรมเก่าแก่มาก เช่น ตึกโบราณ อาคารเรือนไม้สมัยเก่า ห้องแถวเก่าเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมตะวันตกสมัยที่ฝรั่งเศสปกครองแม่น้ำ โขงทาง ฝั่งซ้ายในช่วงรัชกาลที่ ๖ และ ๗ อาคาร ลวดลายศิลปะที่ อ่อนช้อยงดงาม โบราณสถานเก่าเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ทรง คุณค่าสำคัญต่อการบอก เหตุการณ์การสร้างบ้านแปงเมือง วัฒนธรรมภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ เคยเป็นศูนย์การค้า ใหญ่ของเมืองยโสธร ซึ่งเห็นได้จากตึกอาคาร สถาปัตยกรรมเก่าที่มีลักษณะเป็นอาคารพาณิชย์ต่อมามีนโยบายของการรองรับการเจริญเติบโตของเมือง โดยการขยาย ตลาด และมีการย้ายศูนย์การค้าไปในพื้นที่ใหม่ที่อยู่บริเวณ ใกล้ๆ กันนั้น ทำให้พื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลง กลุ่มพ่อค้าที่ค้าขายได้มีการโยกย้ายตามแหล่งงานที่มีการพัฒนาใหม่ (Sawangsi , ๒๐๐๓) มีผลให้กิจกรรมการค้าบริเวณชุมชน บ้านสิงห์ท่า ชบเซา สภาพปัจจุบันจากผลกระทบจากการโยกย้าย ศูนย์การค้าใหม่ทำ ให้อาคารสถาปัตยกรรมบางตึกถูกทิ้ง ร้างไม่มีการใช้งาน สภาพชุมชนและอาคารสถาปัตยกรรม ที่เก่าแก่ขาดการดูแลรักษา สภาพ

ชุมชนโดยรวมคูเสื้อม โทรม โดยเฉพาะสภาพอาคารเก่าแก่ไม่ได้รับการอนุรักษ์ ชุมชนบ้านสิงห์ท่ามีวัดเก่าแก่ที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน อยู่โดยรอบ ซึ่งได้แก่วัดสิงห์ท่าวัดมหาธาตุวัดศรีไตรภูมิ และวัดศรีธรรมมาราม เป็นสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์อย่างแท้จริง ของเมืองแต่ละเมือง ที่ควรอนุรักษ์และพัฒนาให้เหมาะสม เพื่อเก็บไว้เป็นสมบัติล้ำ ค่าของท้องถิ่นให้ลูกหลานได้ศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นสมบัติของประเทศชาติด้วยเช่นกัน เดิมนั้น ชุมชนบ้านสิงห์ท่า บริเวณหลักเมือง เป็นพื้นที่ที่มีความ รุ่งเรืองโดยเป็นพื้นที่ศูนย์กลางการค้าใหญ่ของเมืองยโสธรเป็นเมืองพาณิชย์เก่า ซึ่งเห็นได้จากตึกอาคาร สถาปัตยกรรมเก่า ที่มีลักษณะเป็นอาคารพาณิชย์

ภาพที่ ๒-๒ รูปที่ตั้งชุมชนบ้านสิงห์ท่า จังหวัดยโสธร

ที่มา : <http://www.tds.tu.ac.th/jars/download/.pdf> สืบค้นวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๐

๓.) พัฒนาการทางประวัติศาสตร์จากการศึกษาวัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดยโสธร (The Fine Arts Department, ๑๙๙๙) รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า การรวบรวมเอกสารประวัติศาสตร์ของชุมชนที่ปรากฏ หลักฐาน และการสอบถามจากคนในชุมชนเองโดยแบ่งออกเป็น ๓ ช่วง ดังนี้ ช่วงที่ ๑ ยุคก่อตั้งชุมชน (ปี พ.ศ. ๒๓๑๔ - ๒๓๕๖) ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน ในเริ่มแรกนั้นเริ่มจากการ เลือกลงพื้นที่ในการตั้งชุมชนที่ปรากฏหลักฐานมีในช่วงปี พ.ศ. ๒๓๑๔ โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตำแหน่งทำเลที่ตั้งถิ่นฐานของชุมชนบ้านสิงห์ท่า คือ ปัจจัยทางด้าน สภาพแวดล้อม ชุมชนบ้านสิงห์ท่าตั้งอยู่บริเวณแหล่งน้ำ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของความอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งอาหาร แหล่งเพาะปลูก ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่กว่าครึ่งของพื้นที่ทำ การเกษตรจากปัจจัยดังกล่าวจึงเกิดการตั้งอาคารบ้านเรือน เพื่ออยู่อาศัย จากการสัมภาษณ์คนในชุมชน ทำให้กลุ่มคน ที่เข้ามานั้นมีความหลากหลายกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มคน ที่เข้ามาตั้งเมือง คือ เจ้าเมือง รวมถึงไพร่พล กลุ่มคน เวียดนาม และกลุ่มคนจีนที่เข้ามาทำการค้าขายโดยการ เข้ามาตั้งถิ่นฐานดังกล่าวส่งผลให้เกิดการคมนาคมทางน้ำ เป็นเส้นทางสัญจรหลักในการทำกิจกรรม จึงเป็นจุดเริ่มต้น ของชุมชนริมน้ำ รวมไปถึงมีวัดเป็นศูนย์กลางจิตใจของคนในชุมชน และเป็นศูนย์กลางของชุมชนท้องถิ่นภายในพื้นที่ รอบ ๆ ชุมชนจากพฤติกรรมกรรมการตั้งถิ่นฐานของคนในอดีตใน บริเวณจังหวัดยโสธรที่ได้พบร่องรอยการตั้งถิ่นฐานของ มนุษย์จากยุคก่อนประวัติศาสตร์ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันซึ่งจะพิจารณาถึง

ความเหมาะสมที่จะตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ คือสภาพภูมิศาสตร์และจะเลือกตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณที่สูงซึ่งเป็นการป้องกันน้ำท่วมซึ่งจากลักษณะของชุมชนจะมีแม่น้ำชีขนานตามแนวยาวและลำห้วยเป็นไป ตามแนวคิโดงค์ประกอบของการตั้งถิ่นฐานตามริมแม่น้ำลำคลอง ซึ่งเป็นการเลือกพื้นที่ตั้งและเป็นแหล่งกำเนิดของความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งอาหารแรกเริ่มการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มอาคารบ้านเรือนนั้น เกิดเป็นย่านการค้าแห่งแรก ขึ้นในช่วงการก่อตั้งชุมชนระยะแรก ช่วงที่ ๒ ยุคขยายตัวสู่ยุครุ่งเรือง (ปี พ.ศ. ๒๓๕๖ - ๒๕๑๔) จากการเป็นจุดเชื่อมต่อการเดินทางคมนาคมทางน้ำ ชุมชนบ้านสิงห์ท่าสุดเริ่มพัฒนาการทางการค้าเกิด ขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเป็นบทบาทสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรวม และทำให้พื้นที่มีความ คึกคักในกิจกรรมการค้าขาย และเกิดเป็นตลาดที่มีการ ขยายตัว ซึ่งในช่วงปี พ.ศ.๒๓๕๗ มีผู้คนสัญจรไปมายังบ้าน สิงห์ท่าเพิ่มขึ้น มีผลทำให้ระบบเศรษฐกิจภายในชุมชน มีการพัฒนาที่ตีรวมทั้งการขนถ่ายสินค้าไปยังจุดอื่น ส่งผลทำให้พื้นที่มีแหล่งงาน ผู้คนภายนอกรอบชุมชนรวมถึง ชาวจีนที่เดินทางอพยพมายังประเทศไทยเริ่มเข้ามาตั้งรกรากและทำงานกิจการค้าขายทำงานและตั้งรกรากภายในชุมชน จึงมีการพัฒนาทางการค้าขายส่งผลต่อ พัฒนาการของชุมชนโดยมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วมี ระบบสาธารณูปโภคเพื่อรองรับ และเกิดการบริการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับคนในชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียง รวมไปถึงมีการรองรับกิจกรรมทางการค้าที่มีแนวโน้มว่าจะขยายตัวเพิ่มขึ้นไม่ว่าจะเป็นโรงละครสถาน บันเทิง โรงแรม และโรงงานต่าง ๆ ช่วงที่ ๓ ยุคชบเซาถึงปัจจุบัน (ปี พ.ศ. ๒๕๑๔ - ปัจจุบัน) มีการพัฒนาการคมนาคมทางบกโดยการสัญจรทางถนนเป็นหลักในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่ง ผลต่อการปรับเปลี่ยนลักษณะของชุมชนทั้งในด้าน W. Khuaphan ๗๓ ภายภาพเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ชุมชนได้รับอิทธิพลของ ความเจริญที่เข้ามาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เทคโนโลยีระบบทุนนิยม สภาพเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพการปรับเปลี่ยนนี้ส่งผลโดยรวมกับสภาพพื้นที่ และเกิดการพัฒนาโดยการโยกย้ายตลาดไปพื้นที่ใหม่ (บริเวณตลาดฝั่งถนน ทางทิศเหนือ) เนื่องจากเป็นนโยบายของทางจังหวัดเพื่อรองรับการเจริญเติบโตจากการขยายตัวของเมืองไปใน พื้นที่ใหม่ที่หน่วยงานได้จัดไว้บริเวณชุมชนบ้านสิงห์ท่า ปัจจุบันมีความหนาแน่น ของอาคารที่มีลักษณะเป็นห้องแถวจากการเข้ามาของกลุ่ม คนชาวจีนทำ การค้าในชุมชนและอีกปัจจัยที่เกิดขึ้นที่มี ผลจากการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมในอดีตทำให้ชุมชนเกิดการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจเกิดเป็นพื้นที่พาณิชย์กรรมที่มีความรุ่งเรือง มีการก่อสร้างบ้านเรือน ร้านค้าและตลาด เพื่อตอบสนองทางการค้า ซึ่งนับได้ว่าเป็นชุมชนที่มีความเจริญรุ่งเรืองในกิจกรรมของการค้าและมีความคับคั่งของผู้คน และจากนโยบายการพัฒนาของหน่วยงานท้องถิ่นหลังจากที่รัฐมีเงินเข้ามาสนับสนุนการพัฒนาเมืองเกิดการเปลี่ยนแปลงสาธารณูปโภคและสาธารณูปการมากมายไม่ว่าจะเป็นปรับปรุง ถนนสายหลักของเมืองให้มีความสะดวกและกว้างขึ้น การก่อสร้างอาคารสถานที่ราชการขึ้นใหม่มากมายรวมถึงการก่อสร้างโรงพยาบาลประจำจังหวัดขึ้น และการสร้างตลาดแห่งใหม่ขึ้นมาอีก ทำให้ชุมชนเริ่มมีการขยายตัวตามสถานที่สำคัญต่าง ๆ นี้ซึ่งผลที่เกิดขึ้น คือ พื้นที่เกิดการรวมกลุ่มของชุมชนหนาแน่น มีผลดีคือ ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้นแต่หากไม่มีการวางแผนและการควบคุมในการพัฒนาที่ดีก็จะมีผลเสียที่ตามมา คือ การพัฒนาที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่ซึ่งต้องคำนึงถึงในการพัฒนาต่อไป

๔.) ประเภทอาคารในชุมชนบ้านสิงห์ท่า อาคารบ้านเรือนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า สะท้อนถึงความเจริญรุ่งเรืองของชุมชนที่มีการขยายตัวออกเป็นช่วง ๆ โดยค้ำเนินถึงบทบาททางการค้าและกิจการที่เกิดขึ้นภายในชุมชนกลุ่มอาคารส่วนใหญ่จะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นตึกแถวห้องแถวไม้และบ้านพักอาศัย โดยมีห้องแถวไม้ชั้นเดียวเป็นส่วนมากและเรือนแถวไม้สอง ชั้นเป็นส่วนน้อย โดยตึกโบราณส่วนใหญ่จะกระจายอยู่ในชุมชนในส่วนกลุ่มอาคารที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมแบบเรือนพื้นบ้านทั่วไปเป็นอาคารเพื่ออยู่อาศัยจากการสำรวจพื้นที่ที่สามารถแบ่งประเภทสถาปัตยกรรมดั้งเดิมที่เห็นได้ชัดเจน และยังคงคุณค่าเอกลักษณ์โดยสามารถแบ่งประเภทอาคารได้ ๓ รูปแบบ ดังนี้

อาคารตึกแถว เป็นกลุ่มอาคารที่อยู่ในช่วงอายุ ๙๐ ปีขึ้นไป จะเป็นกลุ่มอาคารตึกแถวที่ยังคง สภาพดีสามารถอยู่อาศัยได้แต่มีชำรุดผุพังบ้างตามกาลเวลา ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วเจ้าของเดิมจะเป็นชนชั้นกลางหรือชนชั้นปกครองเมืองในอดีต รูปแบบอาคารจึงโดดเด่น แตกต่างจากอาคารอื่นด้วยสถาปัตยกรรมแบบชาวตะวันตก ซึ่งมีศิลปะลวดลายที่อ่อนช้อยสวยงาม องค์ประกอบของอาคารที่สำคัญ ได้แก่ ลวดลายประดับประดา หน้าต่างซึ่งมีลักษณะที่โค้ง หน้าต่างส่วนมากเป็นบานลูกฟักมีช่องลมฉลุด้วยไม้อ่อนช้อยสวยงาม วัสดุที่ใช้มุงมีทั้งสังกะสีและใช้กระเบื้องหางเหยี่ยว อิฐที่ใช้ก่อจะมีลักษณะก้อนโตกว่าอิฐมอญแดง ปัจจุบัน ๕-๖ เท่า ใช้เรียงก่อเป็นผนังฉาบปูนบ่งบอกถึงระดับฐานะทางสังคมสภาพ ค่อนข้างสมบูรณ์จากองค์ประกอบที่กล่าวมาข้างต้นแสดง ให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของอาคารตึกแถวในชุมชนบ้านสิงห์ท่า ที่ตั้งอาคารจะกระจายตัวอยู่ในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

ภาพที่ ๒-๓ รูปประเภทอาคารตึกแถวชุมชนบ้านสิงห์ท่า

ที่มา : <http://www.tds.tu.ac.th/jars/download/.pdf> สืบค้นวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๐

ห้องแถวเป็นกลุ่มอาคารอีกประเภทหนึ่งที่อยู่ในช่วงอายุเดียวกันกับตึกแถว คือเป็นอาคารห้องแถวชุดแรก ๆ ที่สร้างขึ้นพร้อมกับการก่อตั้งชุมชน คือมีช่วงอายุ ๙๐ ปีขึ้นไปเป็นอาคารเป็นตึกชั้นเดียว นายสมพงษ์ อยู่คง (Youkong , personal communication, April ๙, ๒๐๑๐) ประธานชมรมอนุรักษ์มรดกโยธธร กล่าวถึงวัสดุในการก่อสร้างของกลุ่มอาคารห้องแถวที่มีโครงสร้างที่ทำด้วยดิน โครงสร้างเป็นผนังรับน้ำหนัก (wall baring) โดยวัสดุที่ใช้ก่อผนังเป็นดินดิบ ปั้นผสมฟาง ชี้้ว ชี้ควาย ยางบง เพื่อเพิ่มความเหนียว ช่วยให้ก้อนดินมีความยึดเหนี่ยวไม่แตกร้าวและมีน้ำหนักเบาขึ้น ประตูด้านหน้าเป็นฝาเพี้ยมเปิดกว้างเรียกหน้าถ้ง ซึ่งอาคารบ้านดินหลังแรกสร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๕ ซึ่งเป็นเทคนิคของภูมิปัญญาชาวบ้าน ในการใช้วัสดุและภูมิปัญญาเพื่อแก้ปัญหาในการก่อสร้างต่าง ๆ ซึ่งเป็น การระบายอากาศและแสงอาคารจึงมีความน่าสนใจในการศึกษาของรายละเอียด รวมถึงการสะท้อนเรื่องราววิถีชีวิตในอดีตที่เกิดขึ้นในช่วงยุคแรก ๆ ที่มีการตั้งชุมชนสภาพส่วนใหญ่ของอาคารค่อนข้างทรุดโทรม แต่ก็ยังสามารถใช้งานได้บ้างเป็นบางอาคารตึกดินเป็น วัฒนธรรมที่ชาวจีนนำติดตัวมา โดยในแถบภาคอีสานมีหลายแห่งที่ปรากฏอาคารลักษณะนี้เนื่องจากการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานทำ การค้าของพ่อค้าชาวจีนในแถบภาคอีสานตั้งแต่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ภาพที่ ๒-๔ รูปประเภทห้องแถวชุมชนบ้านสิงห์ท่า

ที่มา : <http://www.tds.tu.ac.th/jars/download/.pdf> สืบค้นวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๐

บ้านพักอาศัยเป็นอาคารที่มีอายุ ๕๑-๗๐ ปีซึ่งเป็นอาคารที่เกิดขึ้นภายหลังรูปลักษณะภายนอกจะเป็นการสร้างในรูปแบบเดิมที่ใช้วัสดุเป็นไม้ทั้งหลังและครึ่งไม้ครึ่งปูนมีการปรับการ ก่อสร้างและใช้วัสดุก่อสร้าง ที่หาได้ง่ายขึ้นและมีลักษณะโครงสร้างที่มีรูปแบบอาคารเก่าบางอาคารมี สภาพที่ทรุดโทรมจากมุมมองทำให้เกิดความรู้สึกและเข้าใจว่าอาคารเหล่านี้เป็นอาคารเก่าแต่ในความเป็นจริงเป็นกลุ่มอาคารที่เกิดขึ้นใหม่เพียงแต่ไม่มีการดูแลจากผู้อาศัยส่วนใหญ่ที่เป็นคนเฒ่าคนแก่หรือ การขาดทุนทรัพย์ในการซ่อมแซมปรับปรุงนอกจากนี้ในบางอาคารปล่อยอาคารที่ปล่อยทิ้งร้างซึ่งไม่มีการใช้งาน

ภาพที่ ๒-๕ รูปประเภทบ้านพักอาศัยชุมชนบ้านสิงห์ท่า
ที่มา : <http://www.tds.tu.ac.th/jars/download/.pdf> สืบค้นวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๐

นอกจากกลุ่มอาคารทั้ง ๓ ประเภทแล้วภายในชุมชนยังประกอบด้วย อาคารศาสนาและวัฒนธรรมส่วนของเจดีย์สิงห์ท่าซึ่งตั้งอยู่ด้านนอกขอบเขตกำแพงวัดสิงห์ท่าทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้เนื่องจากบริเวณที่ตั้งเจดีย์นี้เดิมเคยเป็นพื้นที่หล่อพระพุทธรูปสำริดซึ่งเคยประดิษฐานในอุโบสถวัดหลังเดิมซึ่งไฟไหม้ไปแล้ว กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๙ ตอนพิเศษ วันที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ และได้ดำเนินการบูรณะเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ (Techakitkachorn, ๑๙๙๙) นอกจากนี้ยังมีศาลหลักเมืองที่ตั้งอยู่ใจกลางของชุมชนบ้าน สิงห์ท่า ซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบของชุมชนริมน้ำที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน ทั้งนี้ลวดลายของศาลหลักเมืองมีการผสมผสานศิลปะสถาปัตยกรรมจีนและไทยบริเวณด้านขวาของศาลหลักเมืองนั้นเป็นที่ตั้งของอาคารโรงจิวเก่าที่ใช้ในการแสดงจิวของกลุ่มคนที่มีเชื้อสายจีนในปัจจุบันมีสภาพที่ทรุดโทรมแต่ยังมีการใช้งานอยู่ในช่วงเทศกาลงานจิวที่มีการจัดงานอยู่ในบริเวณถนนอุทัยรามฤทธิ์ในชุมชนบ้านสิงห์ท่ายังมีอาคารที่สำคัญ คือ โรงหนังเก่ามีชื่อว่า ยโสธรภาพยนตร์อยู่ในช่วงอายุ ๕๐ ปีซึ่งเป็นโรงหนังแรกที่มีคนพากษ์ภายในโรงและเป็นอาคารในยุคแรกที่ทำให้เกิดกิจกรรมการค้าเป็นสถาบันบันเทิงในอดีต อาคารมีรูปแบบลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่แตกต่างจากอาคารทั่วไปในชุมชนในปัจจุบันไม่มีการใช้งานและขาดการดูแลวัดในชุมชนบ้านสิงห์ท่ามีวัดเก่าแก่จำนวน ๖ วัด รายนามชุมชนมีประวัติศาสตร์ยาวนาน คือ วัดสิงห์ท่ามีก่อสร้างขึ้นมาพร้อม ๆ กับชุมชนบ้านสิงห์ท่าจากทฤษฎีองค์ประกอบของชุมชนริมน้ำ (Yasothon Municipality, ๒๐๑๐) ชุมชนที่มีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธที่บ่งบอกถึงจุดเริ่มต้นของการก่อกำเนิดชุมชนริมน้ำในปัจจุบันวัดสิงห์ท่ามีพระประธานเป็นพระพุทธรูปโบราณปางมารวิชัยก่อด้วยอิฐฉาบปูนลงรักปิดทองหน้าตักกว้าง ๓ เมตร วัดศรีธรรมารามอยู่ติดกับแม่น้ำชีและวัดมหาธาตุ ประดิษฐานพระพุทธรูปขุขันธ์ (พระแก้วหยดน้ำ ค้าง) พระพุทธรูปศิลปะเชียงแสนเป็นพระคู่บ้านคู่เมืองของชาวยโสธรตั้งแต่สมัยอดีตและที่สำคัญ คือ มีหอ

ไตรโบราณกลางสระน้ำเป็นที่เก็บคัมภีร์โบราณเก่าแก่รวมไปถึงเป็นที่ตั้งของพระธาตุอานนท์ซึ่งบรรจุอัฐิธาตุของพระอานนท์ รูปทรงเจดีย์เป็นศิลปะเหลี่ยมศิลปะที่ได้รับอิทธิพลที่สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เชิงคุณภาพที่มีองค์ประกอบที่เด่นชัดในส่วนของโบราณสถานที่สำคัญทางวัฒนธรรม และเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนชุมชนบ้านสิงห์ทำในอดีตจนถึงปัจจุบัน

๕.) คุณค่าและเอกลักษณ์ของอาคารจากการศึกษาคุณค่าและเอกลักษณ์ของชุมชนที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์อาศัยแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนริมน้ำโดยศึกษาองค์ประกอบที่มีคุณค่าและเอกลักษณ์ในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการศึกษาศักยภาพเพื่อการอนุรักษ์โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาคุณค่า (Feilden, ๑๙๙๕) ดังนี้คุณค่าทางด้านจิตใจคุณค่าทางด้านวัฒนธรรมคุณค่าทางด้านสังคม

๖.) บทสรุปและข้อเสนอแนะแนวความคิดในการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาฟื้นฟูชุมชนบ้านสิงห์ทำ คือ การรักษาสิ่งที่มีเอกลักษณ์และมีคุณค่าของชุมชนโดยมีกระบวนการเพื่อการอนุรักษ์ปรับปรุงแก้ไขในสิ่งที่มีปัญหาและสูญเสียไปให้ฟื้นคืนขึ้นโดยคำนึงถึงองค์ประกอบทางด้านกายภาพ สังคมและ เศรษฐกิจของชุมชนโดยรักษาความเป็นเอกลักษณ์และความโดดเด่นของพื้นที่ในแผนพัฒนาฟื้นฟูชุมชนที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์บทบาทศักยภาพของชุมชน บ้านสิงห์ทำรวมถึงสภาพปัญหาในองค์ประกอบที่มีคุณค่าและเอกลักษณ์จากการศึกษาการอนุรักษ์เมืองเก่า (Chuchatthai, ๒๐๐๐) แนวคิดที่กล่าวมาในการอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์ซึ่งชุมชนบ้านสิงห์ทำถือได้ว่าเป็นเมืองที่มีประวัติยาวนาน ประการหนึ่ง คือ การผสมผสานงานอนุรักษ์ ให้เป็นส่วนหนึ่งของวัตถุประสงค์ในการวางผังเมืองโดยการวางแผนพื้นที่ประวัติศาสตร์ในเมืองประกอบด้วย เทคนิคการอนุรักษ์และฟื้นฟูการบริการสาธารณะที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพของพื้นที่ในระยะยาวและมีการดำเนินงานร่วมกับผู้อาศัยในพื้นที่ในระยะยาว รวมทั้งควรมีการออกกฎหมายข้อบังคับและข้อกำหนดในงานปฏิบัติในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจและสังคมจะทำให้อยู่ร่วมกับการเปลี่ยนแปลงได้โดยการหามาตรการควบคุมการพัฒนารวมทั้งการออกแบบอาคารใหม่ และส่วนที่ชำรุดทรุดโทรมก็สามารถต่อเติมให้คงรูปแบบของอาคารในพื้นที่อนุรักษ์และเมืองที่ยังมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจอยู่ต้องให้ความสำคัญกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่าเน้นทางด้านกายภาพซึ่งผู้ศึกษาได้มีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาฟื้นฟูชุมชนบ้านสิงห์ทำประกอบไปด้วยด้านสถาปัตยกรรมด้านการปรับปรุงพื้นที่ด้านการส่งเสริมกิจกรรมในด้านการอนุรักษ์และการให้การศึกษาแก่ชุมชนด้านการส่งเสริมการฟื้นฟูให้เกิดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และด้านส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

๒.๔.๒ กรณีศึกษาเกาะรัตนโกสินทร์ (กรุงเทพมหานคร)

๑.) ประวัติความเป็นมา

พื้นที่ตั้งเกาะรัตนโกสินทร์ ในอดีตคือตำบลบางกอกซึ่งมีพื้นที่ทั้งฝั่งกรุงเทพมหานครและฝั่งธนบุรีรวมเป็นแผ่นดินผืนเดียวกันมาก่อนชุมชนนี้เจริญเติบโตและหนาแน่นขึ้นเป็นลำดับพร้อม ๆ กับความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา นับแต่สมัยพระเจ้าอู่ทองทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เมื่อ พ.ศ.๑๘๘๓ ชุมชนเมืองบางกอกนี้เจริญเติบโตขึ้นเนื่องจากเป็นเมืองที่อยู่ถัดมาจากเมืองพระประแดงซึ่งเป็นเมืองด่านสำคัญที่รักษาพื้นที่บริเวณปากอ่าวไทยแต่เดิมนั้นแม่น้ำเจ้าพระยามีลักษณะคดเคี้ยวมาก ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการติดต่อค้าขาย จึงเป็นเหตุให้พระมหากษัตริย์หลายพระองค์โปรดเกล้าฯให้ขุดคลองลัดขึ้นหลายช่วงเพื่อลัดระยะทางการเดินเรือจากทะเลไปสู่กรุงศรีอยุธยา โดยเฉพาะในสมัยพระไชยราชาธิราชได้มีการขุดคลองลัดบางกอกขึ้นจากคลองบางกอกน้อยถึงคลองบางกอกใหญ่ คือบริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์ ข้างพระบรมมหาราชวังถึงท่าเตียนในปัจจุบัน เป็นสาเหตุให้แม่น้ำเปลี่ยนทิศทางจนคลองลัดขยายตัวกว้างออกกลายเป็นแม่น้ำ ส่วนเส้นทางแม่น้ำเดิมกลับแคบลงและตื้นเขินจนเปลี่ยนสภาพกลายเป็นคลองบางกอกน้อยและคลองบางกอกใหญ่ในเวลาต่อมา ส่งผลให้สภาพพื้นที่บริเวณนี้เปลี่ยนจากแผ่นดินผืนเดียวกันแยกออกเป็น ๒ ผืน โดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาผ่ากลางตั้งปัจจุบัน ชุมชนเมืองบางกอกจึงเริ่มเปลี่ยนแปลงบทบาทจากหมู่บ้านสวนผลไม้และไร่นามาเป็นเมืองด่านสำคัญ นับตั้งแต่ขุดคลองลัดแม่น้ำเสร็จเป็นเวลานานกว่า ๓๐๐ ปี ตลอดสมัยกรุงศรีอยุธยา เมื่อเสียศรีกรุงศรีอยุธยาแก่พม่าใน พ.ศ. ๒๓๑๐ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงกอบกู้อิสรภาพคืนมาและสถาปนาเมืองด่านสำคัญนี้ขึ้นเป็นเมืองหลวงของกรุงธนบุรี

เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชเสด็จขึ้นครองราชย์ทรงย้ายราชธานีจากฝั่งตะวันตกมายังตะวันออก สถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ขึ้น มีการสร้างกำแพงเมือง ป้อมปราการป้องกันพระนคร โดยโปรดเกล้าฯ ให้เรือซากป้อมบางกอกเดิมกับกำแพงเมืองครั้งกรุงธนบุรีลงเพื่อขยายกำแพงเมือง ขุดคูพระนครใหม่และขุดคลองเพิ่ม

๒.) ที่ตั้งและอาณาเขต

เกาะรัตนโกสินทร์ตั้งอยู่บนแผ่นดินที่มีน้ำล้อมรอบในลักษณะเกาะ คือ มีขอบเขตอยู่ภายในพื้นที่ระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยาทางตะวันตกกับคลองหลอด หรือคลองคูเมืองเดิมทางตะวันออก เกาะรัตนโกสินทร์ แบ่งออกเป็น ๒ ชั้น คือ

๒.๑ เกาะรัตนโกสินทร์ชั้นใน คือ บริเวณที่มีอาณาเขตล้อมรอบด้วยแม่น้ำเจ้าพระยาและคลองคูเมืองเดิม เกาะ

๒.๒ รัตนโกสินทร์ชั้นนอก คือ บริเวณที่มีอาณาเขต ล้อมรอบด้วยคลองคูเมืองเดิม (คลองหลอด) แม่น้ำเจ้าพระยาด้านทิศเหนือ

ภาพที่ ๒-๕ รูปแบบการท่องเที่ยวเกาะรัตนโกสินทร์

ที่มา : <http://www.tds.tu.ac.th/jars/download/.pdf> สืบค้นวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๐

สรุปบทที่ ๒

ในโครงการพัฒนาพื้นที่วัฒนธรรมรอบวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นได้นำเอาแนวคิดทฤษฎีในเรื่องการฟื้นฟูเมือง (Urban Renewal) มาใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของเมืองที่ทรุดโทรม ที่ไม่เหมาะกับการใช้งานในสังคมสมัยใหม่ให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนเมืองได้ จึงทำแนวความคิดมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและวิเคราะห์พื้นที่และจากการศึกษากรณีศึกษาทางการฟื้นฟูบริเวณชุมชนเก่า บ้านสิงห์ท่า จังหวัดยโสธร เพื่อศึกษาและนำมาปรับใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงอาคารเก่าให้คงรูปแบบเดิมที่สร้างเอกลักษณ์ให้กับชุมชนหลังวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จากกรณีศึกษาเกาะรัตนโกสินทร์มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และมีแหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับความสำคัญทางประวัติศาสตร์หลายแห่งจึงนำมาเป็นกรณีศึกษาเพื่อศึกษาข้อมูลรูปแบบการท่องเที่ยวรอบเกาะรัตนโกสินทร์เพื่อนำมาปรับใช้กับการท่องเที่ยวโดยรอบวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

บทที่ ๓ การศึกษาที่และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

๓.๑ พื้นที่ศึกษา

๓.๑.๑ ข้อมูลด้านกายภาพ

๓.๑.๑.๑ ลักษณะที่ตั้งและภูมิประเทศ

๑.) ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ทางตอนกลางของภาคใต้ ห่างจากกรุงเทพมหานคร ๗๘๐ กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ ๙,๙๔๒.๕๐๒ ตร.กม. หรือประมาณ ๖,๒๑๔,๐๖๔ ไร่ มีพื้นที่มากเป็นลำดับที่ ๑๖ ของประเทศ หรือประมาณร้อยละ ๑.๙๘ ของพื้นที่ทั้งประเทศที่ตั้งของจังหวัดตั้งอยู่ประมาณละติจูดที่ ๙ องศาเหนือ และลองติจูด ๑๐ องศาตะวันออก

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับคลองหน้าเมือง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับซอยกรแก้ว

ทิศใต้ ติดต่อกับถนนชลวิถี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับคลองท่าดี

๒.) ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งได้เป็น ๓ ส่วน คือ

๒.๑ บริเวณเทือกเขาตอนกลาง

ได้แก่บริเวณเทือกเขานครศรีธรรมราช มีอาณาเขตตั้งแต่ตอนเหนือของจังหวัดลงไปถึงใต้สุด ได้แก่ อำเภอสิชล อำเภอนอม อำเภอท่าศาลา อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอลานสกา อำเภอพรหมคีรี อำเภอรัตนพิบูลย์ อำเภอชะอวด อำเภอจุฬาภรณ์ และอำเภอพระพรหม ในเขตเทือกเขานี้มีภูเขาสูงสุดในจังหวัด คือ เขาลางซึ่งสูงประมาณ ๑,๘๓๕ เมตร เหนือระดับน้ำทะเล

๒.๒ บริเวณที่ราบชายฝั่งด้านตะวันออก

ได้แก่บริเวณเทือกเขาตอนกลางไปทางตะวันออกถึงฝั่งทะเลอ่าวไทย จำแนกได้เป็น ๒ ตอน คือ ตั้งแต่อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช ลงไปทางใต้ ที่มีความกว้างจากบริเวณเทือกเขาตอนกลางไปถึงชายฝั่งทะเลระยะทางประมาณ ๙๕ กิโลเมตร ได้แก่ อำเภอปากพนัง อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร และอำเภอชะอวด และอีกบริเวณหนึ่ง คือตั้งแต่อำเภอท่าศาลาขึ้นไปทางทิศเหนือ อำเภอที่อยู่ในเขตพื้นที่ราบด้านนี้คือ อำเภอนอม อำเภอสิชล อำเภอท่าศาลา

๒.๓ บริเวณที่ราบด้านตะวันตก

ได้แก่บริเวณที่ราบระหว่างเทือกเขานครศรีธรรมราช และเทือกเขาบรรทัด ซึ่งมีลักษณะเป็นเนินเขาอยู่เป็นแห่ง ๆ อำเภอที่อยู่ที่นี่คือ อำเภอพิปูน อำเภอทุ่งใหญ่ อำเภอฉวาง อำเภอนาบอน อำเภอบางขัน อำเภอถ้ำพรรณรา และอำเภอทุ่งสง สายน้ำสำคัญ ได้แก่ แหล่งต้นน้ำของแม่น้ำตาปี

๓.) ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งใกล้เส้นศูนย์สูตรมีภูเขาและเป็นคาบสมุทรทั้ง ๒ ด้าน คือด้านตะวันออกเป็นทะเลจีนใต้มหาสมุทรแปซิฟิก ด้านตะวันตกเป็นทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย ทำให้นครศรีธรรมราชได้รับอิทธิพลลมมรสุมจากมหาสมุทรอินเดีย และพายุหมุนเขตร้อนจากทะเลจีนใต้สลับกัน

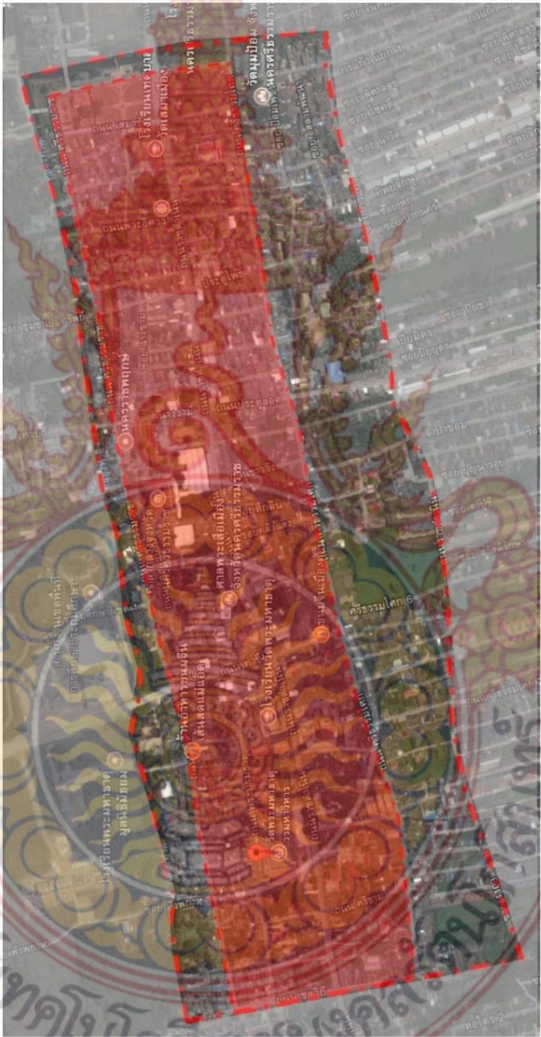

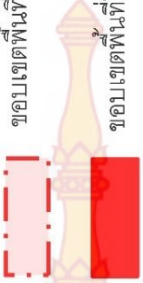

๔.) ลักษณะฤดูกาล

จังหวัดนครศรีธรรมราช มี ๒ ฤดู คือ

๔.๑ ฤดูร้อน อยู่ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน มีอากาศร้อนตลอดฤดูกาล

๔.๒ ฤดูฝนแบ่งเป็น ๒ ช่วง ได้แก่ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – ตุลาคม เป็นช่วงที่ได้รับอิทธิพลลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน – มกราคม เป็นช่วงที่ได้รับอิทธิพลลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือช่วงนี้ฝนตกหนาแน่น

	 <p>สัญลักษณ์</p> <p>ขอบเขตพื้นที่ศึกษา</p> <p>ขอบเขตพื้นที่โครงการ</p> <p>พื้นที่ทั้งหมด : ๑.๖๕๓ตร.กม.</p>
<p>แผนที่ ๓-๑ ดั่งขอบเขตแผนที่ศึกษา บริเวณอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช</p>	<p>ที่มา : Google Earth ปรับแต่งโดยผู้วิจัย</p>

๓.๑.๑.๒ ระบบโครงข่ายการสัญจร

๑.) การขนส่งทางบก

๑.๑ ทางรถไฟสายใต้ทุกขบวนผ่านชุมทางทุ่งสง และมีทางรถไฟแยกจากชุมทางเขาชุมทองไปยังสถานีนครศรีธรรมราช สำหรับขบวนรถจากนครศรีธรรมราช ได้แก่ ขบวนรถจากนครศรีธรรมราช - กรุงเทพฯ และกรุงเทพฯ-นครศรีธรรมราช วันละ ๒ ขบวน คือรถด่วน และรถเร็ว

๑.๒ ทางรถยนต์ถนนสายหลักเข้าสู่จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

- จากจังหวัดสุราษฎร์ธานี ถึงจังหวัดนครศรีธรรมราช ทางหลวงหมายเลข ๔๐,๔๑๐๓รวมจากจังหวัดสุราษฎร์ธานีถึงจังหวัดนครศรีธรรมราชระยะทาง ๑๓๔ กิโลเมตร

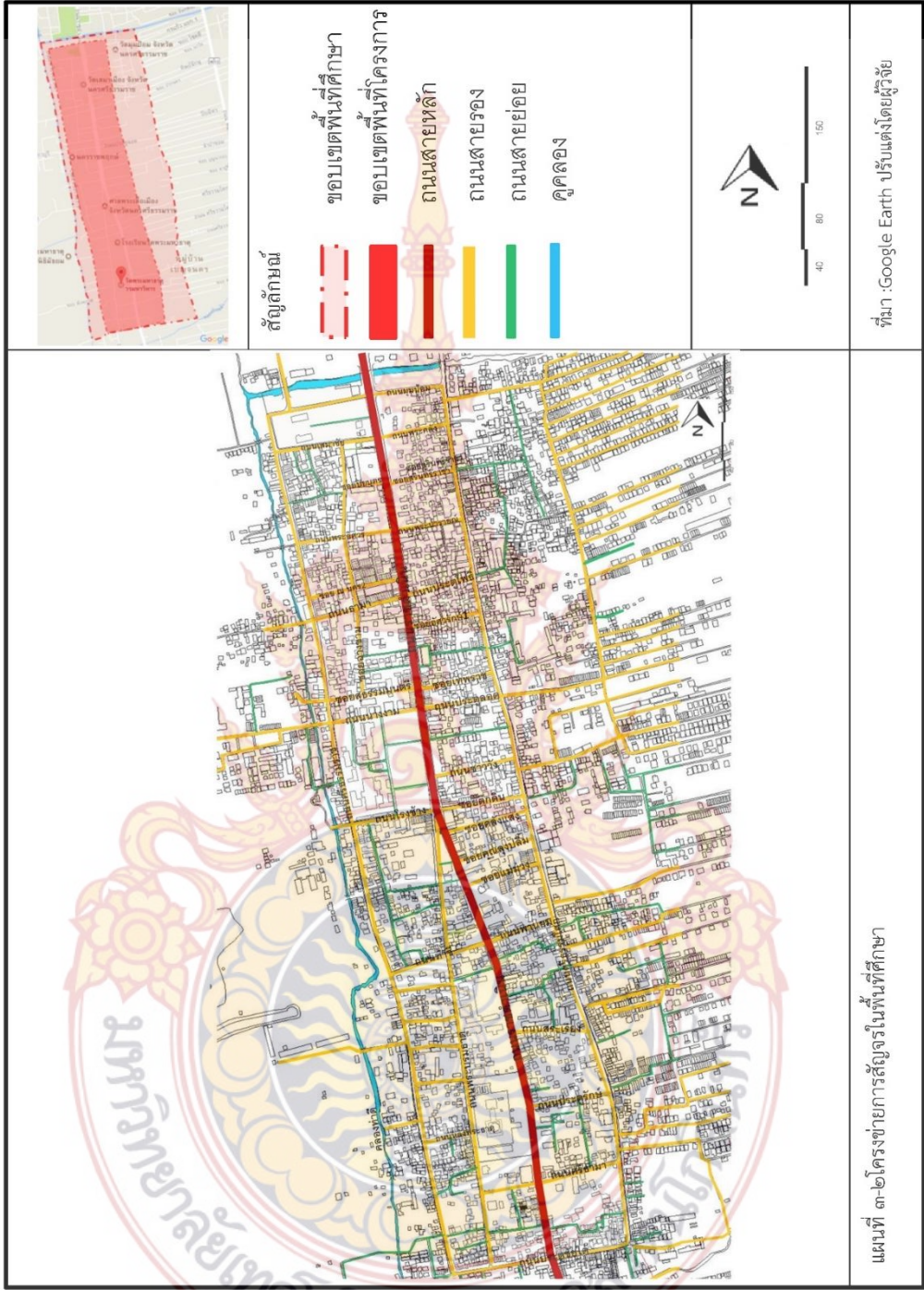
- จากจังหวัดตรัง ถึงจังหวัดนครศรีธรรมราช ทางหลวงหมายเลข ๔๐๓ รวมจากจังหวัดตรังถึงจังหวัดนครศรีธรรมราชระยะทาง ๑๒๓ กิโลเมตร

- จากจังหวัดสงขลา ถึงจังหวัดนครศรีธรรมราช ทางหลวงหมายเลข ๔๐๘ รวมจากจังหวัดสงขลาถึงจังหวัดนครศรีธรรมราชระยะทาง ๑๖๑ กิโลเมตร

- จากจังหวัดพัทลุง ถึงจังหวัดนครศรีธรรมราช ทางหลวงหมายเลข ๔๑,๔๐๓ รวมจากจังหวัดพัทลุงถึงจังหวัดนครศรีธรรมราชระยะทาง ๙๙ กิโลเมตร

๑.๓ ทางอากาศ ทางท่าอากาศยาน ท่าอากาศยานนครศรีธรรมราชตั้งอยู่ตำบลปากพูน อำเภอเมือง นครศรีธรรมราช อยู่ห่างจากจังหวัดนครศรีธรรมราช ๑๕ กิโลเมตร มีพื้นที่ ๑๗๙๐ ไร่ มีเที่ยวบินจากนครศรีธรรมราช-กรุงเทพฯ และจากกรุงเทพฯ-นครศรีธรรมราช ทุกวัน วันละ ๑๐ เที่ยวบิน โดยสายการบินนกแอร์และสายการบินแอร์เอเชีย

๓.๑.๑.๓ การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตามผังเมืองรวมจังหวัดนครศรีธรรมราชได้กำหนดให้พื้นที่สีชมพูเป็นที่ดินประเภทชุมชน สีม่วงเป็นที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า สีเขียวเป็นที่ดินชนบทและเกษตรกรรม สีขาวมีกรอบและเส้นทแยงสีเขียวเป็นที่ดินประเภทอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม สีเขียวมีกรอบและเส้นทแยงสีน้ำตาล เป็นที่ดินปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม สีเขียวอ่อนเป็นที่ดินที่โล่งเพื่อนันทนาการและการอนุรักษ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม สีเขียวอ่อนมีเส้นทแยงสีขาว เป็นที่ดินประเภทอนุรักษ์ป่าไม้ สีฟ้าเป็นที่ดินที่โล่งเพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมโครงการประมงสีเขียวอ่อนมีเส้นทแยงสีเทาเป็นที่ดินประเภทสงวนไว้เพื่อรักษาสภาพป่าชายเลน

การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่โครงการส่วนใหญ่เป็นพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินแบบผสมผสานเนื่องจากโครงการอยู่ในเขตเมืองที่เป็นแหล่งพาณิชยกรรมแหล่งที่พักศูนย์รวมราชการต่าง ๆ และแหล่งอุตสาหกรรมปะปนอยู่บ้างภายในขอบเขตพื้นที่โครงการและมีชุมชนอยู่

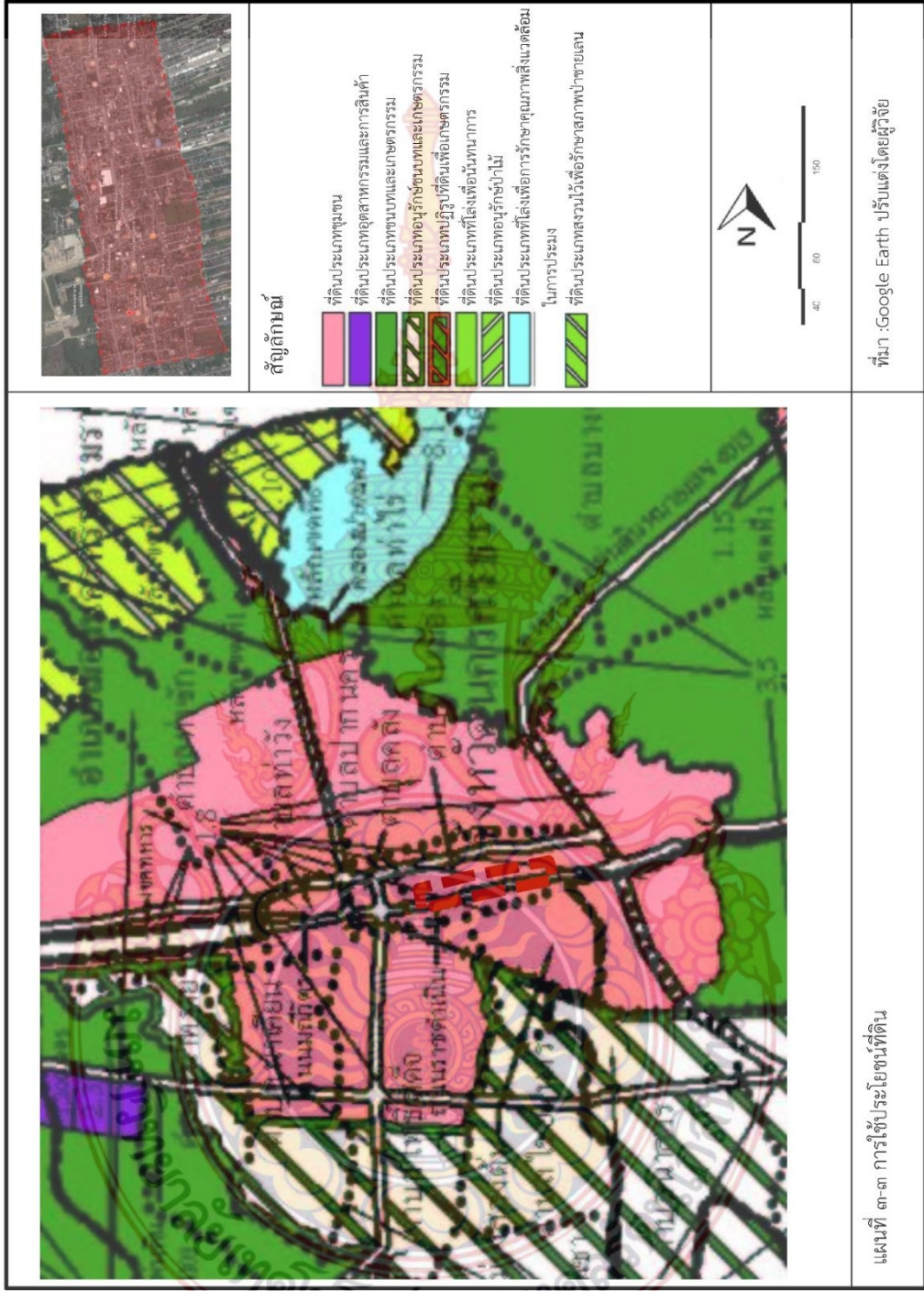
๑.) ที่พักอาศัยพบที่มีความแออัดรูปแบบที่พักนั้นมีทั้งบ้านชั้นเดียวและบ้านแบบตึก ๒ ชั้นครึ่งซึ่งอยู่บริเวณรอบวัดพระมหาธาตุวรวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช

๒.) พื้นที่พาณิชยกรรมพื้นที่พาณิชยกรรมที่สำคัญส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณรอบวัดพระมหาธาตุ

๓.) พื้นที่ทางสถาบันราชการและรัฐวิสาหกิจ การใช้ประโยชน์พื้นที่ดังกล่าวส่วนใหญ่จะอยู่ใกล้วัดพระมหาธาตุมีทั้งโรงเรียนและศูนย์ราชการโรงพยาบาล

๔.) พื้นที่ศึกษาพื้นที่ศึกษาจัดอยู่ในตัวอำเภอเมืองนครศรีธรรมราชมีทั้งชั้นระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

๕.) ภาพพื้นที่ทางศาสนาส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในตัวพื้นที่โครงการ เพราะภายในพื้นที่โครงการมีสถาบันทางศาสนาจำนวนหลายแห่ง

๓.๑.๑.๔ โครงสร้างสาธารณูปโภค

๑.) ระบบไฟฟ้า

จังหวัดนครศรีธรรมราช มีหน่วยงานไฟฟ้าภูมิภาค ซึ่งรับผิดชอบในการบริการจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าในพื้นที่ รวม ๓ การไฟฟ้า ดังนี้ คือ

๑.๑ สถานีไฟฟ้าานครศรีธรรมราช รับผิดชอบในพื้นที่รวม ๑๑ อำเภอ คือ อำเภอเมือง ลานสกา พรหมคีรี ท่าศาลา สีชล ขนอม ร่อนพิบูลย์ ชะอวด จุฬาภรณ์ พระพรหม และอำเภอนบพิตำ

๑.๒ สถานีไฟฟ้าทุ่งสง รับผิดชอบในพื้นที่รวม ๘ อำเภอ คือ อำเภอทุ่งสง ทุ่งใหญ่ ฉวาง นาบอน พิปูน บางขัน ถ้ำพรรณรา และอำเภอช้างกลาง

๑.๓ สถานีไฟฟ้าปากพนัง รับผิดชอบในพื้นที่รวม ๔ อำเภอ คือ อำเภอปากพนัง หัวไทร เขียวใหญ่ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

๒.) ระบบการประปา

มีหน่วยงานที่ให้บริการทางด้านการประปาของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีทั้งหน่วยงานการประปาส่วนภูมิภาค และการประปาเทศบาล ดังนี้

๒.๑ การประปาเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ผู้ใช้น้ำประปา ๓๗,๖๐๔ ครัวเรือน อัตราการผลิตวันละ ๕๒,๒๘๒ ลบ.ม.

๒.๒ การประปาส่วนภูมิภาค มีสำนักงานประปา ๖ แห่ง

๓.) โทรศัพท์

การให้บริการโทรศัพท์ของจังหวัด มี ๒ หน่วยงาน

๓.๑ บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) จำนวนชุมสายโทรศัพท์ ทั้งหมด ๑๒๓ ชุมสาย๑๑ สำนักงานบริการ คือ นครศรีธรรมราช ทุ่งสง ปากพนัง ร่อนพิบูลย์ สีชล จันดี ชะอวด ขนอม ท่าศาลา หัวไทร และสำนักงานโรบินสัน

๓.๒ บริษัทไทยเทเลโฟนแอนด์เทเลคอมมิวนิเคชั่น จำกัด (TT&T) จำนวนชุมสายโทรศัพท์ ๓๘ ชุมสาย

๓.๑.๑.๕ โครงสร้างสาธารณูปโภค

๑.) สถาบันการศึกษา ลักษณะบริการสาธารณะรัฐประการด้านการศึกษาในพื้นที่รอบชุมชนวัดพระมหาธาตุวรวิหาร สารประกอบด้วยสถาบันการศึกษาหลายหน่วยงานซึ่งมีทั้งการศึกษาสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษา เช่นโรงเรียน พระธาตุ โรงเรียนวัดเสมาเมือง

๒.) สถานพยาบาลและการบริการด้านสาธารณสุข ในพื้นที่วัดรอบวัดพระมหาธาตุวรวิหารมีโรงพยาบาลของรัฐคือโรงพยาบาลเทศบาลนครศรีธรรมราช

๓.) ศูนย์บริการชุมชน ในระดับท้องถิ่นเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช ปัจจุบันสามารถจำแนกด้านกายภาพได้แก่ สนามกีฬาสนามเด็กเล่น ศาลากลางจังหวัด อุตุสหกรรม ส่วนในด้านสังคมได้แก่ ศูนย์อนามัยชุมชนศูนย์บริการสาธารณสุข

๔.) ศูนย์ราชการระดับท้องถิ่น ศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานจัดงานจังหวัดนครศรีธรรมราช ศาลจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานอัยการจังหวัดนครศรีธรรมราช

๓.๑.๒ ข้อมูลด้านสังคมและเศรษฐกิจ

๓.๑.๒.๑ ชุมชนและประชากร

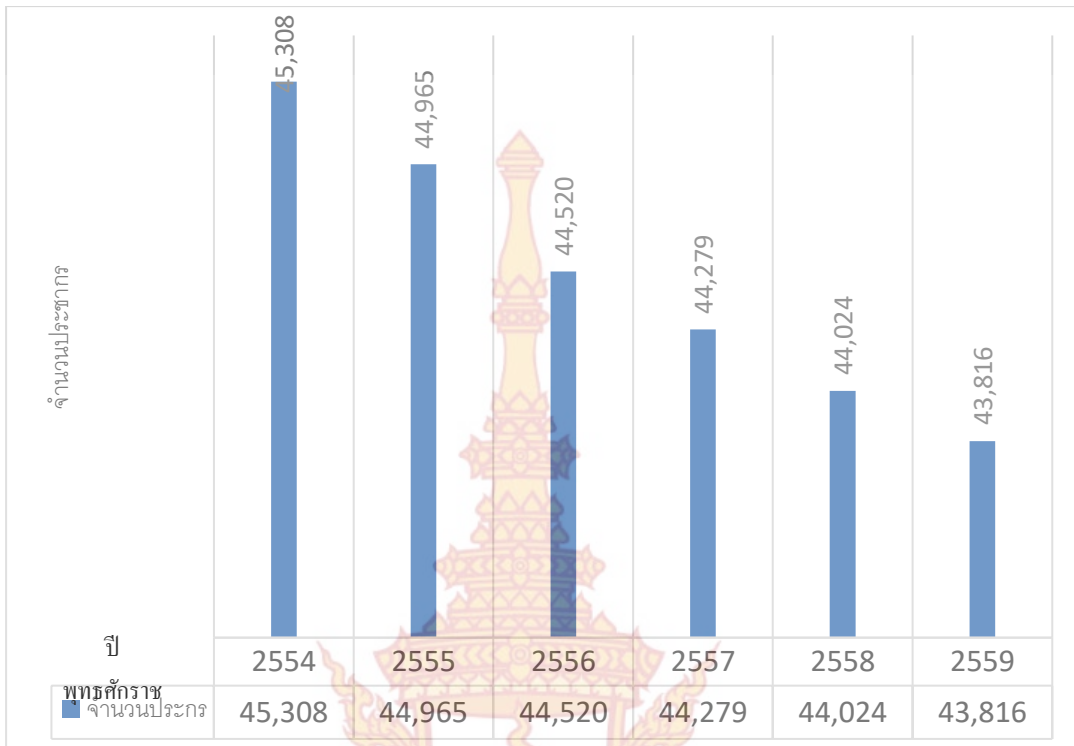
๑.) กลุ่มชุมชนหลังวัดพระมหาธาตุ ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามรองลงมาคือศาสนาพุทธประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นช่างทองเหลือง ช่างตีเหล็ก ซึ่งเป็นช่างที่ถูกเชิญมาในสมัยเมืองนครเรืองอำนาจ เพื่อทำอาวุธให้กับทหารหลังจากบ้านเมืองสงบเลิกทำอาวุธก็ได้พัฒนาเป็นการทำเครื่องทองเหลือง เช่นกระบอกทำขนมจีนตะบันหมาก แม่พิมพ์ขนมต่าง ตีมีด และของใช้อื่นๆ ปัจจุบันกลุ่มอาชีพหล่อของใช้จากทองเหลืองยังคงมีอยู่ และได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลนครนครศรีธรรมราช สร้างโรงหล่อทองเหลือง เพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์กลุ่มช่างฝีมือดังกล่าวให้คงอยู่คู่จังหวัดนครศรีธรรมราช

๒.) กลุ่มชุมชนหน้าวัดพระมหาธาตุ เป็นที่อยู่อาศัยของชาวไทยและศาสนาถือศาสนาพุทธ ที่ตั้งถิ่นฐานมายาวนาน มีเอกลักษณ์ประเพณีวัฒนธรรมที่ยังคงสืบทอดกันมายาวนาน โดยทั่วไปทางกายภาพบ้านเรือนมีสภาพทรุดโทรม ส่วนใหญ่เป็นบ้าน ๑ ชั้นและ ๒ ชั้นซึ่งชั้นบนเป็นไม้ชั้นล่างเป็นปูน ส่วนมากจะเป็นบ้านที่ทำมาค้าขายโดยการขายเครื่องถมและของฝาก พวกขนมลาขนมพอง และประชากรส่วนใหญ่ขายดอกไม้รูปเทียนหน้าวัดพระมหาธาตุ

๓.) กลุ่มชุมชนมุ่มป้อม เดิมเรียกว่าชุมชนรามราชทำยน้ำเป็นชุมชนอิสระ ทางเทศบาลไม่ได้ตั้งขึ้น ต่อมาเมื่อ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๙ ทางเทศบาลได้จัดตั้งขึ้น โดยเปลี่ยนชื่อมาเป็นชุมชนมุ่มป้อม โดยอาศัยวัดมุ่มป้อมเป็นศูนย์กลางและได้รับอนุเคราะห์จากเจ้าอาวาสวัดมุ่มป้อมคนปัจจุบันเป็นอย่างดี ประชากรเป็นคนถิ่นเดิมและอพยพมาตั้งหลักแหล่งจากที่อื่น โดยเฉพาะเป็นข้าราชการนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ มีศาสนาอิสลามเพียงเล็กน้อย

๔.) กลุ่มชุมชนตลาดท่าม้า จัดตั้งชุมชนเมื่อปีพ.ศ ๒๕๔๙ ตลาดท่าม้าเดิมเป็นของตระกูลณนกร เราประมาณรัชกาลที่ ๕ สร้างเป็นตลาดท่าม้าขึ้นมาเพื่อให้ประชาชนในละแวกนั้นได้มาซื้อขายสินค้า ผู้คนส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธรองลงมาคืออิสลาม

๕.) ประชากร การขยายตัวของเมืองนครศรีธรรมราชส่วนมากการขยายตัวของเมืองจะเติบโตไปทางด้านทิศตะวันออกมีการเพิ่มขึ้นของที่พักอาศัย อาคารพาณิชย์โรงแรม ห้างสรรพสินค้า รวมถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ของการค้าการบริการ ทำให้มีการขยายตัวของประชากร ที่อยู่ในพื้นที่ บริเวณรอบวัดพระมหาธาตุส่วนใหญ่ย้ายไปอยู่ในบริเวณที่มีอาคารพาณิชย์ และกลุ่มอุตสาหกรรม ทำให้ตัวพื้นที่ ประชากรลดน้อยลง อย่างเห็นได้ชัด

แผนภูมิที่ ๓-๑ การเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากร
ที่มา : สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช

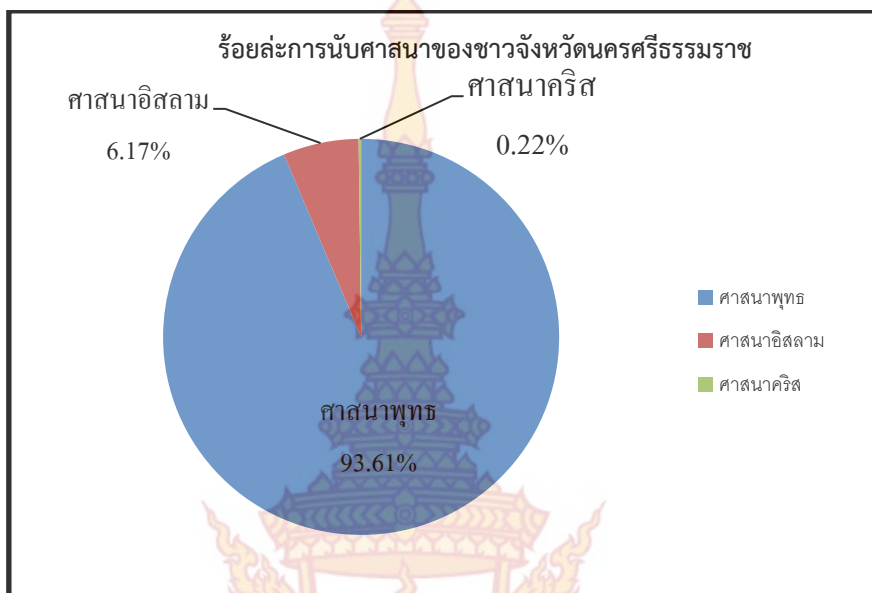
๓.๑.๒.๒ กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม

๑.) อาชีพพบว่าแต่ละชุมชนส่วนมากมีอาชีพทำเครื่องทองเหลืองกระบอกลูกข่างเงิน ตะบันหมาก มีดพริ้วเครื่องถมสามกษัตริย์เครื่องเงิน อาชีพค้าขายของที่ระลึก และบางชุมชนมีอาชีพรับราชการพบว่า แต่ละชุมชนส่วนมากมีอาชีพ ทำเครื่องทองเหลือง กระบอกลูกข่างเงินตะบันหมาก มีดพริ้วเครื่องถมสามกษัตริย์เครื่องเงิน อาชีพค้าขายของที่ระลึก และบางชุมชนมีอาชีพรับราชการ

๒.) ศาสนาและความเชื่อ ประชาชนทั่วไปนับถือศาสนาพุทธ ชุมชนหน้าวัดพระธาตุ ชุมชนตลาดท่าม้าชุมชนวัดมุ่มป้อมนิยมนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ แต่ละชุมชนก็จะมีวัดที่ประกอบพิธีกิจกรรมคือวัดพระมหาธาตุวรวิหารเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของแต่ละชุมชน และยังมีประเพณีวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมายาวนานและมีความเชื่อหลายประการของคนในชุมชน ชุมชน หลังวัดพระมหาธาตุ ประชากรส่วนมากนับถือศาสนาอิสลาม มีมัสยิดเป็นที่สักการะ

๓.) ประเพณีทางศาสนาและงานเทศกาล ประเพณีทางศาสนาที่สำคัญของคนในชุมชน ที่เป็นที่ยึดมั่นกันดีในด้านสืบทอดและอนุรักษ์มาจนถึงปัจจุบันคือ ประเพณีบุญสารทเดือนสิบ จัดจัดขึ้นเพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้วเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่มากของชาวภาคใต้และชาวนครศรีธรรมราชเป็นงานบุญเพื่อแสดงความกตัญญู ต่อบุพการีที่ล่วงลับไปแล้ว ตามความเชื่อของชาวศาสนาพุทธว่าผู้ล่วงลับไป ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ จะนำผ้าไปห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์ ณวัดพระบรมธาตุวรวิหาร ในวันมาฆบูชาขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๓ และวันวิสาขบูชาขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๖ ประเพณีชักพระหรือลากพระ การลากพระนิยมทำกันในวันออกพรรษาเพียงวันเดียวมีทางการลากพระบกและลาก

พระน้ำ ประเพณีกวนข้าวยากุ ความเชื่อของชาวนครศรีธรรมราช เกี่ยวเนื่องกับพุทธประวัติตอนนาง
 สุชาดาถวายข้าวมธุปายาส ยาคูล ประเพณีกวนข้าวยากุนิยมกวนในวันขึ้น ๑๓ ค่ำเดือน ๓

แผนภูมิที่ ๓-๒ การนับถือศาสนา
 ที่มา : จากการวิจัยของผู้สำรวจ

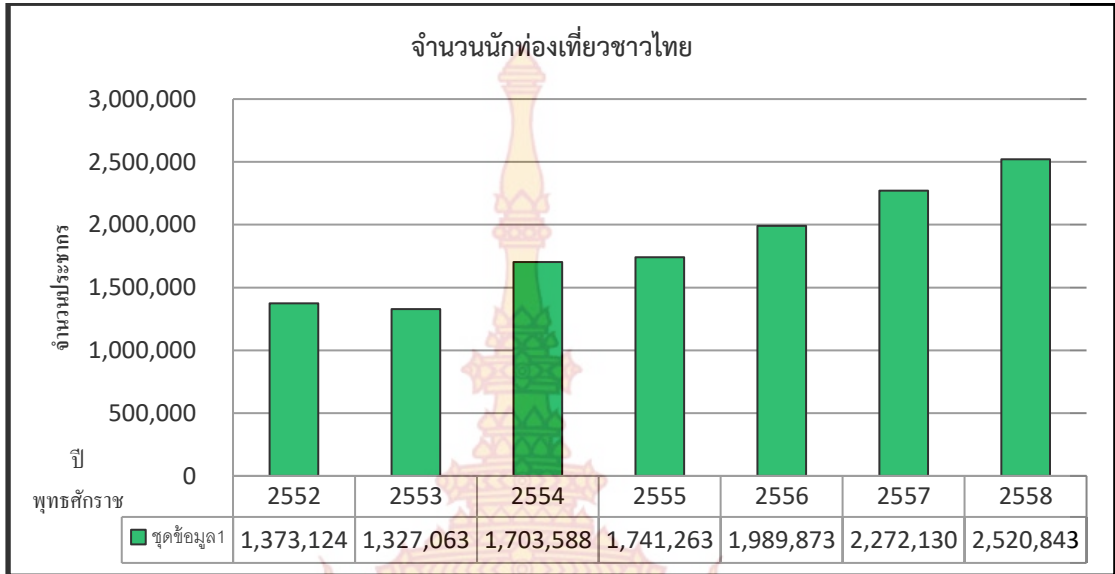
๓.๑.๒.๓ กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

๑.) อุตสาหกรรมพื้นที่ทางอุตสาหกรรมขยายตัวเข้าสู่พื้นที่โดยขยายตัวทางทิศ
 ตะวันออกจึงทำให้ตัวพื้นที่ โครงการไม่ค่อยมี อุตสาหกรรมหรือแหล่งงานเกิดขึ้น ทำให้ตัวพื้นที่มีแต่
 การค้าขายการบริการ

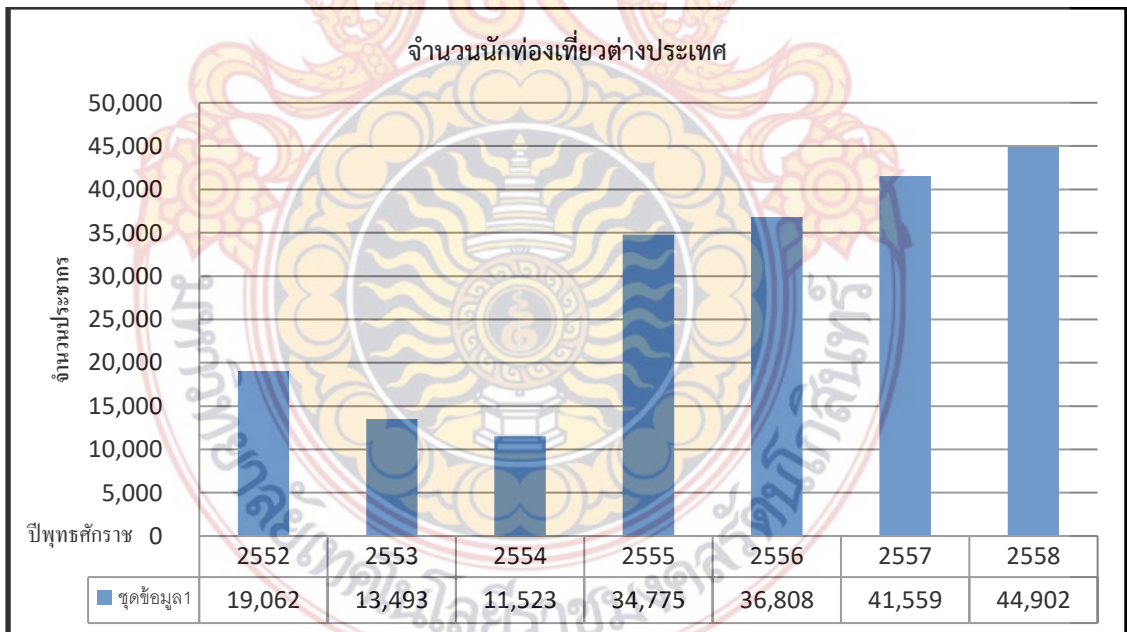
๒.) การค้าและการบริการพื้นที่ทางการค้าของพื้นที่ที่ตั้งอยู่บริเวณถนนราชดำเนิน
 เป็นหลัก ซึ่งบริเวณดังกล่าวมีทั้งศูนย์ราชการศูนย์กิจกรรมของชุมชน โรงเรียน โรงพยาบาล ศาลา
 กลางจังหวัดนครศรีธรรมราชทำให้บริเวณ ถนนราชดำเนินมีการค้าขายเป็นจำนวนมาก

๓.) การท่องเที่ยว ปัจจุบันทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญภายในจังหวัด
 นครศรีธรรมราชมีอยู่จำนวนมากและมีความหลากหลายได้แก่วัดพระมหาธาตุวรวิหาร พระพุทธสิหิงค์
 สวนสวนศรีธรรมโศกราช กำแพงเมืองเก่านครศรีธรรมราช จำแนกตามประเภทได้ดังนี้ แหล่ง
 ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์โบราณสถานและศาสนสถาน และแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีชีวิตชุมชน

สถิติจำนวนนักท่องเที่ยว เปรียบเทียบปีที่ผ่านมา จังหวัดนครศรีธรรมราช ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๘

แผนภูมิที่ ๓-๓ สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย
ที่มา : สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนภูมิที่ ๓-๔ สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ
ที่มา : สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช

๓.๑.๓ กฎหมาย ข้อมูล และโครงการที่เกี่ยวข้อง

๓.๑.๓.๑ กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้อง

๑.) การควบคุมความสูงของอาคาร โดยขนาดความกว้างของถนนราชดำเนิน ประมาณ ๒๐.๐๐-๒๒.๐๐ เมตร มีอัตราส่วนความสูงต่อความกว้างประมาณ ๑ : ๒ ซึ่งถือว่าเป็นอัตราส่วนที่ต่ำสุดของพื้นที่เปิดโล่งอันเกิดจากถนน เพราะฉะนั้นความสูงอาคารริมถนนราชดำเนินจะมีความสูงประมาณ ๑๐.๐๐-๑๑.๐๐ เมตร ของขอบหรืออาคารสูง๓ชั้นและเมื่อพิจารณาควบคู่กับความหนาแน่นของอาคารภายในบริเวณพื้นที่ศึกษาซึ่งส่วนใหญ่เป็นที่พักอาศัยและมีความหนาแน่นของอาคารไม่มากจึงถือว่าการควบคุมอาคารบริเวณริมถนนราชดำเนินให้มีความสูงไม่เกิน ๑๐ เมตรที่ผนังขอบฟ้าและมีความสูงไม่เกิน ๑๒ เมตรที่สันหลังคาเป็นความสูงที่มีความเหมาะสมรวมทั้งควบคุมโทนสี และประเภทของกิจกรรมที่เกิดของอาคาร จะช่วยให้ที่โล่งยาวของถนนราชดำเนินมีคุณภาพยิ่งขึ้น

๑.๑ กำหนดให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย การท่องเที่ยว การศาสนา การศึกษา สถาบันราชการ การอยู่อาศัย สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ซึ่งไม่ใช่อาคารสูงและอาคารขนาดใหญ่พิเศษ

๑.๒ พื้นที่วัดระยะห่างจากเขตถนนราชดำเนินกับถนนพระบรมธาตุออกไปข้างละ ๔๐.๐๐ เมตร ทิศเหนือตั้งแต่หอนาฬิกา แยกโรงช้างกับถนนตึกดินลงมาทางใต้จดแนวคลองป่าเหล่า ห้ามก่อสร้างดัดแปลง ใช้หรือการเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารดังนี้

- ควบคุมอาคารที่มีความสูงไม่เกินกว่า ๑๒ เมตร วัดจากถนนหรือขอบทางเท้าที่ใกล้ที่สุดถึงส่วนที่สูงที่สุดของอาคาร

- แต่งตั้งกรรมการในการดูแลการปรับปรุงพื้นที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารโดยรวมถึงการควบคุมอาคารที่สร้างใหม่บริเวณภายในพื้นที่วัดและพื้นที่โดยรอบ

- อาคารที่มีพื้นที่ว่างปราศจากหลังคาหรือสิ่งก่อสร้างปกคลุมน้อยกว่าร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่แปลงที่ดินที่ก่อสร้าง

- อาคารที่มีสีฉูดฉาดให้ทาสีภายนอกอาคารมีความเข้มได้ไม่เกินกว่าความเข้มมาตรฐานปานกลางของสีที่บริษัทกำหนดและการใช้สีต้องมีความกลมกลืนในสีเดียวกันไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐ ของพื้นที่อาคาร

- การก่อสร้างและการติดตั้งป้ายทุกชนิด เว้นแต่ป้ายราชการ ป้ายบอกสถานที่ทางถนน อาคารร้านค้า ที่มีขนาดพื้นที่ป้ายไม่เกิน ๓.๐๐ ตารางเมตร มีเส้นทแยงมุมไม่เกิน ๓.๕๐ เมตร ก่อสร้างหรือติดตั้งสูงไม่เกิน ๓.๐๐ เมตร วัดจากระดับถนนหรือขอบทางที่ใกล้ที่สุด ถึงส่วนที่สูงที่สุดของขอบป้าย สำหรับป้ายชื่ออาคารและร้านค้าต้องติดชิดกับผนังอาคาร

- ห้ามการประกอบกิจกรรมประเภทสถานบริการ ตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ

- ห้ามการประกอบกิจกรรมประเภทโรงแรม ตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

- ห้ามสร้างอาคารสำหรับกองเก็บขนถ่าย รวบรวมวัสดุ หรือสิ่งของอื่น ๆ ที่เป็นประเภทของเก่าเหลือใช้ทุกประเภท

๒.) ผังเมืองรวมจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นผังกำหนดกรอบการพัฒนาพื้นที่ในภาพรวมเพื่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมกับศักยภาพทั้งทางด้านเกษตร การอุตสาหกรรม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจหลักของจังหวัดได้อย่างเหมาะสม

ภายใต้หลักการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุด ปัจจุบันร่างผังเมืองรวมจังหวัด นครศรีธรรมราชอยู่ในกระบวนการประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อให้มีผลบังคับใช้ตามกฎหมาย โดยมีข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน ๙ ประเภท ดังนี้

๒.๑ ที่ดินประเภทชุมชน (สีชมพู) ครอบคลุมพื้นที่บริเวณชุมชนเมืองและเขตเทศบาล ซึ่งกระจายอยู่ทุกอำเภอในจังหวัดนครศรีธรรมราช

๒.๒ ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า (สีม่วง) ครอบคลุมพื้นที่ที่เหมาะสม สำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่ออุตสาหกรรม

๒.๓ ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม (สีเขียว) ครอบคลุมพื้นที่ราบส่วนใหญ่ของ จังหวัดซึ่งปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นพื้นที่เกษตรเป็นหลัก

๒.๔ ที่ดินประเภทปฏิรูปเพื่อการเกษตรกรรม (สีเขียวมีกรอบและเส้นทแยงสีน้ำตาล) ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ที่เสื่อมโทรมเหมาะสมต่อการพัฒนาเป็นพื้นที่เกษตรกรรมให้ประชาชน ซึ่ง ส่วนใหญ่ที่ดินประเภทนี้อยู่บริเวณเชิงเขา

๒.๕ ที่ดินประเภทอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม (สีขาวมีกรอบและเส้นทแยงสีเขียว) ที่ดินประเภทนี้ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์ของทรัพยากรโดยกำหนดขึ้นเพื่อเป็นการรักษา สภาพพื้นที่ไม่ให้เกิดผลกระทบจากการพัฒนาเมืองมากนัก

๒.๖ ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการประมง (สีฟ้า) เป็น พื้นที่ที่กำหนดขึ้นเพื่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมบริเวณชายฝั่งทะเล ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ใน อำเภอเมือง นครศรีธรรมราช ๒.๗ ที่ดินที่โล่งเพื่อนันทนาการและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม สีเขียวอ่อน ส่วนใหญ่ เป็นพื้นที่กำหนดพื้นที่สาธารณะสำหรับชุมชน พื้นที่ดังกล่าวจะตั้งอยู่ในเขตชุมชนเป็นหลัก

๒.๘ ที่ดินประเภทป่าไม้ (สีเขียวอ่อนและเส้นทแยงสีขาว) เป็นการกำหนดพื้นที่ป่าต้น น้ำลำธารให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ เพื่อป้องกันการบุกรุกการทำลายป่า

๒.๙ ที่ดินประเภทสงวนไว้เพื่อรักษาสภาพป่าชายเลน (สีเหลือง) เป็นการกำหนดพื้นที่ เพื่อรักษาสภาพป่าชายเลนที่สมบูรณ์ไว้เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ

พื้นที่ชุมชนโดยรอบวัดพระมหาธาตุวราวิหารเป็นส่วนหนึ่งของผังเมืองรวมจังหวัด นครศรีธรรมราชซึ่งในการพัฒนาชุมชนโดยรอบวัดพระมหาธาตุวราวิหารจำเป็นต้องคำนึงถึงกรอบการ พัฒนาของผังเมืองรวมจังหวัดนครศรีธรรมราชที่กำหนดไว้ในเบื้องต้นเป็นสำคัญโดยในเขตพื้นที่ผัง เมืองรวมโดยรอบวัดพระธาตุวราวิหารมีข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังเมืองรวมจังหวัด นครศรีธรรมราช ๑ ประเภทได้แก่ ที่ดินประเภทชุมชน (เขตสีชมพู) ห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการ ตามที่กำหนดดังต่อไปนี้ โรงงานทุกจำพวกตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน เว้นแต่โรงงานตามประเภท ชนิดและจำพวกที่กำหนดให้ดำเนินการได้ สถานที่บรรจุแก๊ส และห้องบรรจุแก๊สตามกฎหมายว่าด้วย การบรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลว แต่ไม่ได้หมายถึงรวมถึงสถานีบริการ เลี้ยงม้า โค กระบือ สุกร แพะ แกะ ถ่าน เป็ด งู กระจับเข้ สัตว์ป่าตามกฎหมายกำหนดว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

๓.๑.๓.๒ โครงการและแผนงานที่เกี่ยวข้อง

๑.) แผนพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชได้มุ่งเน้นให้เป็นเมืองพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม ระดับมาตรฐานสากล ที่สามารถสร้างอาชีพสร้างรายได้เพิ่มขึ้น เขตพื้นที่ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีอาชีพ

๑.๑ ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีอาชีพ

๑.๒ ปรับปรุงระบบข้อมูลในรูปแบบการให้บริการประชาชน สร้างความโปร่งใสและลดขั้นตอนการทำงานเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

๑.๓ ส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๔ พัฒนาระบบธรรมาภิบาลของจังหวัด

๑.๕ สนับสนุนกระบวนการจัดทำแผนชุมชนได้มาตรฐาน

๑.๖ ส่งเสริมสนับสนุนในการจัดทำแผนพัฒนาและงบประมาณจังหวัด

๑.๗ ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพ

ในการปฏิบัติราชการ

๒.) แผนพัฒนาอำเภอเมืองนครศรีธรรมราชได้มุ่งเน้นให้เป็นเมืองพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม ระดับมาตรฐานสากล ที่สามารถสร้างอาชีพและรายได้ในพื้นที่เพิ่มขึ้น มีโครงการรองรับได้แก่ โครงการเส้นทางจักรยานเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีกิจกรรม คือ ปรับปรุงขยายไหล่ทาง (เพิ่มช่องทางจักรยาน) เพื่อให้ นักกีฬาปั่นจักรยานและประชาชนทั่วไป ใช้เส้นทางดังกล่าวในการออกกำลังกาย โครงการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมประเพณี มีกิจกรรมรองรับได้แก่ งานขบวนนครศรีธรรมราชร่วมใจรักคืออนุรักษ์มรดกไทย

๓.๒ พื้นที่โครงการ

๓.๒.๑ การกำหนดขอบเขตพื้นที่โครงการ

การกำหนดขอบเขตพื้นที่โครงการเริ่มจากประเด็นการอนุรักษ์และการพัฒนาชุมชน โดยรอบวัดพระมหาธาตุวรวิหาร โดยมีการเข้าไปอนุรักษ์และปรับปรุงชุมชนในพื้นที่ซึ่งประกอบด้วย ๔ ชุมชน ขอบเขตพื้นที่โครงการจึงครอบคลุมพื้นที่ชุมชน หลังวัดพระมหาธาตุชุมชนหน้าวัดพระมหาธาตุชุมชนตลาดท่าม้าชุมชนมุ่มป้อมและวัดสำคัญวัดพระมหาธาตุวรวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อสะท้อนรูปแบบประเด็นศึกษาและสนใจในพื้นที่ซึ่งพื้นที่โครงการมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับคลองหน้าเมือง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับถนนราชดำเนิน

ทิศใต้ ติดต่อกับถนนชลวิถี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับถนนศรีธรรมราช

๓.๒.๒ ประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการของพื้นที่โครงการ

๑.) ประวัติเมืองนครศรีธรรมราช

จังหวัดนครศรีธรรมราชนครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศไทย มีการตั้งถิ่นฐานอาศัยมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และพัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับได้มีการพบหลักฐานทางโบราณคดีหลายอย่าง เช่น เครื่องมือหินที่ถ้ำตาหมื่นยวมกิงอำเภอลำดวน และกลองมโหระทึก ที่บ้านเกตุกาย ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นต้น ก่อนที่จะชื่อว่า “นครศรีธรรมราช” นั้นเมืองนี้มีชื่อปรากฏในเอกสารต่าง ๆ ทั้งของไทยและต่างชาติหลายชื่อ เช่น ตามพลิงคัม, ตัมพลิงคัม, ตัมพรลิงค, ตังมาหลิง, ตามโพลิงเกศวร, สิริธรรมนคร, ลิกอร์, ศรีธรรมราช, ปาฏลีบุตร เป็นต้น

ในสมัยประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ได้พัฒนาขึ้นเป็นชุมชนขนาดใหญ่ เรียกว่า “ตามพรลิงค์” ภายใต้การปกครองของพระเจ้าศรีธรรมโศกราชในสมัยพุทธศตวรรษที่ ๑๘ ซึ่งมีความเจริญสูงสุด ได้มีอำนาจครอบคลุมหัวเมืองรายรอบถึงสิบสองเมือง เรียกว่า “เมืองสิบสองนักษัตร” นครศรีธรรมราชจึงเป็นรัฐใหญ่ เป็นศูนย์กลางเผยแผ่พระพุทธศาสนาศูนย์กลางการปกครองและศูนย์กลางประเพณี สมัยสุโขทัย นครศรีธรรมราชมีฐานะเป็นแคว้นอิสระที่สำคัญยิ่งในภาคใต้ ได้มีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ศาสนา และภาษารวมกัน ครั้นสมัยอยุธยา นครศรีธรรมราชได้รวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรอยุธยา มีฐานะเป็นหัวเมืองชั้นเอกและมีบทบาทสำคัญในการปกครองดูแลหัวเมืองต่าง ๆ ในภาคใต้ทั้งหมด

นครศรีธรรมราช เป็นเมืองโบราณที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และศาสนามากที่สุดเมืองหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นครศรีธรรมราชมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางมาไม่น้อยกว่า ๑๕๐๐ ปีมาแล้ว หลักฐานทางโบราณคดีและหลักฐานทางเอกสารที่ปรากฏในขณะนี้ยืนยันได้ว่านครศรีธรรมราชมีกำเนิดมาแล้วตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๗ เป็นอย่างน้อย

จากประวัติศาสตร์อันยาวนานแห่งนครศรีธรรมราชสามารถประมวลได้ว่า "นครศรีธรรมราช" ได้ปรากฏชื่อในที่ต่าง ๆ หลายชื่อตามความรู้ความเข้าใจที่สืบทอดกันมาและสำเนียงภาษาของชนชาติต่าง ๆ ที่เคยเดินทางผ่านในระยะเวลาที่ต่างกันเช่น ตามพลิงคัม ตามพรลิงค์ มัทธาสิงคัม ตามพลิงเกศวร โยสิง โพลิง เชียะโห้ว โลแค็ก (Locae) สิริธรรมนคร ศรีธรรมราช ลิกอร์(Ligor) ละคอน คิวตุดอน สุวรรณปุระ ปาฏลีบุตร (Pataliputra) และเมือง นคร เป็นต้น

คำว่า"นครศรีธรรมราช"น่าจะมาจากสร้อยพระนามของปฐมกษัตริย์ ผู้ครอง นครศรีธรรมราช คือพระเจ้าศรีธรรมโศกราช คำนี้ แปลความได้ว่า "นครอันงานสง่าแห่ง พระราชาผู้ทรงธรรม" และธรรมของราชาแห่งนครนี้ก็คือ ธรรมแห่งพระพุทธศาสนาถ้าจะลำดับความเป็นมาของนครศรีธรรมราชจากหลักฐาน โบราณคดี และ ประวัติศาสตร์ที่สืบค้น ได้ในขณะนี้ พบว่ามีภูมิหลังอันยาวนานนับตั้งแต่มยุคนกกลาง ในราว ๘,๓๕๐-๑๑,๐๐๐ ปีที่แล้วมา จากหลักฐานมีการพบเครื่องหินที่มีตัวขวานยาวใหญ่ (บางคนเรียกว่าระนาดหิน) ที่อำเภอท่าศาลา ในยุคโลหะได้พบหลักฐานทางโบราณคดี คือ กลองมโหระทึกสำริด ๒ ใบ ที่บ้านเกตุกาย ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง และที่คลองคุดด้วน อำเภอฉวาง

นอกจากนี้ในบริเวณพื้นที่อำเภอสีชลปัจจุบันยังมีร่องรอยโบราณสถานและโบราณวัตถุ เกี่ยวเนื่องในศาสนาพราหมณ์ ซึ่งมีอายุเก่าแก่ที่สุดในนครศรีธรรมราช เช่น พระพุทธรูปสำริดศิลปะ แบบอมราวดีของอินเดีย และเศียรพระพุทธรูปศิลปะแบบคุปตะอินเดียเป็นต้น จากหลักฐานเหล่านี้ แสดงให้เห็นว่าใน ช่วงนั้นนครศรีธรรมราชได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมมาจากอินเดียอย่างมากมายทั้งใน ด้านศาสนา ความเชื่อ อักษรภาษา ประเพณี และการปกครอง จนกลายเป็นพื้นฐานวัฒนธรรม นครศรีธรรมราชมาถึง ปัจจุบันนี้

พุทธศตวรรษที่ ๑๗-๑๙ เป็นช่วงที่นครศรีธรรมราชมีความเจริญรุ่งเรืองสูงสุดภายใต้ การ ปกครองของราชวงศ์ศรีธรรมมาโคกราช ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองน่าจะ เนื่องมาจาก การเป็นสถานีการค้าสำคัญของคาบสมุทรมไทยเป็นจุดพักถ่าย ซื้อสินค้าระหว่าง ตะวันออกกับตะวันตก ที่ดีที่สุดในเวลานั้น ประกอบกับบริเวณหาดทรายแก้วอันเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นที่ประดิษฐาน พระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธองค์ความศรัทธาและความเลื่อมใสในบรรพบุรุษศาสนาจึงเป็นปัจจัย ชักนำให้ผู้คน จากทุกสารทิศในภาคใต้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในนครศรีธรรมราชอย่างหนาแน่น ในราว พ.ศ. ๑๗๐๐ เศษ ราชวงศ์ศรีธรรมมาโคกราช ก็สามารถจัดการปกครองหัวเมืองรายรอบได้สำเร็จถึง ๑๒ เมือง เรียกว่า เมืองสิบสองนักษัตร

จากหลักฐานตำนานเมืองนครศรีธรรมราชตำนานพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช ตลอดถึง วรรณกรรมเรื่องพระนิพนพานสูตรทุกสำนวนต่างยืนยันให้เห็นอย่างชัดเจน ถึงความรุ่งเรืองไพศาลของ นครศรีธรรมราชในยุคดังกล่าวและสามารถควบคุมหัวเมืองอื่น ๆ ได้ทั่วถึงคาบสมุทรมีแสนยานุภาพ เกียรติยศถึงขนาดกรีธาทัพไปตีลังกาถึงสองครั้ง

เหนือสิ่งอื่นใดราชวงศ์ศรีธรรมมาโคกราช ได้สถาปนาพระพุทธศาสนาหลักัถิลังกาวงศ์ขึ้นอย่าง มั่นคงในนครศรีธรรมราช มีการบูรณะพระเจดีย์เดิมให้เป็นทรงระฆังคว่ำอันเป็นศิลปะลังกาจน นครศรีธรรมราชกลายเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมเป็นเมืองแม่แห่งวัฒนธรรมที่ได้ถ่ายทอด ศิลปวัฒนธรรมไปยังหัวเมืองอื่น ๆ รวมทั้งสุโขทัยซึ่งในเวลานั้นเพิ่งเริ่มก่อตัวขึ้นเป็นราชธานีทาง ภาคเหนือตอนล่างใหม่ ๆ

เมื่อเสียกรุงศรีอยุธยา (อาณาจักรอยุธยา) ครั้งที่ ๒ ในปี พ.ศ. ๒๓๑๐ ตำแหน่งเจ้าพระยา นครศรีธรรมราช วางอยู่ หลวงสิทธิ นายเวรมหาดเล็ก (หนู) ซึ่งออกไปรับราชการตำแหน่งปลัดเมือง เป็นผู้รักษาราชการเมืองนครศรีธรรมราช ครั้นทราบว่ากรุงศรีอยุธยาเสียกรุงแก่พม่าไม่มีเจ้านาย ปกครองประเทศหลวงสิทธิ จึงตั้งตัวเป็นเจ้าผู้ครองเมืองนครศรีธรรมราชเป็นอิสระอยู่กึ่งหนึ่ง

ในปีพ.ศ. ๒๓๑๒ พระเจ้ากรุงธนบุรีหรือสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรียাত্রากองทัพไปปราบและ จับตัวเจ้านคร (หนู) ได้ และมีพระราชดำริว่าเจ้านครมิได้มีใจกบฏคิดร้ายต่อประเทศแต่ตั้งตัวขึ้น เนื่องจากบ้านเมืองเป็นจลาจลจึงโปรดเกล้าฯ ให้มารับราชการอยู่ที่กรุงธนบุรีหรืออาณาจักรธนบุรี และ ให้ เจ้านราสุริยวงศ์หลานเธอ ออกไปครองเมืองนครศรีธรรมราช

ต่อมาเจ้านรสีริยวงศ์ ถึงแก่พิราลัยพระเจ้ากรุงธนบุรี มีพระราชดำริว่า เจ้านคร (หนู) ได้เข้ามารับราชการ มีความจงรักภักดี และได้ถวายธิดาทำราชการ มีราชบุตร (คือพระพงษ์นรินทร์และพระอินทร์อภัย) เป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัยเป็นอย่างยิ่งจึงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้านครออกไปครองเมืองนครศรีธรรมราชและสถาปนาขึ้นเป็นพระเจ้านครศรีธรรมราช เจ้าชั้นธสีมา (หนู) เมื่อวันอาทิตย์ เดือน ๑๑ ขึ้น ๓ ค่ำ จุลศักราช ๑๑๓๘ (พ.ศ. ๒๓๑๙) ปิวอกอัฐศก

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชกาลที่ ๑) มีพระราชดำริว่า พระเจ้านครศรีธรรมราช มีความซราทุพพลภาพไม่สามารถปกครองบ้านเมืองได้ จึงโปรดให้ออกจากตำแหน่งกลับเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ และโปรดให้เจ้าอุปราช (พัฒน์) บุตรเขยเจ้านคร ขึ้นเป็นผู้สำเร็จราชการเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อวันอังคารเดือน ๘ แรม ๑๑ ค่ำ จุลศักราช ๑๑๔๖ (พ.ศ. ๒๓๒๗) ปีมะโรง แต่โปรดให้มียศเพียงเจ้าพระยาตามประเพณีแต่เดิมเมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เมืองนครศรีธรรมราชจึงเป็นเมืองที่เคยมีกษัตริย์ปกครอง และมีฐานะเป็นประเทศราช ๘ ปี

แต่มีเรื่องปรากฏหลักฐานในสมัยนั้นว่าเจ้าพระยานคร (น้อย) นี้ที่จริงเป็นราชบุตรลับของพระเจ้ากรุงธนบุรี หรือ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี เนื่องจากเมื่อครั้งเจ้านคร (หนู) ทำราชการอยู่ที่กรุงธนบุรี และถวายธิดาทำราชการฝ่ายในแก่พระเจ้ากรุงธนบุรีและมีน้องสาว (ปราง) มาอยู่ด้วยในวังคนหนึ่ง ความปรากฏตามพงศาวดารว่าเจ้าพระยาพิชัยราชา เจ้าเมืองสวรรคโลกให้ไปขอเมื่อพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงทราบก็ทรงพระพิโรธว่าเจ้าพระยาพิชัยราชาบังอาจจะเป็นคู่เขยของพระองค์ให้เอาไปประหารเสียต่อมวงศญาติเจ้านครจึงนำธิดา (ปราง) คนนี้ ถวายพระเจ้ากรุงธนบุรี เสีย ต่อมาเจ้าพระยานคร (พัฒน์) เมื่อครั้งยังเป็นอุปราชเมืองนครศรีธรรมราชอยู่ภริยาซึ่งเป็นบุตรเจ้านคร (หนู) เสียชีวิต เจ้าพระยานคร (พัฒน์) ทำความชอบได้เข้าเฝ้าครั้งหนึ่งพระเจ้ากรุงธนบุรีเห็นว่าภริยาเสียชีวิตก็ส่งสารจึงจะพระราชทานธิดาเจ้านคร (หนู) ให้ใหม่และให้นำตัวธิดาคนเล็กเจ้านคร ไปพระราชทานแต่นางในกระซิบว่าดูเหมือนว่านางจะขาดระดูอยู่แต่พระเจ้ากรุงธน ตรีสว่า "ได้ออกปากให้เขาแล้ว ก็พาไปเถอะ" เมื่อท้าว นาง พาดิธาดำเจ้านครไปส่งนั้น เจ้าอุปราช (พัฒน์) ก็ทราบความลับนั้น มีความยำเกรงพระบารมี ก็ต้องรับไว้เป็นท่านผู้หญิงกิตติมศักดิ์ อยู่ตลอดอายุ และนางนั้นก็มิบุตรกับเจ้าพระยานคร (พัฒน์) เพียงคนเดียว คือ เจ้าพระยานคร

๒.) วิวัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชุมชนโดยรอบวัดพระมหาธาตุวรวิหาร

การตั้งถิ่นฐานของชาวนครศรีธรรมราชมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบวัดพระมหาธาตุตั้งนั้นการวิเคราะห์การตั้งถิ่นฐานจึงแบ่งออกตามยุคต่าง ๆ ตามลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเมือง

๒.๑ ยุคชาวถ้ำหรือมนุษย์ถ้ำจากการขุดค้นแหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ในภาคใต้นำมาเปรียบเทียบกับเมืองนครศรีธรรมราชเชื่อว่าคนก่อนประวัติศาสตร์ในเมืองนครศรีธรรมราชคงไม่แตกต่างกันมากนักคือพักอาศัยอยู่ตามถ้ำป็นผาหาอาหารด้วยการล่าสัตว์เก็บผลไม้ ใช้เครื่องมือหินประเภทครกและสากสำหรับบดตำพืชประกอบอาหารบางครั้งอาจใช้ใบมีดหรือขวานหินสำหรับปอกลูกไม้หรือเปลือกไม้ และตัดเนื้อมันสัตว์ มีหลักฐานทางโบราณคดีแสดงให้เห็นว่า เมื่อประมาณ ๖,๕๐๐ - ๕,๐๐๐ ปีที่ผ่านมาแล้ว มนุษย์ถ้ำในภาคใต้อาศัยอยู่โดยได้รับความร้อนจากไฟ รู้จักหุงต้มโดยใช้หม้อดินเผาและมีถ่านไม้เป็นเชื้อเพลิง พาหนะที่ใช้ประกอบอาหารที่มีโดยทั่วไปคือหม้อดินเผา ก้อนกลมและภาชนะแบบหม้อสามขาซึ่งสามารถตั้ง Chrome กองไฟโดยไม่ต้องใช้เสาหรือก้อนเสา นอกจากนี้ยังมีภาชนะใส่อาหารเช่นภาชนะทรงพานหม้อก้นตื้น หม้อมีสัน ภาชนะประเภทชาม จอก ถ้วย เขี่ยอก แทนรองหม้อ และท่านซึ่งถ้วยสำหรับรองรับน้ำดื่มที่อาจทำจากเขาสัตว์ เป็นต้น

๒.๒ ยุคชุมชนเกษตรกรรมเริ่มแรก เป็นวิวัฒนาการของการตั้งถิ่นฐานช่วงที่ ๒ ของเมืองนครศรีธรรมราชเริ่มจากชุมชนยุคหินใหม่ที่อาศัยบนที่ราบปรากฏชัดขึ้นเมื่อรู้จักใช้เครื่องมือโลหะซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนเกษตรกรรมทำให้สามารถปลูกข้าวได้มากกว่าเดิม เริ่มตั้งถิ่นฐานถาวรมีการเลือกถิ่นฐานในภูมิประเทศที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก ปรากฏชุมชนโบราณตามแนวสันทรายและที่ราบลุ่มแม่น้ำลำคลอง เมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ ๕ เป็นต้นมา โบราณวัตถุของชุมชนสมัยนี้นอกจากเครื่องมือที่ใช้ในชีวิตประจำวันแล้วยังมีเครื่องดนตรีซึ่งน่าจะมีการเกิดการขัดแต่งจากหินธรรมชาติที่เกาะแล้วมีเสียงดังกังวาน สันนิษฐานว่าเป็นระนาดหินมีลักษณะคล้ายขวานหินยาวขัดแต่งจนเรียบร้อย ลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีด้ามยาวกว่าด้านกว้าง ๖ เท่า ด้วยเหตุนี้มีขนาดแตกต่างกันจึงทำให้เกิดระดับเสียงแตกต่างกัน นอกจากระนาดหินแล้วยังพบกลองมโหระทึกสำริดในภาคใต้ และเมืองนครศรีธรรมราช ๑๒ ใบ แสดงพัฒนาการทางด้านโลหะกรรมและการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อ กลองมโหระทึกเป็นวัตถุที่นำมาจากชุมชนภายนอกอาจมีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมกับชุมชนโพ้นทะเลจากจีน หรือเวียดนามตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๑-๓ เป็นต้นมา

๒.๓ ชุมชนเมืองท่าและสถานีการค้า นับตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๓ เป็นต้นมาชาวอินเดียชาวเปอร์เซีย ชาวอาหรับ และชาวโรมัน ได้เดินเรือมาถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คาบสมุทรมลายูจึงกลายเป็นจุดศูนย์กลางของเส้นทางเดินเรือ จากฝ่ายตะวันตกอันได้แก่อินเดีย เปอร์เซีย อาหรับและโรมัน เกาะไพล์ตะวันออกเฉียงใต้แก่จีน เวียดนาม จำปา และเจนละ เรือสินค้ามักต้องแวะเวียนพักเพื่อขนถ่ายสินค้าหรือหาเสบียงอาหาร ระยะแรกของการเดินเรื่อนั้นต้องอาศัยการเดินเรือเลียบชายฝั่งต่อมาได้อาศัยลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ดังนั้นคาบสมุทรมลายูจึงเป็นจุดเหมาะสำหรับเป็นสถานีแวะพักรวมทั้งรอบมรสุมสำหรับเดินทางต่อไป

๒.๔ ยุคชุมชนเมืองและนครรัฐ การเข้ามาของวัฒนธรรมอินเดียทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อชุมชนในภูมิภาคนี้ ในระยะเริ่มแรกศาสนาพราหมณ์จะเด่นกว่าศาสนาพุทธอยู่เล็กน้อยพราหมณ์จึงเป็นยุคที่พึ่งปรารถนาของชนชั้นปกครองและเป็นผู้สร้างและรองรับความศักดิ์สิทธิ์ของเทวราชา ชั้นปกครองจึงยกย่องให้เหนือกว่าระดับหัวหน้าชุมชนเป็นเทวราชา โดยผ่านแนวคิดของศาสนาพราหมณ์ ชุมชนหมู่บ้านเปลี่ยนสถานะเป็นเมืองนคร เอกสารจีนตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๘ ได้กล่าวถึงรัฐต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น โคนันพงศาวดารราชวงศ์เสียง ในพุทธศตวรรษที่ ๑๓ กล่าวถึงอาณาจักร ชื่อลังกาชุนนักประวัติศาสตร์ลงความเห็นคือรัฐบาลกล่าวจึง

อยู่ในเขตจังหวัดปัตตานีมีหลักฐานคือซากโบราณ จากบันทึกของชาวจีนในพุทธศตวรรษที่ ๑๘ และ ๑๙ ซึ่งก็คือรัฐตามพรลิงค์หรือเมืองนครศรีธรรมราชเป็นเมืองที่มีพื้นฐานทางการเกษตรสินค้าพื้นเมือง ได้แก่ข้าว กาบูร ไม้หอมไม้สร้าง หมายจันทร์ ชีผึ้ง งาช้าง เขาสัตว์ หนังสัตว์ และดีบุก เป็นเมืองที่สำคัญมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๘ ตามพรลิงค์ได้ประกาศตัวเป็นอิสระจากหลักฐานจารึกหลักที่ ๒๔ ของพระเจ้าจันทรานุศรีธรรมราชแสดงว่าเมืองนครศรีธรรมราชได้ดำรงตนเป็นรัฐอิสระที่มีความรุ่งเรืองในสมัยปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๘ เป็นรัชทายาท ในระยะเวลาเดียวกับสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์เป็นรัฐที่มั่นคง เป็นศูนย์กลางการเผยแพร่งพุทธศาสนา มีพระมหากษัตริย์ทรงพระนามว่าพระเจ้าศรีธรรมโศกราชเป็นอาณาจักรที่มีอิทธิพลครอบคลุมทั้งแหลมมลายู บรรดาม่านเมืองในบริเวณนี้ถูกผนวกเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรนครศรีธรรมราชโดยเรียกเมืองหลวงนั้นว่าเมืองสิบสองนักษัตร เจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุด ๑๐๐ ปีค.ศ.ก่อนจะถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรอยุธยาเมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๙

๒.๕ ยุคนครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดใหญ่ทางภาคใต้ด้วยเหตุที่มีความเป็นมาอันยาวนาน ตาบอดปีศาจจึงทำให้นครศรีธรรมราชมีเมืองโบราณสถานและแหล่งโบราณคดีเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะพระบรมธาตุในจังหวัดนครศรีธรรมราชอันเป็นที่เคารพแก่ชาวไทยและชาวต่างชาติ นอกจากนี้ยังมีประเพณีท้องถิ่นสืบต่อกันมายาวนานเช่นประเพณีบุญสารทเดือนสิบประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ เป็นต้นชาวนครศรีธรรมราชมีความรักและความภูมิใจในท้องถิ่นและสืบทอดเอกลักษณ์ประเพณีท้องถิ่นต่อมาเป็นเวลายาวนาน ประชากรส่วนใหญ่เป็นประชากรดั้งเดิมที่ยังคงสืบทอดประเพณีท้องถิ่นและมีการค้าขายทำเครื่องถมขึ้นชื่อเมืองนคร

วัดพระมหาธาตุวรวิหารในอดีต

พัฒนกรรมการศึกษาของชาวเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๔ ภาพ หจข.

ชุมชนวัดพระมหาธาตุวรวิหารในอดีต

โรงโนราและเครื่องแต่งตัวโนรา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๔ แสดงในโอกาสรับเสด็จ ร.๕ ที่อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เครื่องแต่งกายสมัยอดีต

ข้าราชการและคหบดีคอยรับเสด็จ ร.๕ ข้างซุ้มประตูเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๔ ภาพ หจข.

เครื่องแต่งกายสมัยอดีต

ตลาดเมืองนครศรีธรรมราช ครั้ง ร.๕ แสดงเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อเดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๔ ภาพ หจข.

ตลาดเมืองนครศรีธรรมราชในอดีต

ภาพที่ ๓-๒ ภาพอดีตจังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา : สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช

๓.๒.๓ ข้อมูลด้านกายภาพ

๓.๒.๓.๑ โครงข่ายการสัญจรและการเข้าถึง

๑.) การสัญจรทางบกในการเข้าถึง

๑.๑ รถประจำทางขององค์กรขนส่งมวลชนจาก บขส.นครศรีธรรมราชเชื่อมออกไปยังจุดต่าง ๆ และผ่านภายในพื้นที่โครงการได้แก่ รถสองแถว รถเมล์ รถตู้โดยสาร

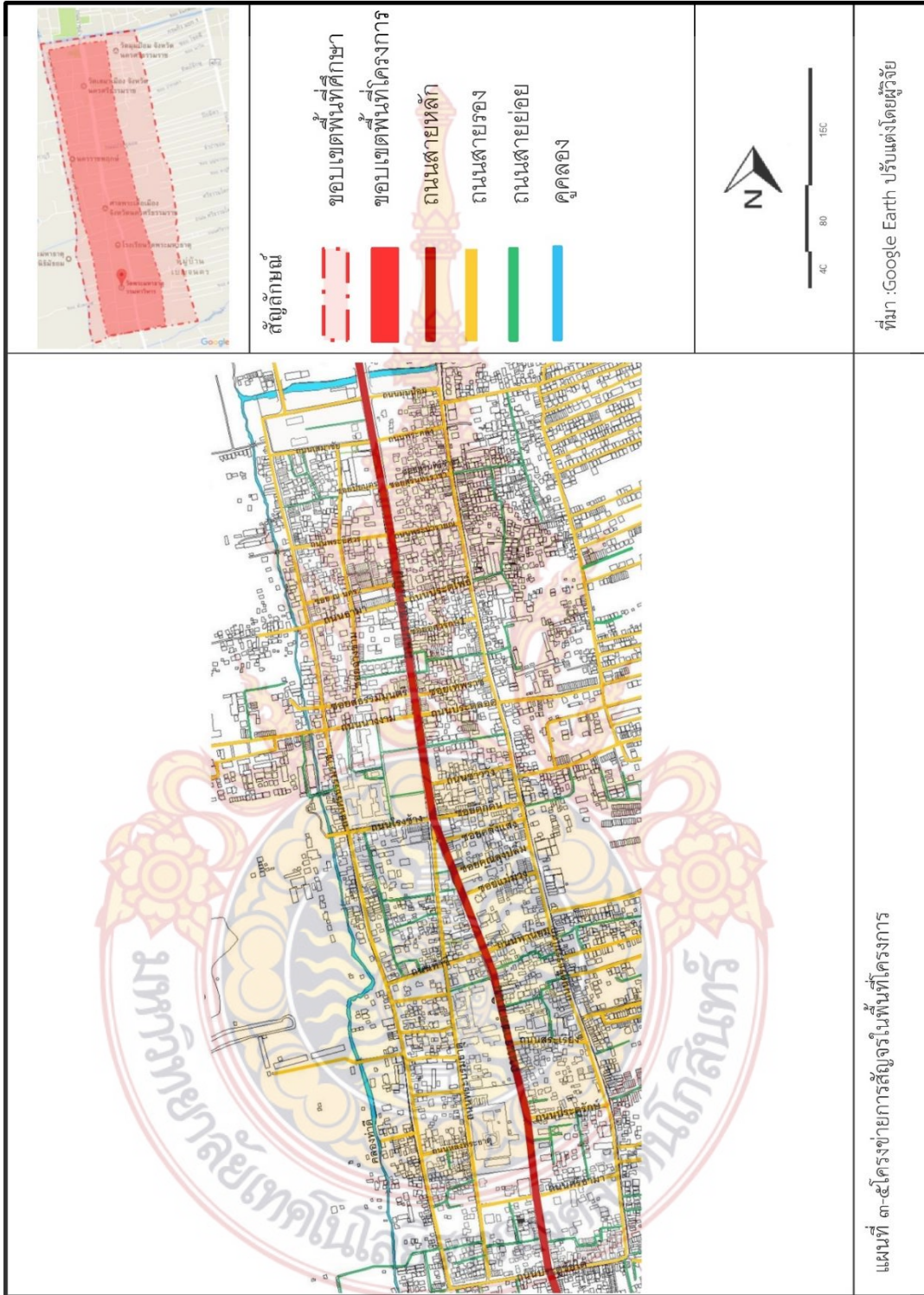
๑.๒ เส้นทางเดินรถประจำทาง

๑.๒.๑ รถสองแถวขนาดกลาง สายหัวถนน-สนามกีฬา

๑.๒.๒ รถเมล์ นครศรีธรรมราช-ปากพ่อง,นครศรี-ทุ่งสง

๑.๒.๓ รถตู้โดยสาร นครศรีธรรมราช-ทุ่งสง,นครศรี-หาดใหญ่

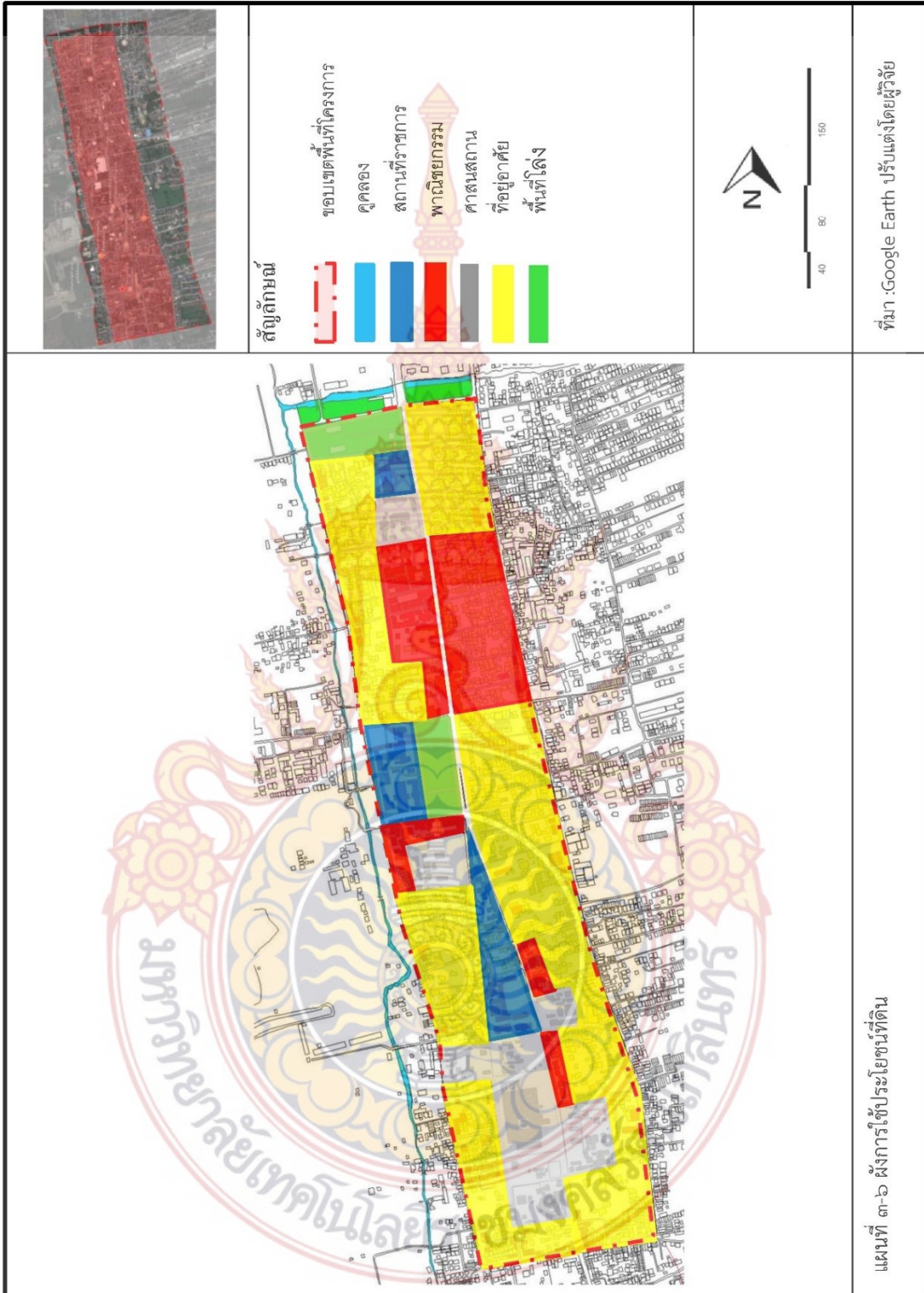

แผนที่ ๓-๕ โครงข่ายการสัญจรในพื้นที่โครงการ

๓.๒.๓.๒ การใช้ประโยชน์ที่ดิน

- ๑.) พื้นที่พักอาศัยส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ตำบลในเมือง เป็นรูปแบบบ้านชั้นเดียวและบ้านสองชั้น มีทั้งบ้านไทยที่อยู่ในแต่ละชุมชนกระจายตัวภายในบริเวณพื้นที่โครงการอย่างเห็นได้ชัด
- ๒.) พื้นที่พาณิชยกรรมส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ชุมชนตลาดท่ามาจะอยู่ในบริเวณตลาดท่ามา ติดกับถนนราชดำเนิน
- ๓.) พื้นที่พักอาศัย + พื้นที่พาณิชยกรรม การใช้ประโยชน์ที่ดินแบบผสมผสานกันนี้ จะอยู่ในส่วนของพื้นที่บริเวณหน้าพระธาตุและบริเวณตลาดท่ามาจะเกาะอยู่ดูตามถนนราชดำเนินเป็นส่วนใหญ่
- ๔.) พื้นที่ทางสถาบันราชการและรัฐวิสาหกิจการใช้ประโยชน์พื้นที่ดังกล่าวอยู่บริเวณศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช อัยการจังหวัดนครศรีธรรมราช ศาลจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานจัดหางานจังหวัดนครศรีธรรมราช
- ๕.) พื้นที่สถานศึกษาส่วนใหญ่จะอยู่ตามถนนราชดำเนินมีทั้งระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
- ๖.) พื้นที่ทางศาสนามีเป็นจำนวนมากพื้นที่ทางศาสนาส่วนมากอยู่เกาะติดถนนราชดำเนินมีวัดที่ก่อตั้งมานานตั้งแต่สมัยก่อนเป็นวัดเก่าแก่ที่อยู่ในพื้นที่ หลายแห่ง
- ๗.) พื้นที่โล่งหรือพื้นที่นันทนาการพื้นที่ดังกล่าวอยู่บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราชและพื้นที่สวนสาธารณะคือสวนศรีธรรมโศกราช

แผนที่ ๓-๖ แผนผังใช้ประโยชน์ที่ดิน

ที่มา :Google Earth ปรับแต่งโดยผู้วิจัย

๓.๒.๓.๓ การใช้ประโยชน์อาคาร

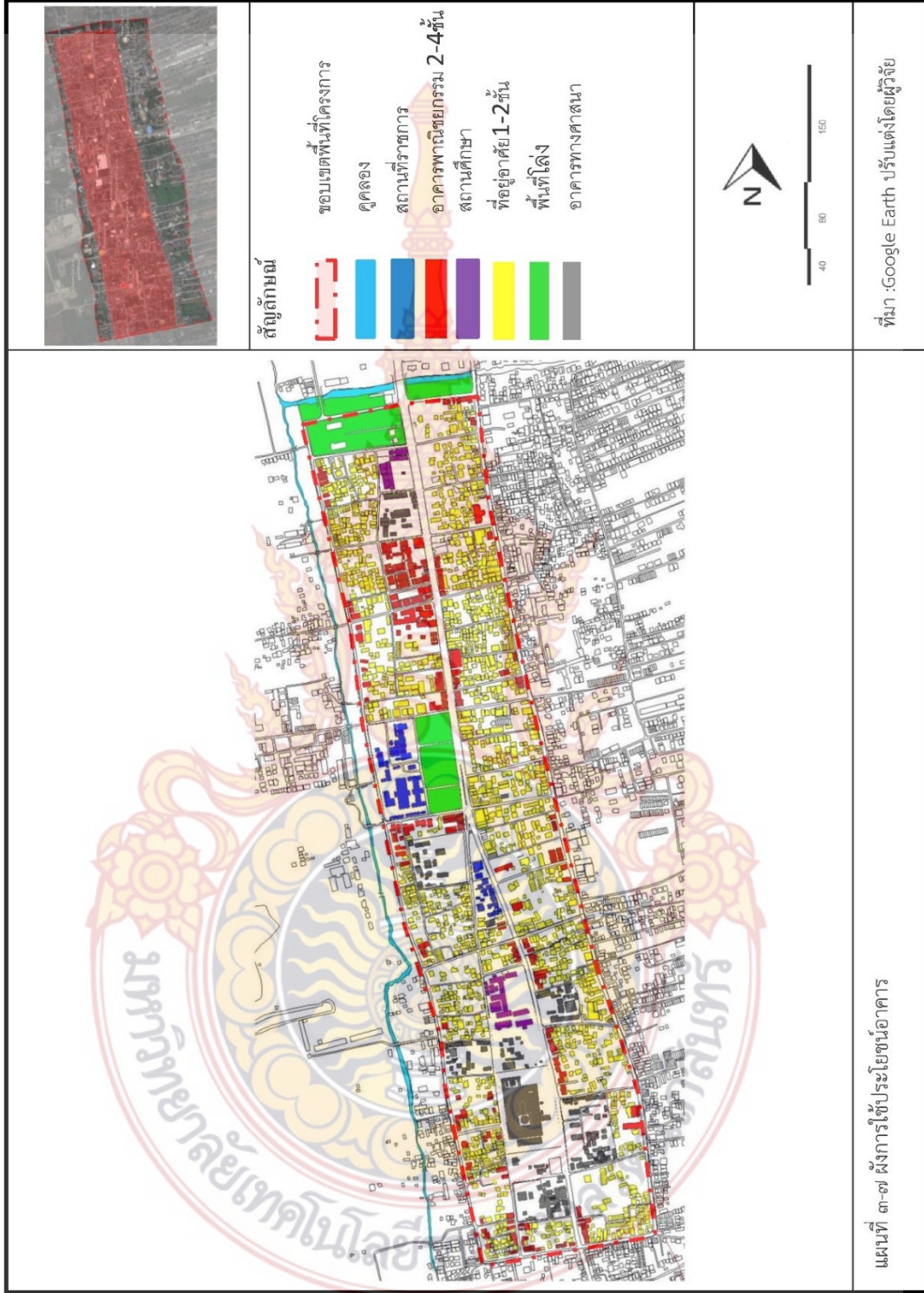
การใช้ประโยชน์อาคารภายในพื้นที่นั้นส่วนใหญ่เป็นอาคารประเภทที่พักอาศัยโดยในบางส่วนนั้นได้มีการใช้งานผสมผสานระหว่างที่พักอาศัยและด้านพาณิชยกรรม เช่น พื้นที่ด้านล่างเป็นร้านขายของชำ ขายของฝาก ร้านอาหาร ร้านกาแฟ ร้านเบอเกอร์และพื้นที่ด้านบนเป็นที่พัก และอาคารที่ใช้ด้านพาณิชยกรรมส่วนใหญ่จะอยู่ทางด้านชุมชนตลาดท่าม้า เป็นส่วนใหญ่

ภาพที่ ๓-๓ รูปแบบอาคารที่พักอาศัย
ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย,๒๕๖๐

ภาพที่ ๓-๔ รูปแบบอาคารพาณิชยกรรม
ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย,๒๕๖๐

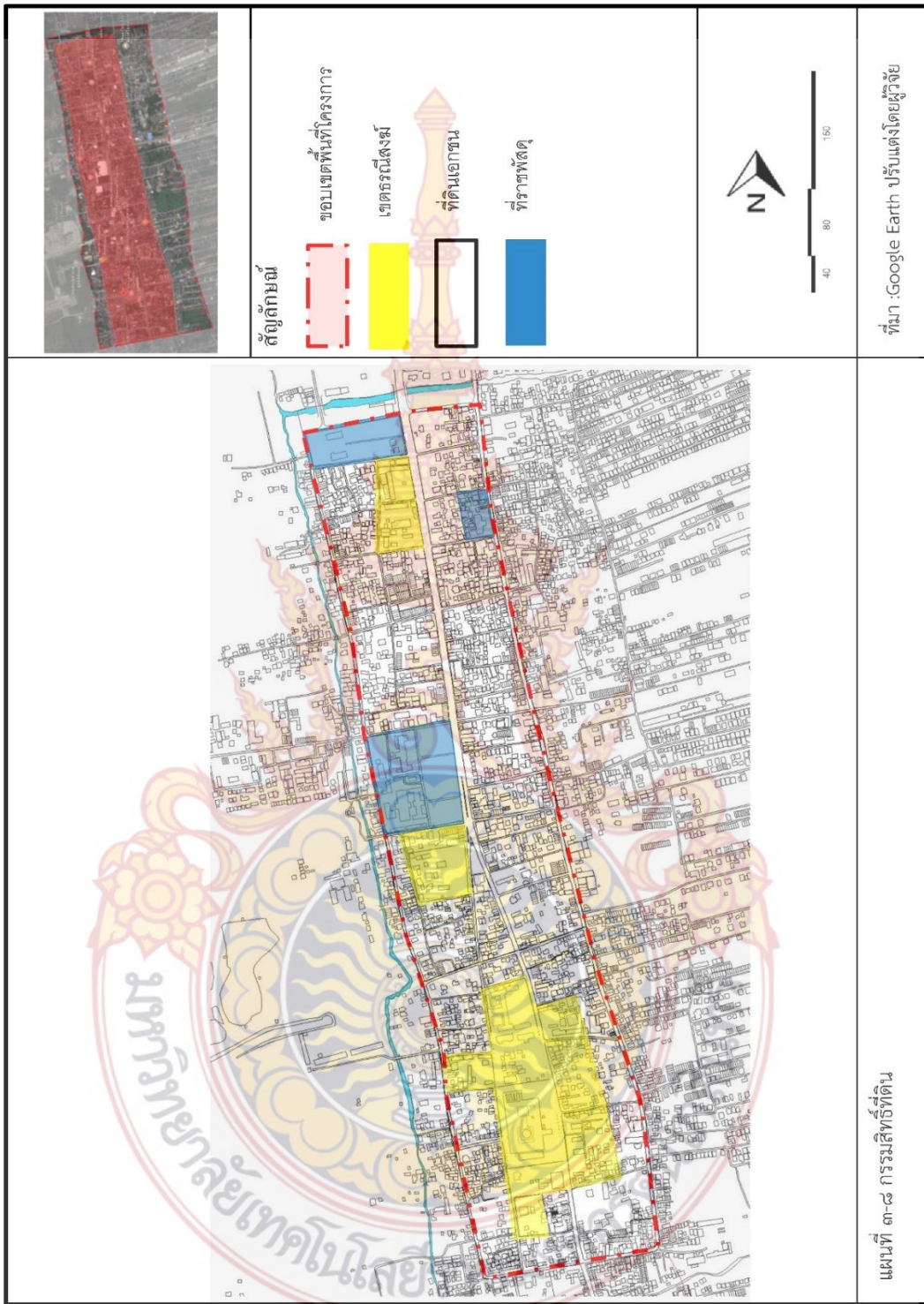

แผนที่ ๓-๗ ผังการใช้ประโยชน์อาคาร

๓.๒.๓.๔ กรรมสิทธิ์การถือครองที่ดิน

กรรมสิทธิ์ที่ดินของพื้นที่ ส่วนใหญ่มีรูปแบบการถือครองที่ดินแบบมีกรรมสิทธิ์เป็นของตนเองและมีการผสมผสานในรูปแบบการเช่าวัด เป็นที่ดินเขตธรณีสงฆ์ และที่ดินราชพัสดุเพียงเล็กน้อย และพื้นที่ของราชการทางหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ จัดเป็นกรรมสิทธิ์ที่ดินของภาครัฐ

๓.๒.๓.๕ โครงสร้างสาธารณูปการ

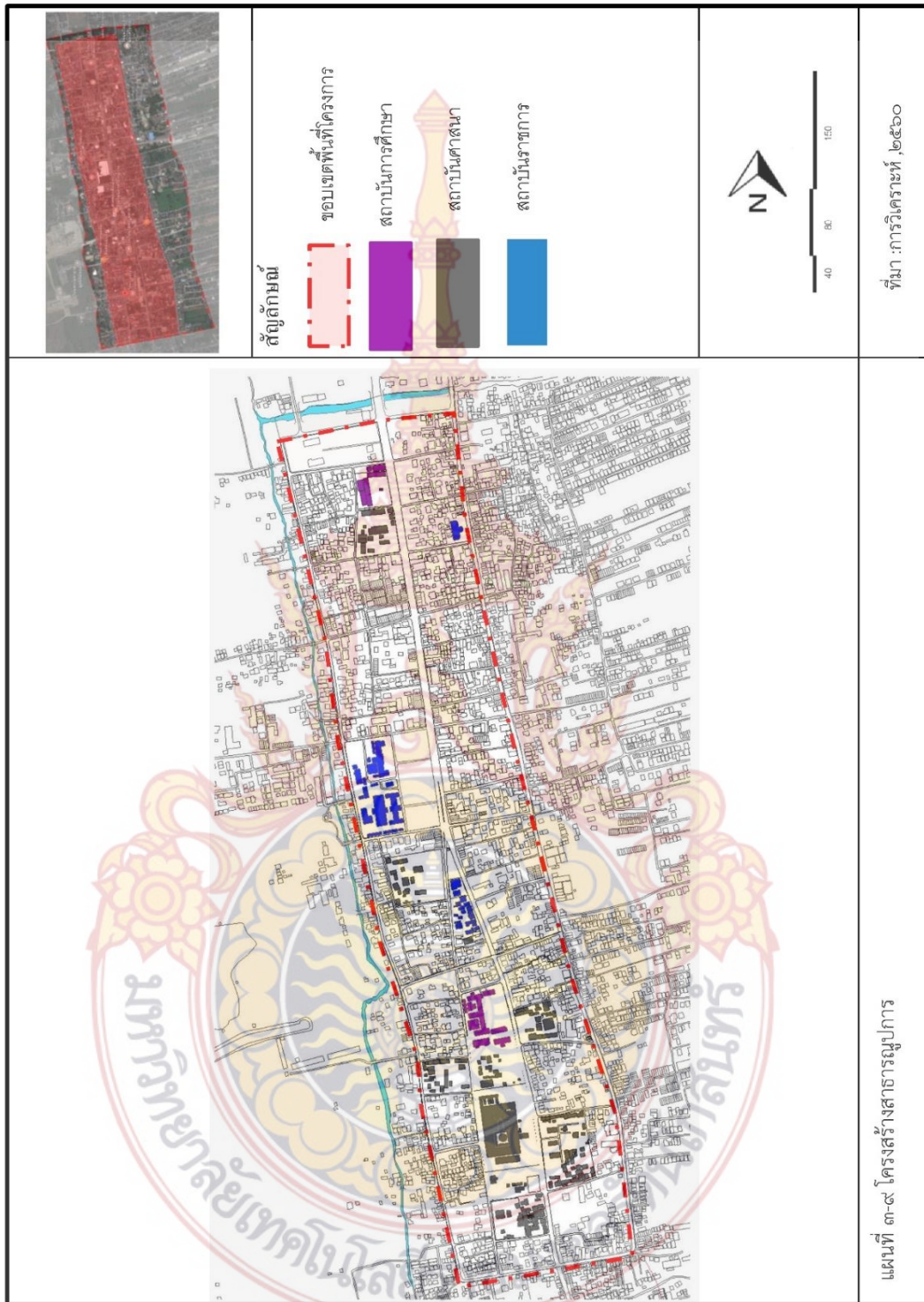
๑.) สถาบันการศึกษา ลักษณะบริการสาธารณูปการด้านการศึกษาในพื้นที่รอบชุมชน วัดพระมหาธาตุวรวิหาร ประกอบด้วยสถาบันการศึกษาหน่วยงานซึ่งมีทางการศึกษาสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษา เช่นโรงเรียนพระธาตุ โรงเรียนวัดเสมาเมือง

๒.) สถานพยาบาลและบริการด้านสาธารณสุขในพื้นที่โดยรอบวัดมหาธาตุวรวิหารมีโรงพยาบาลของรัฐคือ โรงพยาบาลเทศบาลนครศรีธรรมราช

๓.) ศูนย์บริการชุมชน ในระดับท้องถิ่นเขตอำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจุบันสามารถจำแนกด้านกายภาพได้แก่ สนามกีฬา สนามเด็กเล่น อุตสาหกรรม ส่วนในด้านสังคม ได้แก่ ศูนย์อนามัยชุมชนบริการสาธารณสุข

๔.) ศูนย์ราชการระดับถิ่น ศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานจัดหางาน นครศรีธรรมราช ศาลจังหวัดนครศรีธรรมราชสำนักงานอัยการจังหวัดนครศรีธรรมราช

๓.๒.๓.๖ มวลอาคารและที่ว่าง

๑.) มวลอาคาร

องค์ประกอบของการรวมกลุ่มอาคารในชุมชนโดยรอบวัดพระมหาธาตุวรวิหาร มีกลุ่มอาคารอยู่หลายชุมชน ประกอบด้วย วัด บ้าน ศาลากลางจังหวัด ร้านค้า สาธารณสุขชุมชนและโรงเรียน ศาสนสถานต่าง ๆ โดยเฉพาะชุมชนโดยรอบวัดพระมหาธาตุ ซึ่งกลุ่มอาคารเป็นหลักเพื่อเสนอแนวทางการอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป

การวิเคราะห์เพื่อเทียบ สัดส่วนความหนาแน่นของมวลอาคารและที่ว่างดังนี้

๑.๑ มวลอาคารขนาดเล็กมีการอบรมเป็นหมู่บ้านตามถนนซอยต่าง ๆ ลักษณะอาคารเป็นบ้านไม้เรือนเก่า ๑ ชั้นถึง ๒ ชั้น ได้แก่ชุมชนหลังวัดพระมหาธาตุ ชุมชนหน้าวัดพระมหาธาตุ ชุมชนตลาดท่าม้า ชุมชนวัดมุ่มป้อม

๑.๒ มวลอาคารขนาดกลาง มีการเกาะกลุ่มอยู่บริเวณถนนราชดำเนิน ได้แก่ อาคารพาณิชย์กรรม บ้านเช่า ร้านขายอาหาร ร้านขายกาแฟ ลักษณะสูง ๑-๓ ชั้น

๑.๓ มวลอาคารขนาดใหญ่มีพื้นที่ขนาดใหญ่อยู่บริเวณ โดยรอบ ถนนราชดำเนิน ได้แก่ วัดพระมหาธาตุวรวิหาร สวนสาธารณะศรีธรรมโศกราช โรงเรียน ศาลากลางจังหวัด

๒.) พื้นที่ว่างสาธารณะ

พื้นที่สวนสาธารณะ ที่ชาวชุมชนโดยรอบวัดมหาธาตุ ทำกิจกรรมในการออกกำลังกาย พักผ่อน ซึ่งได้แก่ สวนศรีธรรมโศกราช และลานหน้าศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราชจะใช้ในกิจกรรมพิธีต่าง ๆ เช่น นันทนาการวันสำคัญการขายของงานประเพณีและงานทางศาสนาต่าง ๆ

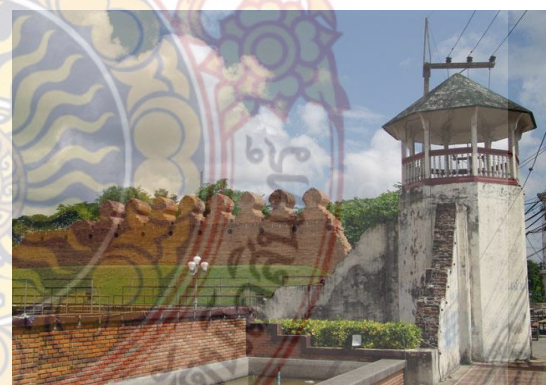
๓.๒.๓.๗ ลักษณะสถาปัตยกรรมและภูมิศาสตร์ปัตยกรรม

รูปแบบสถาปัตยกรรมที่พบในปัจจุบันเป็นอาคารไม้ ๑ ถึง ๒ ชั้น และเป็นอาคารปูน ผสมผสานระหว่างปูนและไม้ บ้านไม้ที่มีสภาพทรุดโทรมอย่างมาก ขนาดความกว้างและความสูงของบ้านในชุมชนมีขนาดใกล้เคียงกัน แม้จะมีบางหลังที่ดัดแปลงไปตามจากแบบดั้งเดิม ผู้อาศัยอยู่ในปัจจุบันให้ความสำคัญกับความสะอาดในการเข้าถึง สำหรับที่อยู่อาศัยและอาคารพาณิชย์ โดยที่อยู่อาศัยจะมีความสูง ๑ ถึง ๓ ชั้น ส่วนอาคารพาณิชย์จะมีความสูงอยู่ที่ ๑ ถึง ๔ ชั้น

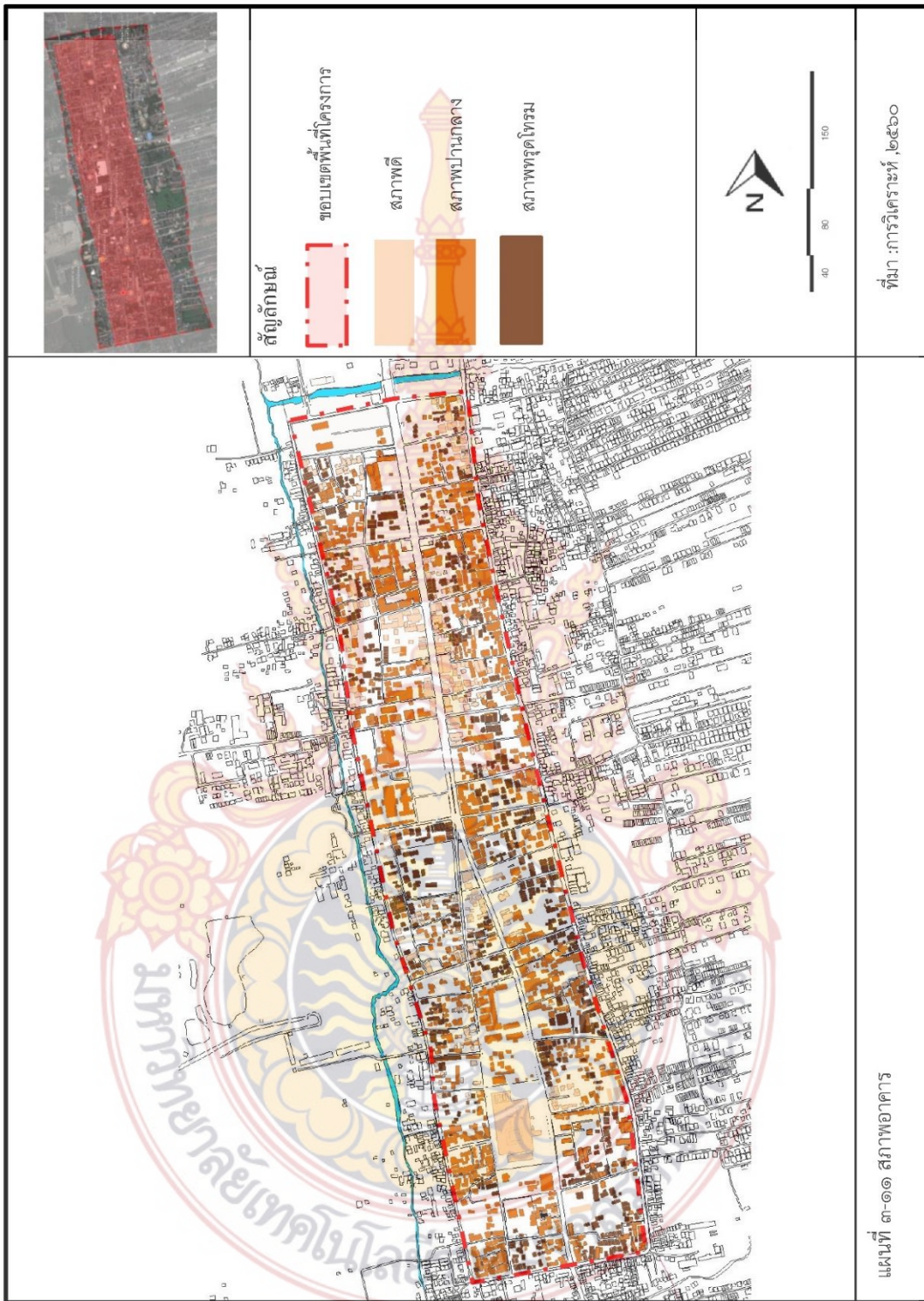
ศาสนสถานภายในพื้นที่จะมีรูปแบบสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น เป็นศาสนสถาน ที่มีตั้งแต่โบราณ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เนื่องจากเป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์

ภาพที่ ๓-๕ รูปแบบสถาปัตยกรรมในพื้นที่
ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

ภาพที่ ๓-๖ รูปแบบสถาปัตยกรรมโบราณสถานในพื้นที่
ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

๓.๒.๓.๘ ความสูงอาคาร

จากการสำรวจพื้นที่ความสูงของอาคารในพื้นที่โครงการนั้นจะมีจำนวนชั้นไม่มากนักแต่มีความหลากหลายของประเภทอาคาร เช่นอาคารปิดถนนราชดำเนินส่วนใหญ่จะเป็นอาคารสูง ๒-๓ ชั้น และอาคารบริเวณชุมชน จะเป็นอาคาร ๑-๒ ชั้น ส่วนมากจะเป็นอาคารประเภทที่อยู่อาศัย และในพื้นที่จะมีอาคารประเภทต่าง ๆ อาคารสำนักงานราชการ สถานศึกษา อาคารพาณิชย์กรรม ที่อยู่อาศัยวัดศาสนสถานต่าง ๆ และการใช้งานอาคารแบบผสมผสานระหว่างที่อยู่อาศัยและอาคารพาณิชย์สูง ๒-๓ ชั้นที่อยู่ปะปนกับชุมชน

อาคารที่มีความสูง ๑ ชั้น

อาคารที่มีความสูง ๒ ชั้น

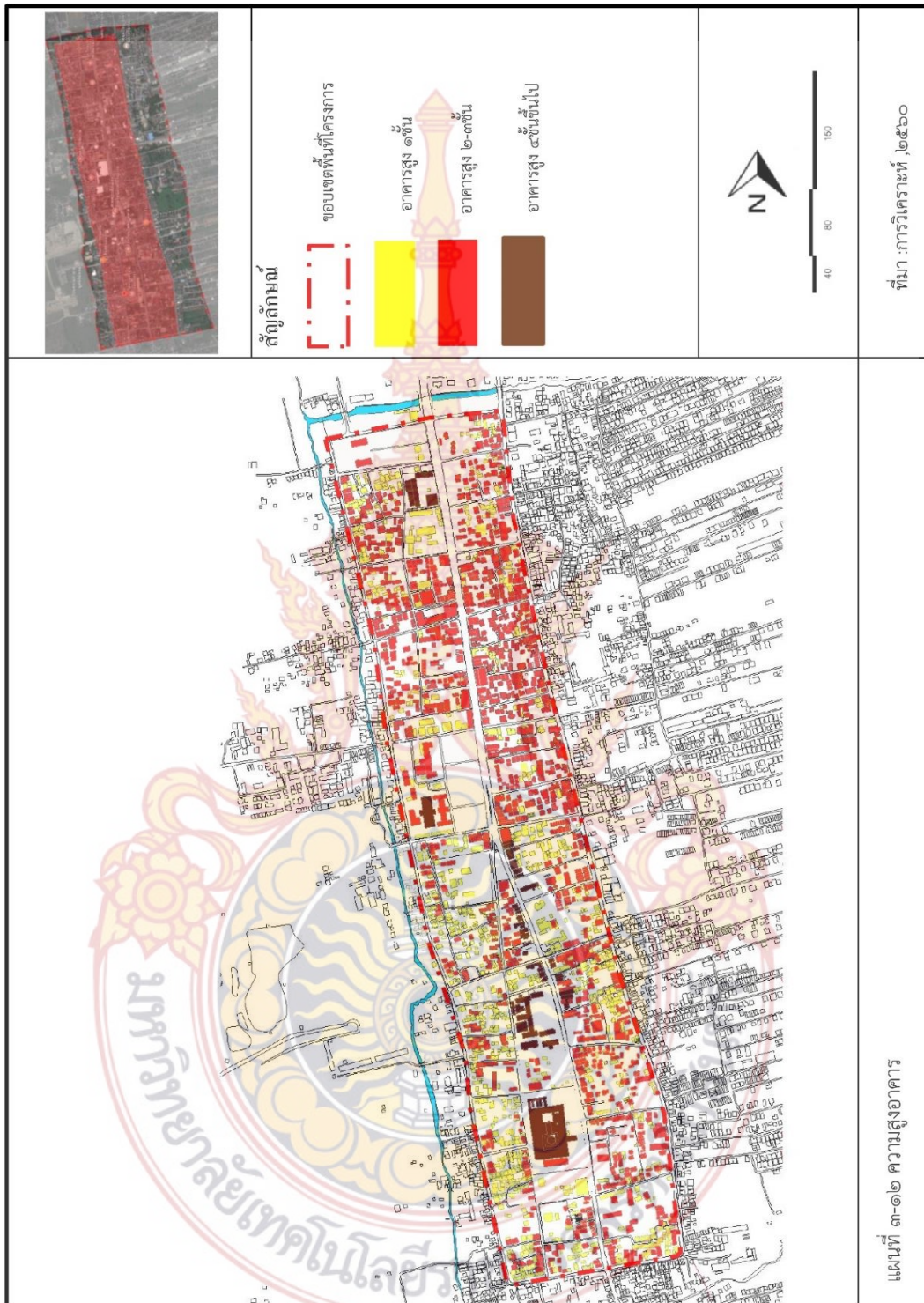
อาคารที่มีความสูง ๓ ชั้น

อาคารที่มีความสูง ๔ ชั้น

ภาพที่ ๓-๗ ความสูงอาคาร

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

๓.๒.๓.๔ มรดกวัฒนธรรม

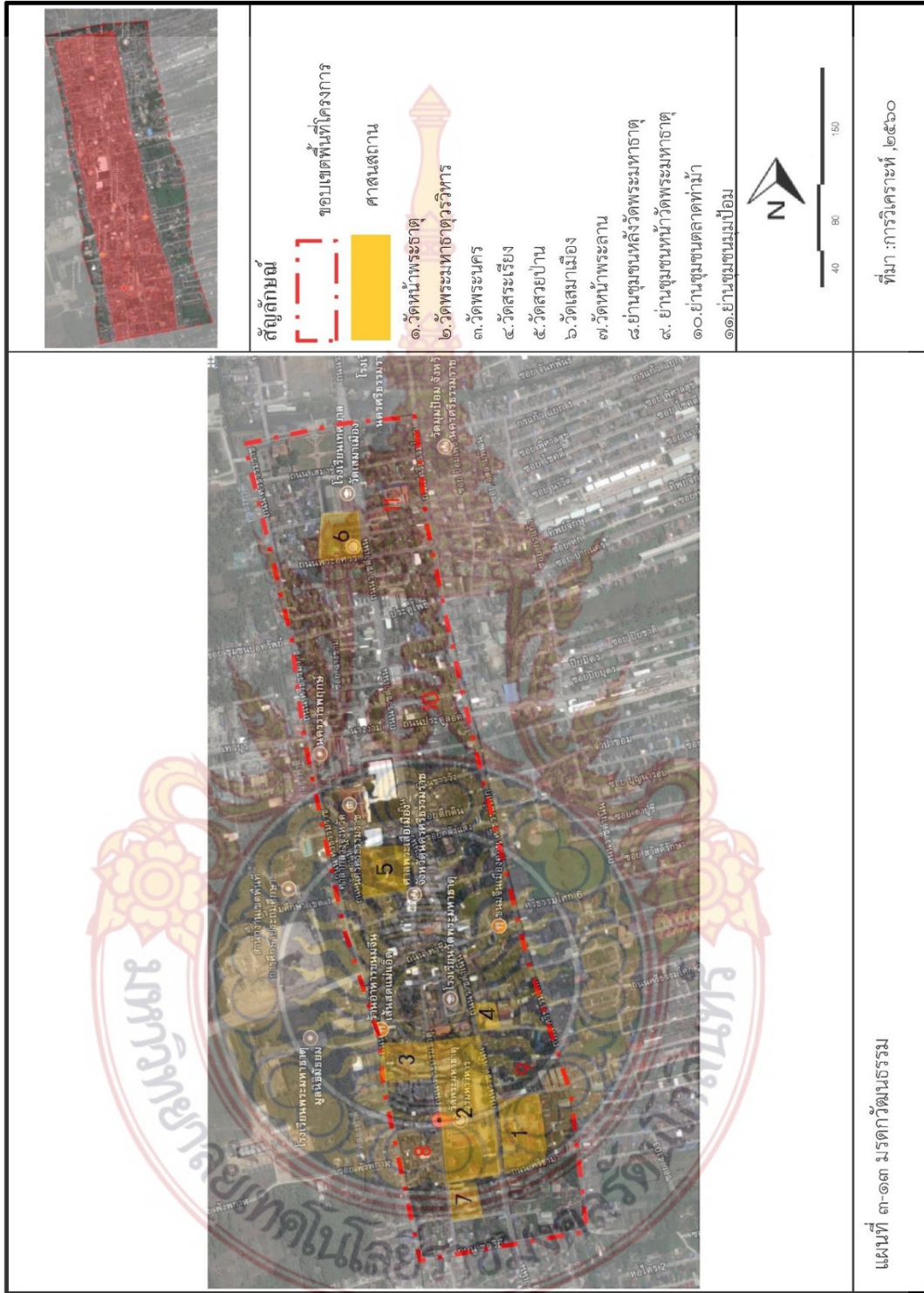
ขอบเขตการจัดพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมแบ่งเป็น ๓ ประเภทคือ

๑.) อาคารที่เป็นของสาธารณะ เอกชนทั้งที่มีผู้อาศัยอยู่และทิ้งร้าง

๒.) กลุ่มอาคารและองค์ประกอบ คือกลุ่มอาคารที่เมื่อรวมกันแล้วทำให้เกิดความหมายของมรดกทางวัฒนธรรมหมาย รวมถึงองค์ประกอบ ของกลุ่มอาคารด้วย เช่นถนนทางเท้า

๓.) พื้นที่ว่าง คือพื้นที่ ที่มีการออกแบบมีการวางผังหรือแม้แต่พื้นที่รกร้างที่เคยปรากฏการตั้งถิ่นฐานที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยในการพิจารณามรดกทางวัฒนธรรม

แผนที่ ๓-๑๓ มรดกวัฒนธรรม

๓.๒.๓.๑๐ ศักยภาพการเข้าถึงพื้นที่

ศักยภาพการมองเห็นและการเข้าถึงพื้นที่ เนื่อง จากพื้นที่โครงการตั้งอยู่ในตัวเมืองนครศรีธรรมราช การเข้าถึงพื้นที่จึงมีความสะดวกและรวดเร็ว ในพื้นที่มีระบบขนส่งที่รวดเร็วไม่ซับซ้อน จึงเข้าถึงพื้นที่ได้ง่าย พื้นที่โครงการห่างจากท่าอากาศยานนครศรีธรรมราช ประมาณ ๑๕ กิโลเมตร การเดินทางผ่านรถไฟสายใต้ทุกขบวน ไปยังสถานีนครศรีธรรมราช ได้แก่ขบวน นครศรีธรรมราช-กรุงเทพ และกรุงเทพฯ-นครศรีธรรมราช วันละ ๒ ขบวนคือรถด่วนและรถเร็ว และมีเส้นทางเดินรถประจำทาง ที่วิ่งผ่านพื้นที่โครงการ รถสองแถวขนาดกลาง รถเมล์ รถตู้

รถสองแถวสายหัวถนน-สนามกีฬา

รถตู้โดยสาร นครศรีธรรมราช

รถเมล์สาย นครศรี-ปากพนัง

รถไฟขบวนสายใต้ภาพที่ ๓-๗ ความ

ภาพที่ ๓-๘ การเข้าถึงพื้นที่

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

๓.๒.๓.๑๐ องค์ประกอบทางจินตภาพ

เส้นทาง (PATH) ได้แก่โครงข่ายทางสัญจรภายในพื้นที่ ขอบเขต (EDGE) คือ ถนนศรีธรรมโศก นครศรีธรรมราช และถนนประจักษ์ไต้ ที่เป็นตัวแบ่งขอบเขตพื้นที่โครงการ ได้อย่างชัดเจน ย่าน (DISTRICTS) พื้นที่โครงการ มีย่านสถานที่ราชการ ย่านพาณิชย์กรรม ด้านศาสนา ย่านที่อยู่อาศัย จุดเปลี่ยนถ่าย (NODE) ของพื้นที่นั้นจะอยู่บริเวณ หน้าสวนศรีธรรมโศกราช และบริเวณสี่แยกหอนาฬิกา จุดหมายตา (landmark) นั้นเป็นส่วนของวัดพระมหาธาตุวรวิหาร ที่มีความเด่นชัดของพื้นที่

เส้นทาง(PATH)

ขอบเขต(EDGE)

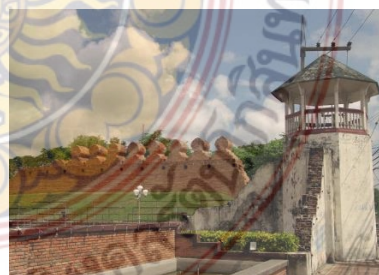
ย่าน(DISTRICTS)

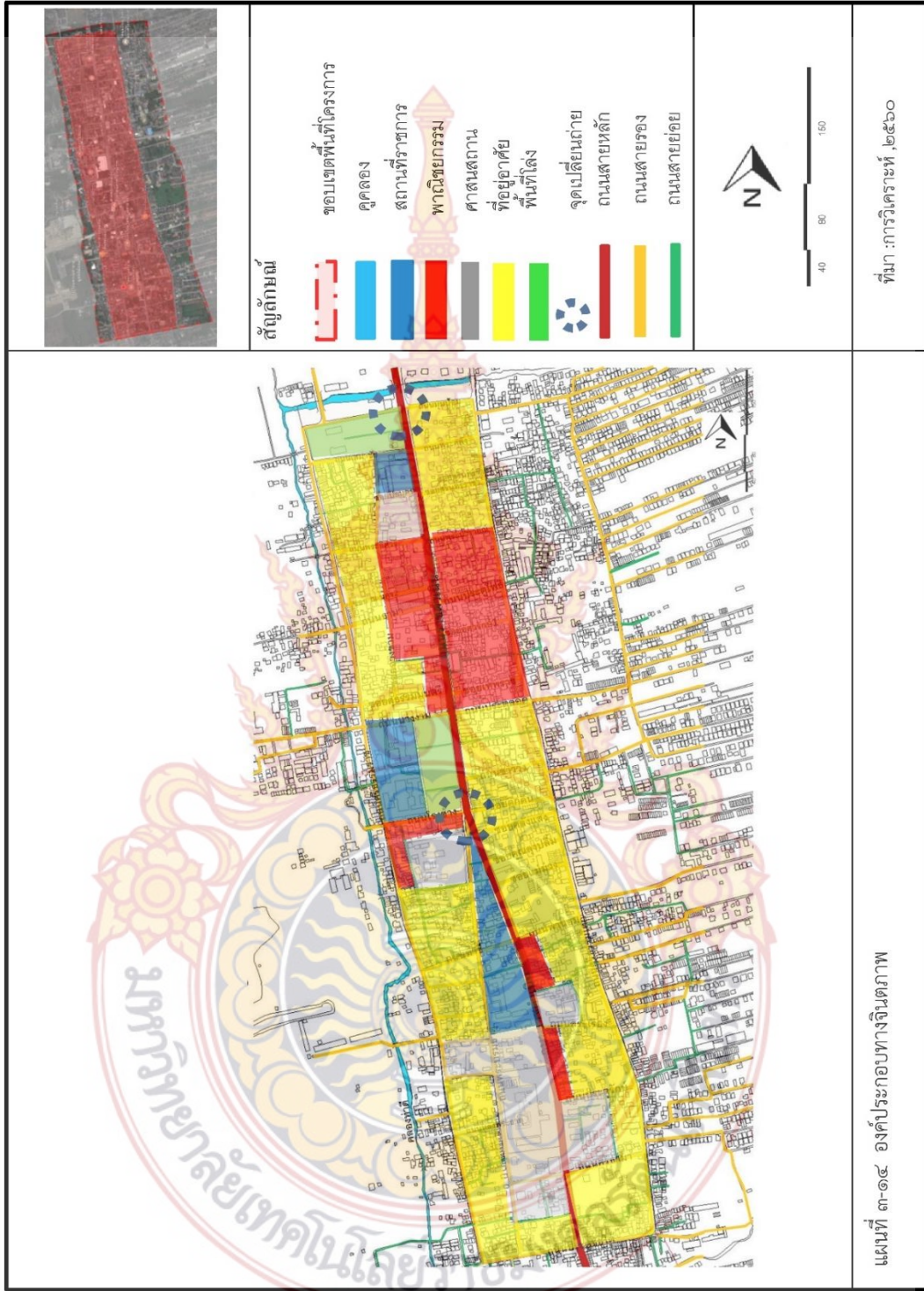
จุดเปลี่ยนถ่าย(NODE)

จุดหมายตา (landmark)

ภาพที่ ๓-๙ องค์ประกอบทางจินตภาพ
ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

๓.๓.๔ ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม

๓.๓.๔.๑ สภาพชุมชนและลักษณะทางสังคม

๑.) กลุ่มชุมชนหลังวัดพระมหาธาตุ ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามรองลงมาคือ ศาสนาพุทธประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นช่างทองเหลือง ช่างตีเหล็ก ซึ่งเป็นช่างที่ถูกเชิญมาใน สมัยเมืองนครเรืองอำนาจ เพื่อทำอาวุธให้กับทหารหลังจากบ้านเมืองสงบเลิกทำอาวุธก็ได้พัฒนาเป็น การทำเครื่องทองเหลือง เช่นกระบอกทำขนมจินตะบันหมาก แม่พิมพ์ขนมต่าง ตีมีด และของใช้อื่น ๆ ปัจจุบันกลุ่มอาชีพหล่อของใช้จากทองเหลืองยังคงมีอยู่ และได้รับการสนับสนุนจากเทศบาล นครศรีธรรมราช สร้างโรงหล่อทองเหลือง เพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์กลุ่มช่างฝีมือดังกล่าวให้คงอยู่คู่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

๒.) กลุ่มชุมชนหน้าวัดพระมหาธาตุ เป็นที่อยู่อาศัยของชาวไทย และ ศาสนาถือศาสนา พุทธ ที่ตั้งถิ่นฐานมายาวนาน มีเอกลักษณ์ประเพณีวัฒนธรรม ที่ยังคงสืบทอดกันมายาวนาน โดยทั่วไป ทางกายภาพบ้านเรือนมีสภาพทรุดโทรม ส่วนใหญ่เป็นบ้าน ๑ ชั้นและ ๒ ชั้นซึ่งชั้นบนเป็นไม้ชั้นล่าง เป็นปูน ส่วนมากจะเป็นบ้านที่ทำมาค้าขายโดยการขายเครื่องถมและของฝาก พวกขนมลาขนมพอง และประชากรส่วนใหญ่ขายดอกไม้รูปเทียนหน้าวัดพระมหาธาตุ

๓.) กลุ่มชุมชนมุ่มป้อม เดิมเรียกว่าชุมชนรามราชทำน้ำเป็นชุมชนอิสระ ทางเทศบาล ไม่ได้ตั้งขึ้น ต่อมาเมื่อ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๙ ทางเทศบาลได้จัดตั้งขึ้น โดยเปลี่ยนชื่อมาเป็นชุมชนมุ่ม ป้อม โดยอาศัยวัดมุ่มป้อมเป็นศูนย์กลางและได้รับอนุเคราะห์จากเจ้าอาวาสวัดมุ่มป้อมคนปัจจุบันเป็น อย่างดี ประชากรเป็นคนถิ่นเดิมและอพยพมาตั้งหลักแหล่งจากที่อื่น โดยเฉพาะเป็นข้าราชการนับถือ ศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ มีศาสนาอิสลามเพียงเล็กน้อย

๔.) กลุ่มชุมชนตลาดท่าม้า จัดตั้งชุมชนเมื่อปีพ.ศ ๒๕๔๙ ตลาดท่าม้าเดิมเป็นของ ตระกูลถนนคร เราประมาณรัชกาลที่ ๕ สร้างเป็นตลาดท่าม้าขึ้นมาเพื่อให้ประชาชนในละแวกนั้นได้มา ซื้อขายสินค้า ผู้คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธรองลงมาคืออิสลาม

๕.) ประชากร การขยายตัวของเมืองนครศรีธรรมราชส่วนมากการขยายตัวของเมืองจะ เติบโตไปทางด้านทิศตะวันออกมีการเพิ่มขึ้นของที่พักอาศัย อาคารพาณิชย์โรงแรม ห้างสรรพสินค้า ต่าง ๆ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ของการค้าการบริการ ทำให้มีการขยายตัว ของประชากร ที่อยู่ในพื้นที่ บริเวณรอบวัดพระมหาธาตุส่วนใหญ่ย้ายไปอยู่ในบริเวณที่มีอาคาร พาณิชยกรรม และกลุ่มอุตสาหกรรม ทำให้ตัวพื้นที่ ประชากรลดน้อยลง อย่างเห็นได้ชัด

๖.) อาชีพพบว่าแต่ละชุมชนส่วนมากมีอาชีพ ทำเครื่องทองเหลือง กระบอกขนมจินตะบัน หมาก มีดพริ้วเครื่องถมสามกษัตริย์เครื่องเงิน อาชีพค้าขายของที่ระลึก และบางชุมชนมีอาชีพรับ ราชการพบว่า แต่ละชุมชนส่วนมากมีอาชีพ ทำเครื่องทองเหลือง กระบอกขนมจินตะบันหมาก มีด พริ้วเครื่องถมสามกษัตริย์เครื่องเงิน อาชีพค้าขายของที่ระลึก และบางชุมชนมีอาชีพรับราชการ

๗.) ศาสนาและความเชื่อ ประชาชนทั่วไปนับถือศาสนาพุทธ ชุมชนหน้าวัดพระธาตุชุมชน ตลาดท่าม้าชุมชนวัดมุ่มป้อมนิยมนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ แต่ละชุมชนก็จะมีวัดที่ประกอบพิธี กิจกรรมคือวัดพระมหาธาตุวรวิหารเป็นศูนย์กลางรวมทางจิตใจของแต่ละชุมชน และยังมีประเพณี วัฒนธรรมที่สืบทอดกันมายาวนานและมีความเชื่อหลายประการของคนในชุมชน ชุมชน หลังวัดพระ มหาธาตุ ประชากรส่วนมากนับถือศาสนาอิสลาม มีมัสยิดเป็นที่สักการะ

๘.) ประเพณีทางศาสนาและงานเทศกาล ประเพณีทางศาสนาที่สำคัญของคนในชุมชน ที่เป็นที่ยึดมั่นกันดีในด้านสืบทอดและอนุรักษ์มาจนถึงปัจจุบันคือ ประเพณีบุญสารทเดือนสิบ จัดขึ้นเพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้วเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่มากของชาวภาคใต้และชาวนครศรีธรรมราชเป็นงานบุญเพื่อแสดงความกตัญญู ต่อบุพการีที่ล่วงลับไปแล้ว ตามความเชื่อของชาวศาสนาพุทธว่าผู้ล่วงลับไป ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ จะนำผ้าไปห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์ ฌวัดพระบรมธาตุวรวิหาร ในวันมาฆบูชาขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๓ และวันวิสาขบูชาขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๖ ประเพณีชักพระหรือลากพระ การลากพระนิยมทำกันในวันออกพรรษาเพียงวันเดียวมีทางการลากพระบกและลากพระน้ำ ประเพณีกวนข้าวยาคุ ความเชื่อของชาวนครศรีธรรมราช เกี่ยวเนื่องกับพุทธประวัติตอนนางสุชาดาถวายข้าวมธุปายาส ยาคุล ประเพณีกวนข้าวยาคุนิยมกวนในวันขึ้น ๑๓ ค่ำเดือน ๓

๓.๓.๔.๒ กิจกรรมทางเศรษฐกิจ

๑.) อุตสาหกรรมพื้นที่ทางอุตสาหกรรมขยายตัวเข้าสู่พื้นที่ โดยขยายตัวทางทิศตะวันออกจึงทำให้ตัวพื้นที่โครงการไม่ค่อยมี อุตสาหกรรมหรือแหล่งงานเกิดขึ้น ทำให้ตัวพื้นที่มีแต่การค้าขายการบริการ

๒.) การค้าและการบริการพื้นที่ทางการค้า ของพื้นที่จัดตั้งอยู่บริเวณ ถนนราชดำเนินเป็นหลัก ซึ่งบริเวณดังกล่าวมีทั้งศูนย์ราชการศูนย์กิจกรรมของชุมชน โรงเรียน โรงพยาบาล ศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราชทำให้บริเวณ ถนนราชดำเนินมีการค้าขายเป็นจำนวนมาก

๓.) การท่องเที่ยว ปัจจุบันทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญภายในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีอยู่จำนวนมากและมีความหลากหลายได้แก่วัดพระมหาธาตุวรวิหาร พระพุทธสิหิงค์ สวนสวนศรีธรรมโศกราช กำแพงเมืองเก่านครศรีธรรมราช จำแนกตามประเภทได้ดังนี้ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์โบราณสถานและศาสนสถาน และแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีชีวิตชุมชน

สรุปบทที่ ๓

จากการศึกษา ที่ตั้งและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทั้งข้อมูลด้านกายภาพ ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม กฎหมายข้อมูลที่เกี่ยวข้อง พบว่าในพื้นที่โครงการ มีโครงสร้างสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ครบครัน และข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่าประชากรลดลงอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากมีเศรษฐกิจที่ซบเซา และจากการสำรวจพื้นที่โครงการ ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์วิวัฒนาการ โครงข่ายการสัญจรการเข้าถึง การใช้ประโยชน์ที่ดิน การใช้ประโยชน์อาคาร กรรมสิทธิ์ที่ดิน โครงสร้างสาธารณูปการ มวลอาคารและพื้นที่ว่าง ความสูงอาคาร มรดกทางวัฒนธรรม และลักษณะภูมิสถาปัตยกรรม พบว่าภายในพื้นที่มีอาคารชุมชนที่มีความชำรุดทรุดโทรม เป็นอย่างมาก ทำจากวัสดุที่ไม่ทนไฟ และยังมีข้อบกพร่อง อื่น ๆ ภายในพื้นที่ ซึ่งที่เหมาะสมแก่การพัฒนาพื้นที่ให้มีคามเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของคนในชุมชน ต่อไปในภายภาคหน้า

บทที่ ๔

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่โครงการเพื่อกำหนดโปรแกรมในการออกแบบ

๔.๑ การวิเคราะห์ศักยภาพและปัญหาพื้นที่โครงการ

จากการ วิเคราะห์ทางด้านพื้นที่ศึกษาและพื้นที่โครงการ ว่าการเข้าถึงพื้นที่การคมนาคมขนส่งที่เข้าถึงสะดวกด้านเศรษฐกิจและสังคมนั้น พบว่าพื้นที่โดยรอบวัดพระมหาธาตุมีศักยภาพในด้านรูปแบบสถาปัตยกรรมเก่าแก่ที่มีเอกลักษณ์ และมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เป็นแหล่งโบราณสถาน โบราณคดี เป็นแหล่งจัดงานเทศกาลงานประเพณี งานวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมานาน และมีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอยู่ในพื้นที่ และการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวเพื่อจะนำไปสู่กระบวนการในการพัฒนาโครงการต่อไป

๑.) ศักยภาพของพื้นที่

ด้านการค้าและการบริการ ภายในพื้นที่โครงการมีและการค้าและการบริการอยู่หลายแห่ง มีทั้งการค้าขายของที่ระลึก ค่าขายเครื่องเงินเครื่องถมสามกษัตริย์ค้าขายอาหาร และมีร้านอาหารจำนวนมากภายในพื้นที่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ที่มาเที่ยวในตัวเมืองนครศรีธรรมราช ด้านการท่องเที่ยว เป็นศักยภาพ ที่สูงสุด เพราะภายในพื้นที่โครงการ มีแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งที่เชื่อมโยงกันทั้งนอกและภายในพื้นที่โครงการ เช่นวัดพระมหาธาตุวรวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช สวนศรีธรรมโศกราชที่เป็นสวนสาธารณะ กำแพงเมืองเก่า ที่ยังคงมีให้หลงเหลืออยู่ และ แหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถาน เช่นวัดเสมาเมือง หอพระนารายณ์ หอพระอิศวร วัดสระเรียง วัดหน้าพระธาตุ วัดสวนปาน เสมาเมืองวัดพระนคร วัดหน้าพระลาน และกลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องเงินเครื่องถมสามกษัตริย์ ด้านเอกลักษณ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิต ภายในพื้นที่โครงการโดยรอบวัดพระมหาธาตุวรวิหาร จะมีเอกลักษณ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชน เก่าแก่และดั้งเดิมที่สืบทอดกันมายาวนาน มี วัฒนธรรมประเพณีและงานเทศกาลต่าง ๆ ของประจำพื้นที่เช่นประเพณีชักพระ ประเพณีสารทเดือนสิบ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ประเพณีกวนข้าวยากู

๒.) ปัญหาของพื้นที่

ปัญหาของพื้นที่โครงการ ความเสื่อมโทรมในพื้นที่โครงการ จากการลงสำรวจพื้นที่และพบปะประชาชนภายในพื้นที่พบว่าเกิดความเสื่อมโทรมบริเวณคลองหน้าเมือง ที่เชื่อมต่อกับ ริมน้ำหน้าเมืองที่เป็น การจัดการตลาดเมืองลิเกอร์ทูวันศุกร์ สัปดาห์ที่ ๔ ของทุกเดือน ภายในพื้นที่ตลาดนัดเมืองลิเกอร์ท จะเห็นได้ว่าพื้นที่มีความเสื่อมโทรมไม่สะอาด ขาดการดูแลรักษาและไม่มีเอกลักษณ์หรือสิ่งดึงดูดที่ชัดเจนพื้นที่ทางเชื่อมดินน้ำที่จัดทำงานประเพณีต่าง ๆ ก็ไม่เป็นระเบียบสกปรกไม่สวยงามไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว จากนอกพื้นที่เข้ามาได้

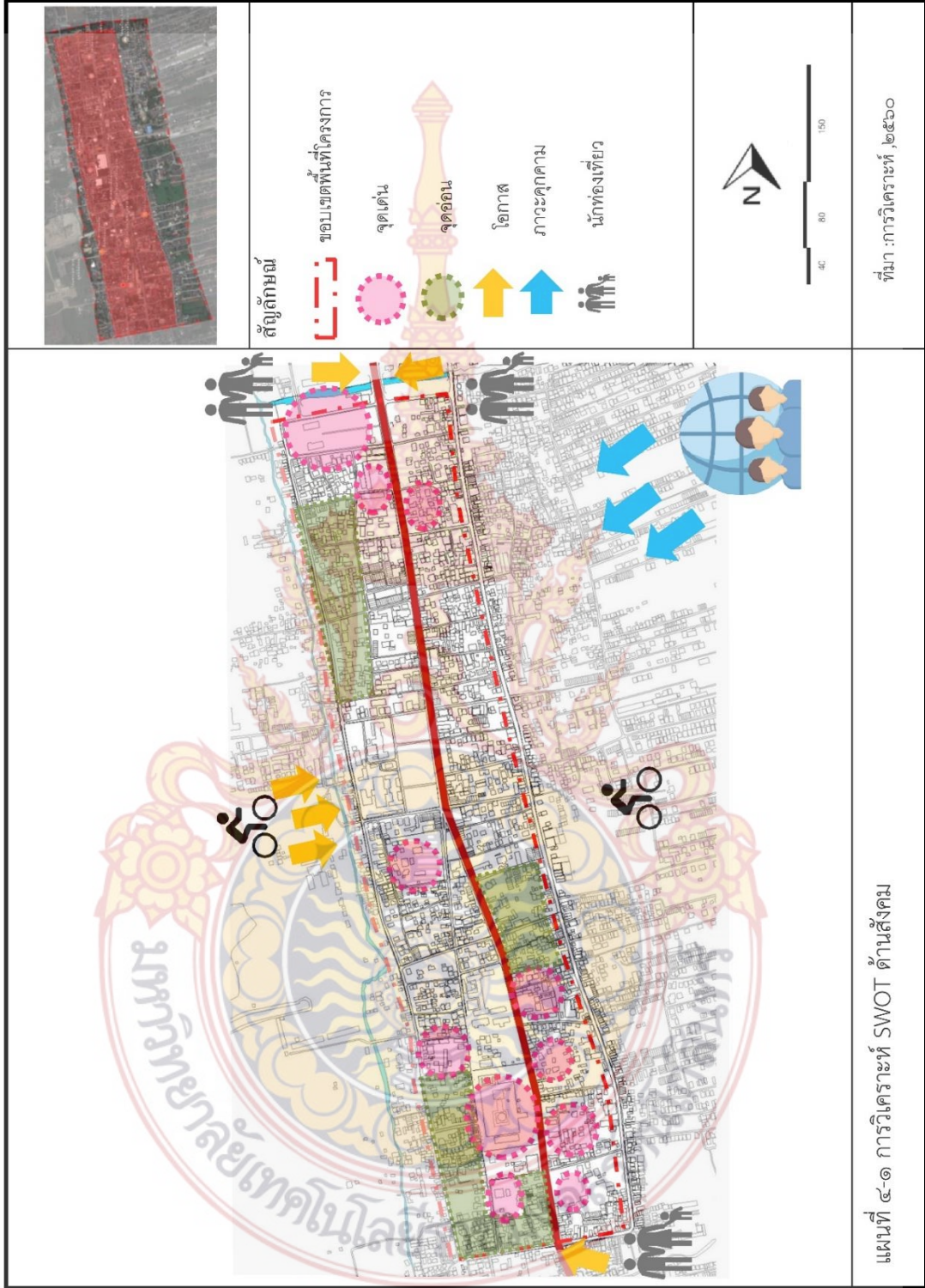
๔.๒ การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและสถานะคุกคาม

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่โครงการ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดต่าง ๆ ในโครงการ โครงการปรับปรุงและอนุรักษ์ชุมชนโดยรอบวัดพระธาตุวรวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื้อหาหลักนั้นเป็นการศึกษาด้านปัญหาศักยภาพและบทบาทสำคัญของพื้นที่โครงการที่นำไปสู่การ

ออกแบบปรับปรุงและอนุรักษ์พื้นที่ เพื่อตอบสนองความต้องการและมีประสิทธิภาพต่อพื้นที่โครงการ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

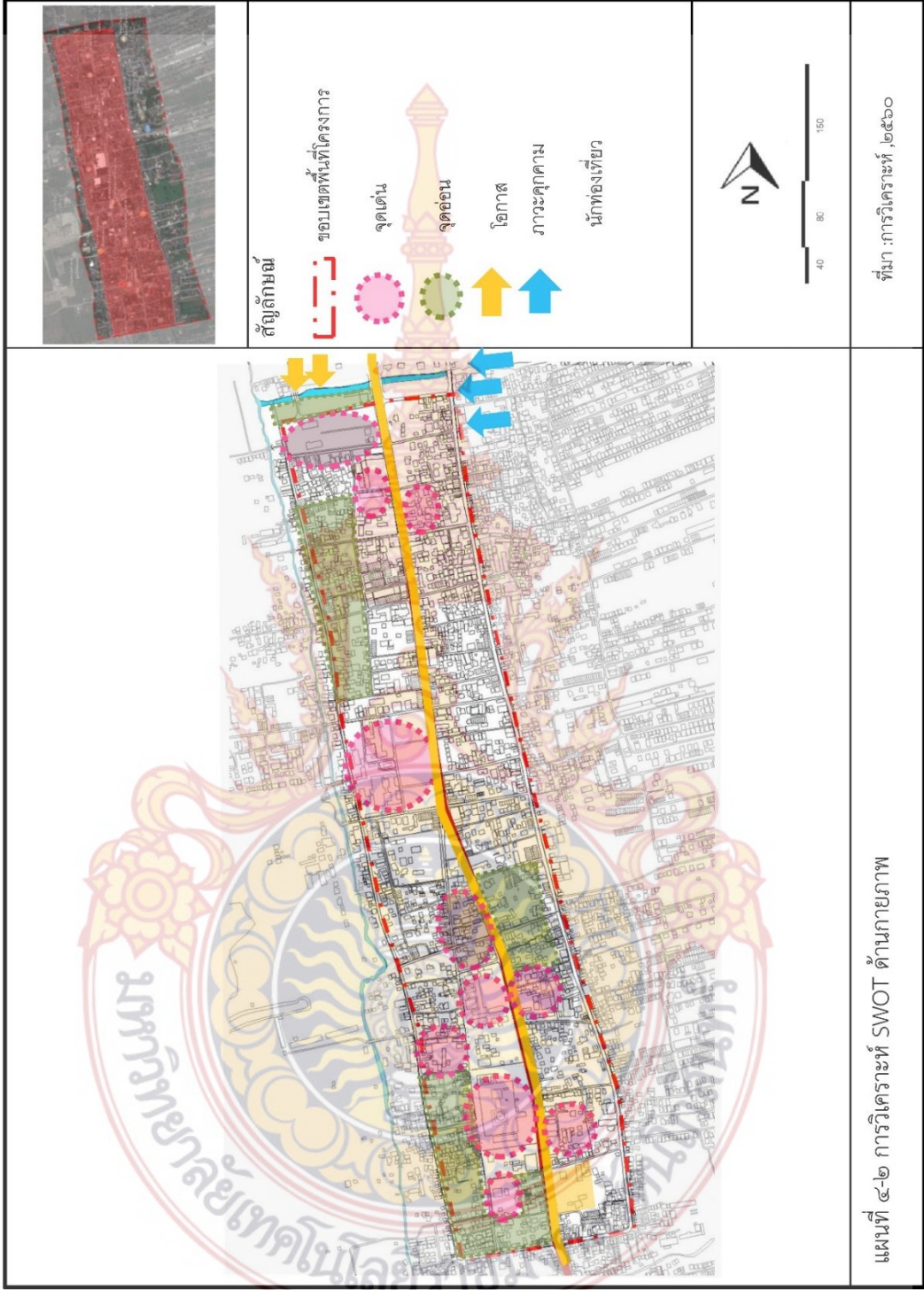
ตารางที่ ๔-๑ การวิเคราะห์ SWOT ด้านสังคม

ด้านสังคม	จุดแข็ง	จุดอ่อน
	<ul style="list-style-type: none"> - มีวัด ศาสนาหลายแห่ง - ชุมชนมีเอกลักษณ์วัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ - ชุมชนมีภูมิปัญญาที่สร้างสินค้าที่มีชื่อเสียงและนำมาต่อยอดได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้อยู่อาศัยมีคุณภาพที่ไม่ดี - ผู้คนดั้งเดิมย้ายออกไปอาศัยที่อื่น
	โอกาส	ภาวะคุกคาม
	<ul style="list-style-type: none"> - มีโอกาสที่กลุ่มผู้ใช้งานจะเข้ามาในพื้นที่จากโครงการที่เกิดขึ้น - มีนักท่องเที่ยวสนใจอนุรักษ์เชิงวัฒนธรรมเข้ามาในพื้นที่มากขึ้น <p>โอกาสฟื้นฟูวัฒนธรรมและชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว</p>	<ul style="list-style-type: none"> - หน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ขาดการสนับสนุนและพัฒนาพื้นที่ อย่างชัดเจน

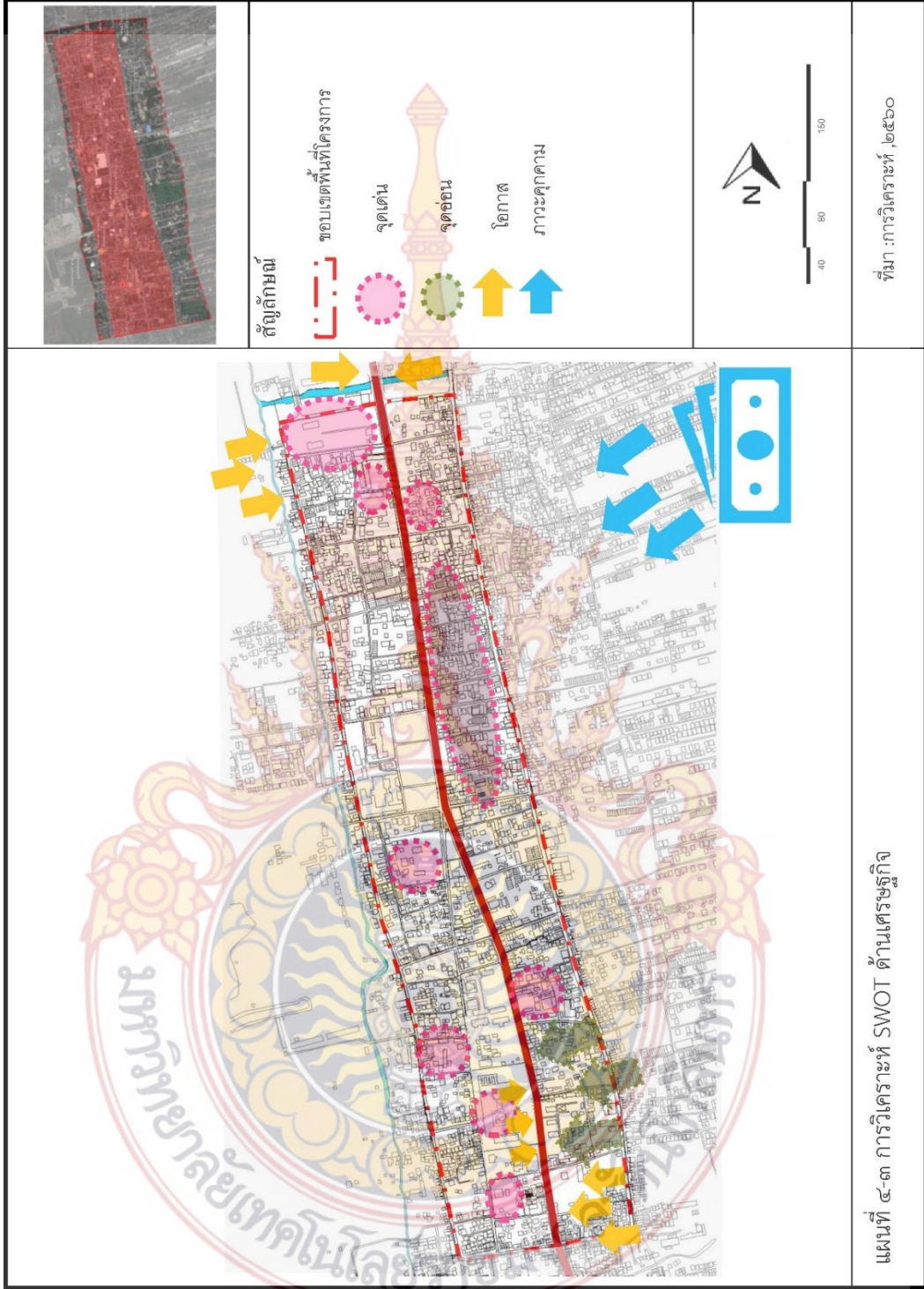
ตารางที่ ๔-๒ การวิเคราะห์ SWOT ด้านกายภาพ

ด้านกายภาพ	จุดแข็ง	จุดอ่อน
	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน - มีโครงข่ายการคมนาคมที่ดีสะดวกในพื้นที่ - มีสวนสาธารณะขนาดใหญ่ที่มีประโยชน์ต่อคนในชุมชน และคนในพื้นที่ - มีสาธารณูปการครบครัน เช่น โรงเรียนวัด ศาสนสถาน ศาลากลาง สำนักงานอัยการ จังหวัด สำนักงานจัดหางาน - การใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารมีความหนาแน่นเต็มศักยภาพ - มีพื้นที่ว่างริมคลองหน้าเมือง 	<ul style="list-style-type: none"> - มีสภาพอาคารที่ทรุดโทรม - ถนนสายย่อยในพื้นที่ - โครงการการขาดการเชื่อมต่อกับแคบ - ซอยบางเส้นระดับเพลิงก็ไม่ขึ้นเมื่อเกิดปัญหาอัคคีภัย - รูปแบบอาคารมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา - มีอาคารถูกปล่อยทิ้งร้าง - ที่ว่างริมคลองหน้าเมือง ไม่ได้รับการพัฒนาปล่อยทรุดโทรม
	โอกาส	ภาวะคุกคาม
	<ul style="list-style-type: none"> - ภาครัฐมีนโยบายก่อสร้างปรับปรุงถนนและเพิ่มทางจักรยาน - ส่งเสริมพื้นที่ชุมชนโดยรอบวัดพระมหาธาตุวรวิหารเป็นพื้นที่อนุรักษ์เพื่อการท่องเที่ยว - สามารถพัฒนาพื้นที่ว่างริมน้ำให้มีศักยภาพมากขึ้นเพื่อรองรับผู้คนภายนอกและนักท่องเที่ยวในอนาคต - อาคารบ้านเรือนทรงไทยและอาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ - หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา 	<ul style="list-style-type: none"> - ประชากรในพื้นที่มีการลดลงเนื่องจากไม่มีแหล่งงานอาชีพที่มั่นคง - พื้นที่ว่างริมคลองหน้าเมืองมีคนเร่ร่อนเข้าไปอาศัย - พื้นที่ว่างใต้สะพานมีนักเรียนชอบมั่วสุ่มยาเสพติด

ตารางที่ ๔-๓ การวิเคราะห์ SWOT ด้านเศรษฐกิจ

ด้านเศรษฐกิจ	จุดแข็ง	จุดอ่อน
	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างประเทศ - พื้นที่มีแหล่งนักท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น ศาลหลักเมือง บ้านหลังตะลุงสุชาติ - มีสินค้า OTOP ของพื้นที่ - พื้นที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย ตลาดสดอาคารพาณิชย์ - บุคคลภายนอกเริ่มเข้ามาท่องเที่ยวทำให้มีการค้าขายเพิ่มขึ้น มีช่างทำเครื่องถมที่ชำนาญ 	<ul style="list-style-type: none"> - เกิดปัญหาชบเซากิจกรรมประเพณีที่เกิดขึ้นเฉพาะช่วงเวลาไม่มีกิจกรรมต่อเนื่อง - ไม่มีการสนับสนุนเครื่องมือทำให้เศรษฐกิจของชุมชนไม่คึกคักเกิดปัญหารายได้น้อย - ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ป้ายประชาสัมพันธ์ จุดแวะพักมุมถ่ายรูป เป็นต้น
	โอกาส	ภาวะคุกคาม
	<ul style="list-style-type: none"> - มีแนวโน้มการลงทุนในพื้นที่มากขึ้น - มีนโยบายส่งเสริมสินค้า OTOP ของชุมชน - จัดพื้นที่ขายสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ตลาดน้ำเมืองลิกอร์ ตลาดพระธาตุ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่เปิดใหม่ใกล้พื้นที่โครงการทำให้คนในพื้นที่เปลี่ยนไปทำงานห้างสรรพสินค้ามากขึ้น - ขาดงบประมาณในการบริหารพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

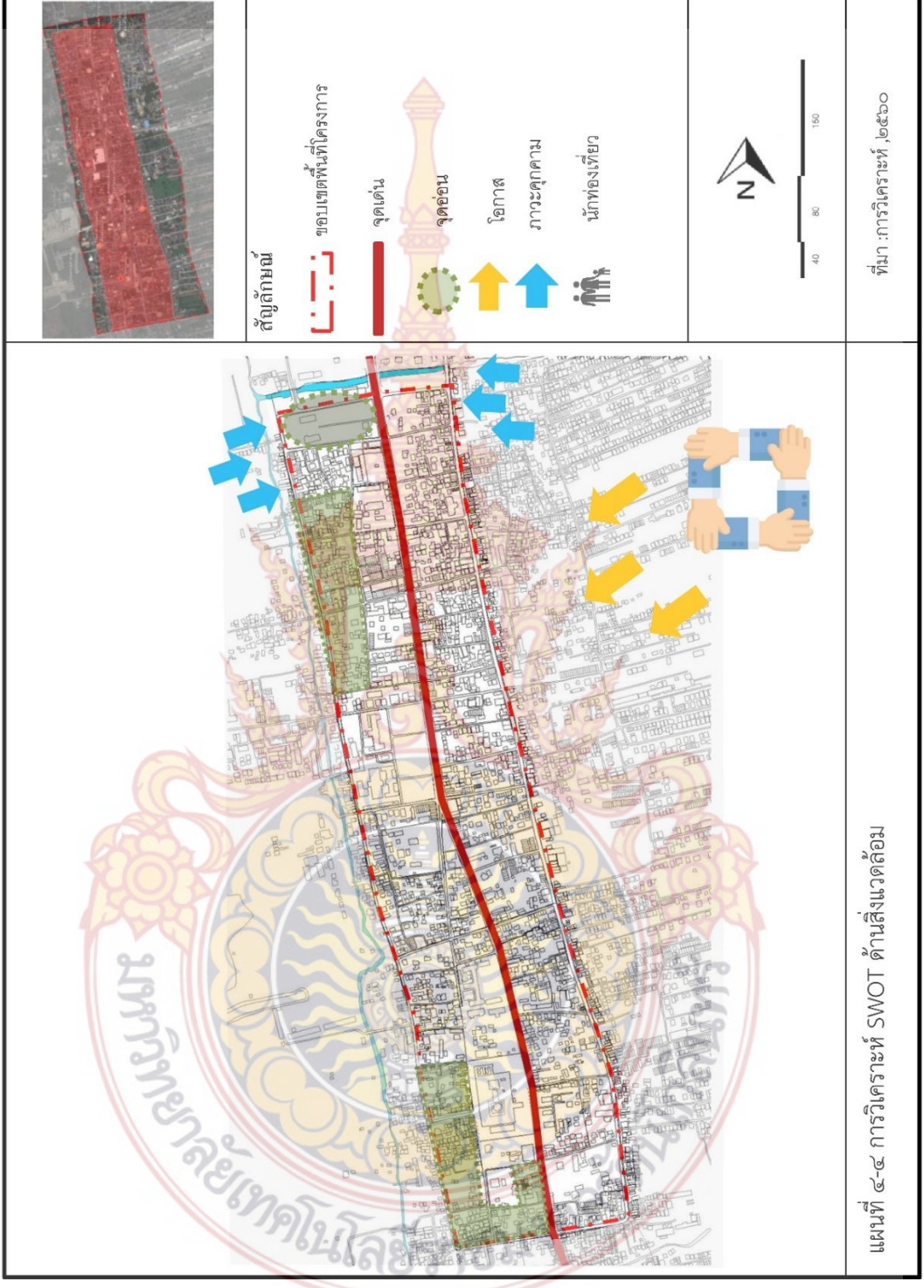

ที่มา :การวิเคราะห์, ๒๕๖๐

ตารางที่ ๔-๔ การวิเคราะห์ SWOT ด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านสิ่งแวดล้อม	จุดแข็ง	จุดอ่อน
	<ul style="list-style-type: none"> - มีสภาพแวดล้อมที่ดี - ไม่มีการตัดขาดของถนนสายหลัก - พื้นที่ส่วนมากไม่มีปัญหาขยะมูลฝอย 	<ul style="list-style-type: none"> - บางพื้นที่มีปัญหาเสพติด - บริเวณคลองหน้าเมืองมีปัญหามลพิษ - ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม
	โอกาส	ภาวะคุกคาม
	<ul style="list-style-type: none"> - จัดพื้นที่ขยะเป็นจุดต่างๆ - นโยบายส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรทางธรรมชาติ 	<ul style="list-style-type: none"> - เกิดปัญหานักเรียนมั่วสุมยาเสพติด ทำให้บางชุมชนต้องระมัดระวังมากขึ้น - มีโครงการตลาดน้ำเมืองลิกอร์เกิดขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้พื้นที่และทิ้งขยะเรี่ยราด

แผนที่ ๔-๔ การวิเคราะห์ SWOT ด้านสิ่งแวดล้อม

ที่มา :การวิเคราะห์ ,๒๕๖๐

๔.๓ สรุปวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและสถานะคุกคาม

ตารางที่ ๔-๕ สรุปวิเคราะห์ SWOT

SWOT	จุดแข็ง	จุดอ่อน
	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นพื้นที่มีประวัติศาสตร์ - พื้นที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน - มีการคมนาคมที่ดีสะดวก - มีสวนสาธารณะขนาดใหญ่ที่มีประโยชน์ต่อคนในชุมชน - มีสาธารณูปการครบครัน - การใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารมีความหนาแน่นเต็มศักยภาพ - พื้นที่มีวัฒนธรรมประเพณี - มีสินค้าOTOPที่ขึ้นชื่อ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีสภาพอาคารที่ทรุดโทรม - รูปแบบอาคารมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา - มีอาคารถูกปล่อยทิ้งร้าง - ที่ว่างริมคลองหน้าเมือง ไม่ได้รับการพัฒนาลดปล่อยทรุดโทรม - เกิดปัญหาชบเซากิจกรรมประเพณีที่เกิดขึ้นเฉพาะช่วงเวลาไม่มีกิจกรรมต่อเนื่อง - ไม่มีการสนับสนุนเรื่องถมทำให้เศรษฐกิจของชุมชนไม่คึกคักเกิดปัญหารายได้น้อย
	โอกาส	ภาวะคุกคาม
	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมพื้นที่ชุมชนโดยรอบวัดพระมหาธาตุวรวิหารเป็นพื้นที่อนุรักษ์เพื่อการท่องเที่ยว - สามารถพัฒนาพื้นที่ว่างริมน้ำให้มีศักยภาพมากขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต - อาคารบ้านเรือนทรงไทยและอาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ - มีโอกาสที่กลุ่มผู้ใช้งานจะเข้ามาในพื้นที่จากโครงการที่เกิดขึ้น - มีนักท่องเที่ยวสนใจอนุรักษ์เชิงวัฒนธรรมเข้ามาในพื้นที่มากขึ้น - โอกาสฟื้นฟูวัฒนธรรมและชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว 	<ul style="list-style-type: none"> - ประชากรในพื้นที่มีการลดลงเนื่องจากไม่มีแหล่งงานอาชีพที่มั่นคง - พื้นที่ว่างริมคลองหน้าเมืองมีคนเร่ร่อนเข้าไปอาศัย - ประชากรในพื้นที่มีการลดลงเนื่องจากไม่มีแหล่งงานอาชีพที่มั่นคง - หน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ขาดการสนับสนุนและพัฒนาพื้นที่ อย่างชัดเจน

๔.๔ สรุปทิศทางและแนวโน้มการเจริญเติบโตของชุมชน

ทิศทางแนวโน้มการเจริญเติบโตของชุมชน เนื่องจาก ๕ ปีที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าจำนวนประชากรในพื้นที่ชุมชนโดยรอบวัดพระมหาธาตุวรวิหารลดลงอย่างเห็นได้ชัด เพราะเศรษฐกิจภายในพื้นที่ชบเซาลง ขาดการพัฒนา ผู้คนในพื้นที่จึงย้ายออกไปตั้งถิ่นฐานและทำมาหากินที่อื่น แต่เมื่อปีที่ผ่านมาได้มีกิจกรรม โครงการต่าง ๆ เกิดขึ้นภายในพื้นที่ ตลาดหน้าเมือง ตลาดน้ำเมืองลิเกอร์ ตลาดหน้าพระธาตุ ที่เป็นการนำเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชุมชนเก่าแก่มาผสมผสาน กับวิถีชีวิตดั้งเดิม เพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว เชิงอนุรักษ์ และเป็นที่น่าสนใจอย่างมาก แก่นักท่องเที่ยว ทำให้สภาพเศรษฐกิจเริ่มดีขึ้น และคาดว่า บุคคลภายนอกหรือบุคคลในพื้นที่จะกลับมาอยู่ในพื้นที่เดิม และมีแนวโน้มการเติบโตของชุมชนมากขึ้น จากนโยบายของภาครัฐ คือการพัฒนาเมืองนครศรีธรรมราชให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม ทำให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่มีอยู่ และเศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้นคนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

๔.๕ สรุปวิเคราะห์ข้อดี - ข้อเสีย และการแก้ไขของพื้นที่

๔.๕.๑ ข้อดี

- ๑.) พื้นที่โดยรอบวัดพระมหาธาตุ เป็นพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันเก่าแก่มีโบราณสถานหลายแห่งที่เชื่อมโยงกัน จึงทำให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว
- ๒.) พื้นที่ มีแหล่งงานแหล่งอาชีพและ ของขึ้นชื่อเช่นเครื่องถมและขนมพองขนมลา
- ๓.) พื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงหลายแห่งทั้งการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สี่พื้นที่มีอาคารเก่าแก่และอาคารอนุรักษ์ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์สูง
- ๔.) พื้นที่ที่มีกิจกรรมที่หลากหลายรวมอยู่

๔.๕.๒ ข้อเสีย

- ๑.) พื้นที่ไม่ได้รับการพัฒนา และการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง
- ๒.) เกิดปัญหาชบเซากิจกรรมบางประเพณีที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาไม่มีกิจกรรมต่อเนื่อง ทำให้เมื่อวันที่ไม่มีกิจกรรมทำให้ ชบเซาลง ผู้คนไม่ค่อยเข้ามาเที่ยว
- ๓.) นักท่องเที่ยวจะเข้ามาเที่ยวในพื้นที่โดยจะเน้นวัดพระมหาธาตุวรวิหารเป็นหลัก แต่จะไม่ได้ไปท่องเที่ยวในที่อื่น ๆ เช่น สวนศรีธรรมโศกราชกำแพงหน้าเมือง หอพระอิศวรหอพระนารายณ์ และศาสนสถานอีกหลายแห่ง รถนักท่องเที่ยวไม่ทราบว่ามีในพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวอีกหลายแห่ง ทำให้ชุมชนหลายชุมชนขาดรายได้จากส่วนนี้ไป

๔.๕.๓ การแก้ไขปัญหาของพื้นที่

- ๑.) ส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่รูปแบบการเดินเท้า ทางจักรยาน และรถราง การเดินเท้าและทางจักรยาน เป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ในระดับส่วนบุคคลการเดินเท้าช่วยเพิ่มระดับกิจกรรมทางกายภาพและสร้างเสริมสุขภาพของผู้คนในชีวิตประจำวันที่สามารถทำได้ง่าย และไม่มีค่าใช้จ่าย ในระดับสังคม การเดินเท้าช่วยกระจายรายได้ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับย่าน ตลอดจนการส่งเสริมความเท่าเทียมและความสัมพันธ์ในแนวราบของผู้คนในสังคม

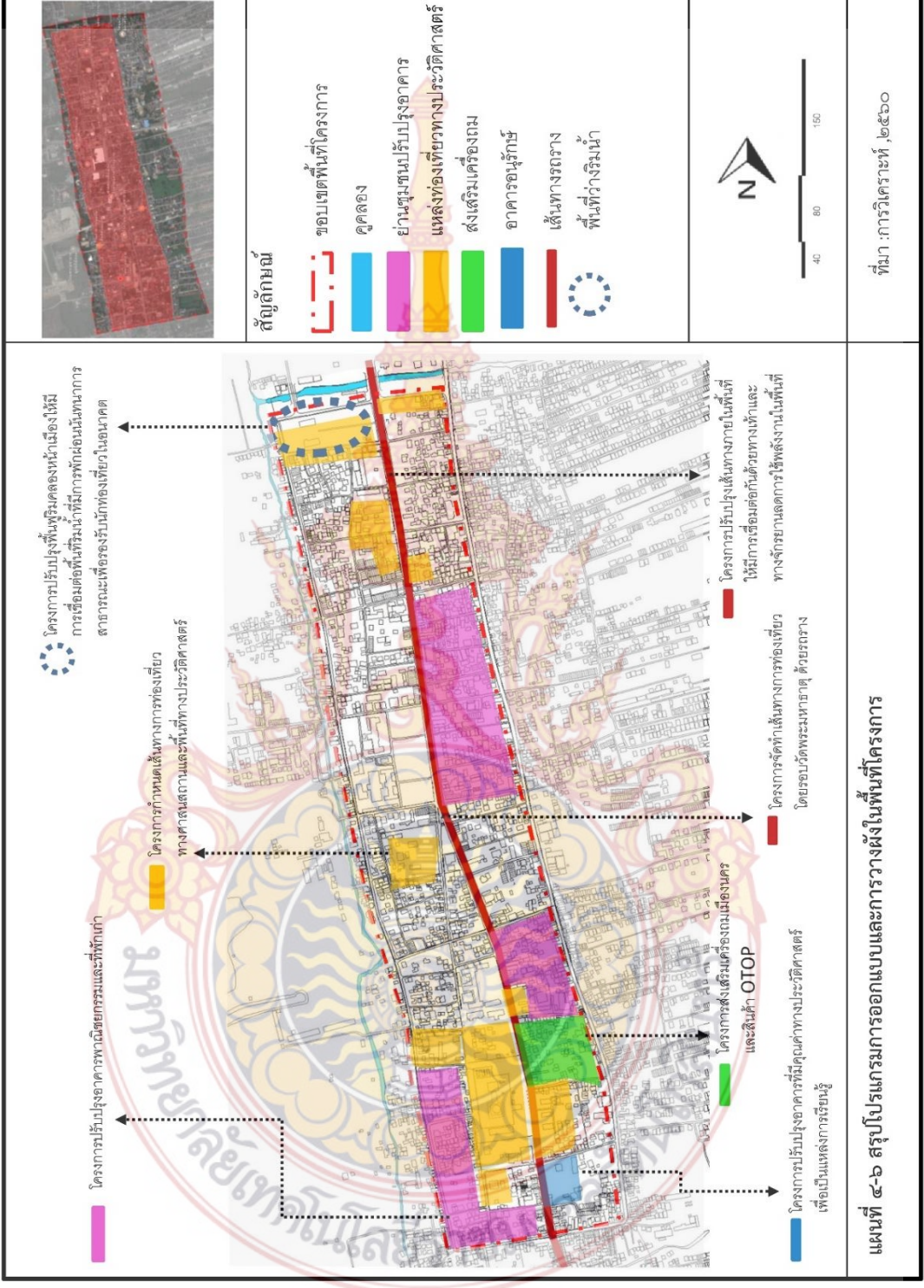
๒.) ส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวพื้นที่โดยวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร มีโบราณสถานหลายแห่งและพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์เชื่อมโยงหลายที่ จึงสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี จึงสร้างกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและทางโบราณสถาน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ชอบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

๓.) ส่งเสริมอาชีพช่างถม เครื่องถม ให้คงอยู่และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้คนในชุมชนอย่างถาวร เนื่องจากพื้นที่ชุมชนโดยรอบวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ขึ้นชื่อเรื่องการทำเครื่องถม เครื่องเงิน เครื่องสัมฤทธิ์และยังมีช่างฝีมือ ที่อาศัยอยู่ในชุมชน แต่ไม่ได้รับการพัฒนาหรือสนับสนุนอย่างจริงจัง จึงอยากสนับสนุนเครื่องถมเมืองนครให้เป็นแหล่งสร้างรายได้แก่คนในชุมชน

๔.) ปรับปรุงอาคารเก่าและอนุรักษ์อาคารที่มีคุณค่า พื้นที่ชุมชนโดยรอบวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารมีอาคารที่สำคัญและเก่าแก่ มีอาคารเป็นคุณค่าทางประวัติศาสตร์ จึงสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่คนรุ่นหลัง นักศึกษา และนักท่องเที่ยวได้เข้าชม โบราณสถาน

๕.) เพิ่มพื้นที่สาธารณะ พื้นที่ริมน้ำให้มีการเชื่อมต่อกับพื้นที่สาธารณะ พื้นที่พักผ่อนเพื่อรับนักท่องเที่ยวในอนาคต พื้นที่ริมคลองหน้าเมืองที่เชื่อมต่อกับตัวสวนศรีธรรมโศกราช และสวนสาธารณะหน้าเมือง แต่พื้นที่ริมคลองหน้าเมืองไม่มีการปรับปรุงหรือพัฒนา ดังนั้นจึงอยากปรับปรุงและจำเป็นพื้นที่ริมน้ำเชื่อมต่อกับสาธารณะไว้รองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต

แผนที่ ๔-๖ สรุปโปรแกรมการออกแบบและการวางผังในพื้นที่โครงการ

สรุปบทที่ ๔

จากการวิเคราะห์ SWOT ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านกายภาพ และด้านสภาพแวดล้อม พบว่าศักยภาพพื้นที่โดยรอบวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จุดเด่นคือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและประวัติศาสตร์ โบราณสถานเชื่อมโยงหลายแห่ง ชุมชนมีเอกลักษณ์วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียงนำมาต่อยอดได้ มีโครงข่ายการคมนาคมที่ดีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน จุดอ่อน ผู้อยู่อาศัยมีคุณภาพชีวิตไม่ดี ไม่มีแรงงานรองรับที่มั่นคง สภาพอาคารทรุดโทรม รูปแบบสถาปัตยกรรมเปลี่ยนไปตามเวลาพื้นที่ว่างถูกปล่อยทรุดโทรม ไม่มีการพัฒนาส่งเสริมพื้นที่ชุมชนโดยรอบวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เป็นพื้นที่อนุรักษ์เพื่อการท่องเที่ยวและสามารถพัฒนาพื้นที่ว่างให้มีศักยภาพมากขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต อนุรักษ์อาคารบ้านเรือนไทยที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์กลางของชุมชนภาวะคุกคาม ประชากรในพื้นที่มีการลดลงเนื่องจากไม่มีในงานอาชีพที่มั่นคงเกิดปัญหาสุขภาพของกิจกรรมประเพณี เพราะกิจกรรมเกิดขึ้นเฉพาะช่วงเวลาไม่มีกิจกรรมต่อเนื่อง ดังนั้นจากการวิเคราะห์ SWOT ทุกด้าน สามารถนำมาเป็นแนวคิดเพื่อที่จะออกแบบ และพัฒนาพื้นที่โดยต่อไป

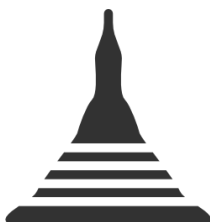

บทที่ ๕

การกำหนดรายละเอียดและการออกแบบวางผังโครงการ

๕.๑ วิสัยทัศน์ในการพัฒนาพื้นที่

“ ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ชุมชนมีเอกลักษณ์ ส่งเสริมแหล่งอาชีพอย่างยั่งยืน ”

ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ชุมชนมีเอกลักษณ์

ส่งเสริมแหล่งอาชีพอย่างยั่งยืน

ภาพที่ ๕-๑ วิสัยทัศน์
ที่มา : โดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

การปรับปรุงและพัฒนาอย่างเหมาะสมอย่างเหมาะสมสามารถพัฒนาชุมชนโดยรอบวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารที่มีความสำคัญในอดีต เพื่อให้เกิดกิจกรรมที่สามารถตอบรับการพัฒนาของชุมชน โดยสามารถเก็บรักษาวิถีชีวิต รวมทั้งเอกลักษณ์ และสถาปัตยกรรมภายในชุมชนได้

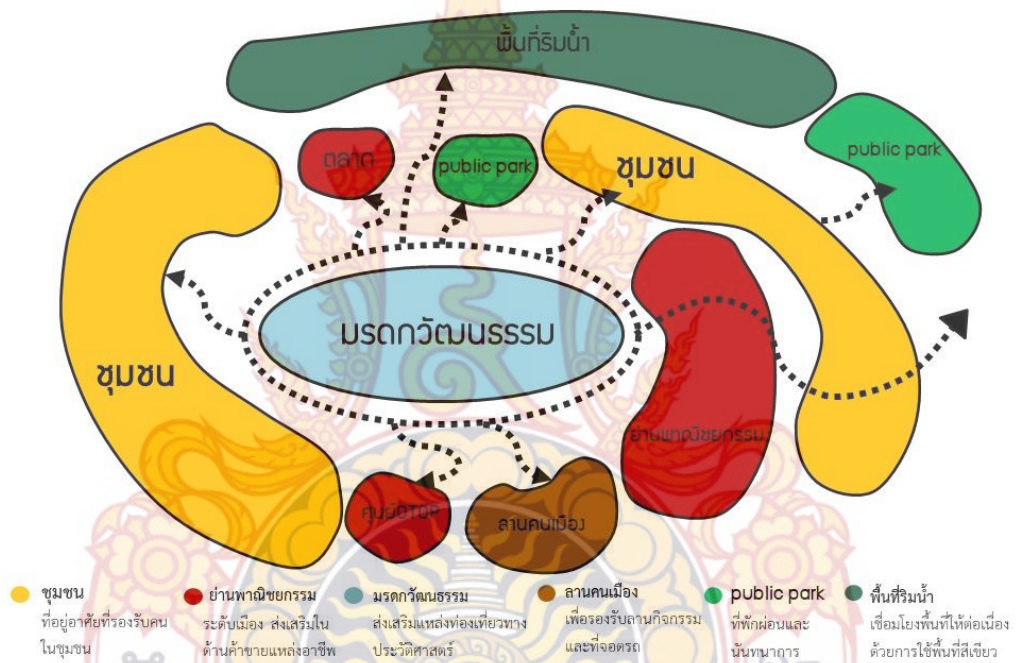
ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ที่มี ศิลปะวัฒนธรรม และมีสถาปัตยกรรมอันโดดเด่นเช่นวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดสวนป่า วัดหน้าพระธาตุ วัดหน้าพระลาน วัดสระเรียง กำแพงเมืองเก่า หอพระอิศวร ที่สืบทอดกันมายาวนานให้มีประสิทธิภาพ ให้เข้าถึงได้ด้วยทางเท้า ทางจักรยาน

ชุมชนมีเอกลักษณ์ หมายถึง อนุรักษ์อาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ให้อยู่คู่กับพื้นที่เป็น แหล่งเรียนรู้แก่คนรุ่นหลัง เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและเป็นความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างบ้านเรือนไทย สมัยก่อน ปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่เสื่อมโทรมและแออัด ให้รองรับผู้อยู่อาศัยทุกระดับ ส่งเสริมสภาพแวดล้อมเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี

ส่งเสริมแหล่งอาชีพอย่างยั่งยืน หมายถึง พัฒนาแหล่งพาณิชย์กรรมที่ส่งเสริมในด้านค้าขายแหล่ง อาชีพ และส่งเสริมสินค้าOTOP สินค้าขึ้นชื่อของพื้นที่ ให้เป็นที่รู้จักและกว้างไกลยิ่งขึ้น เพื่อรองรับคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน

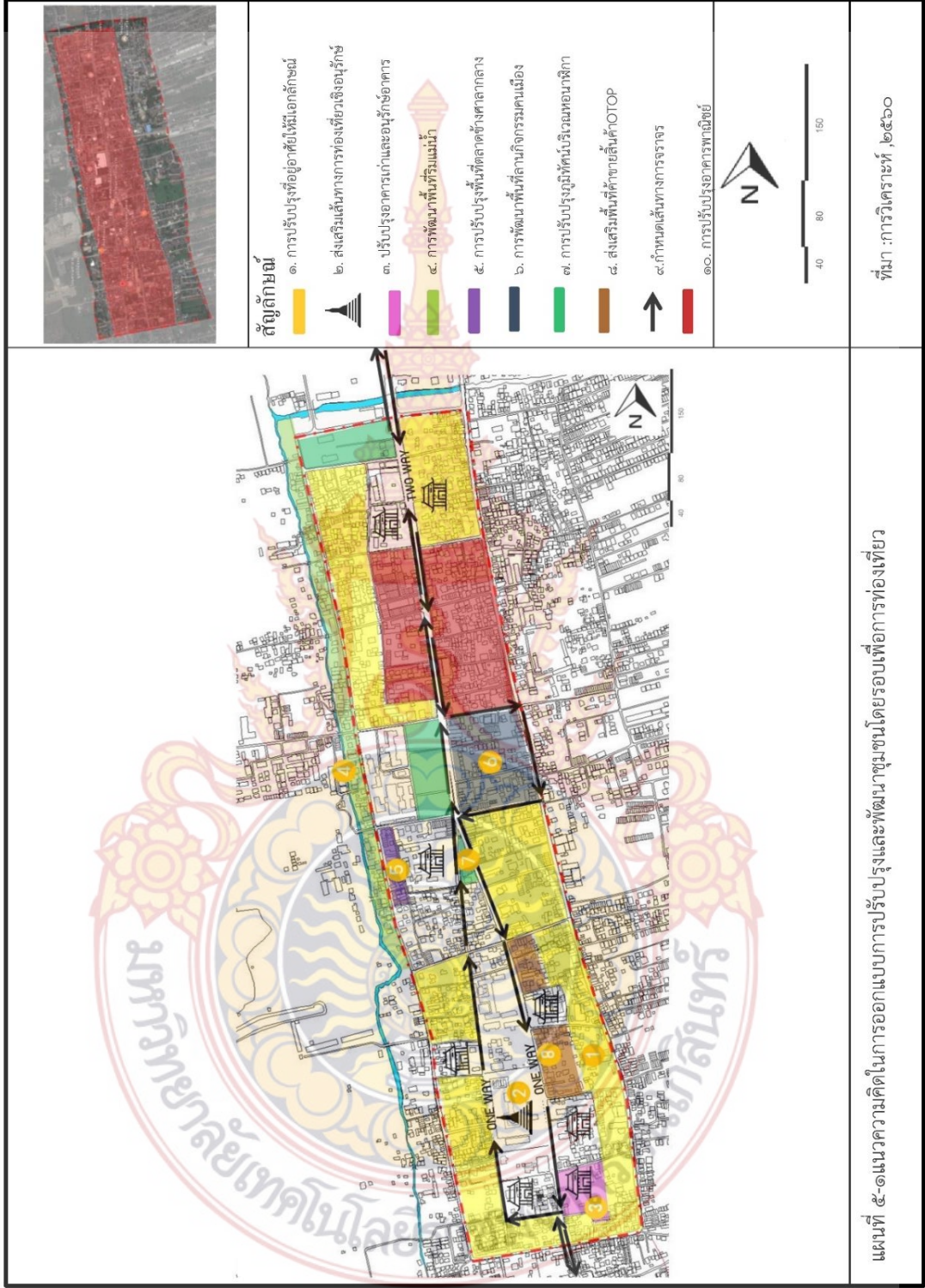
๕.๒ แนวความคิดในการออกแบบและวางผัง

จากแนวความคิดที่ต้องการให้พื้นที่โครงการเป็นพื้นที่ในการท่องเที่ยวเมืองที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตชุมชน ดังนั้นจึงต้องการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีเรื่องราวการท่องเที่ยวที่ต่อเนื่องกัน จากศักยภาพและเอกลักษณ์ของพื้นที่นั้นคือมีชุมชนโดยรอบวัดพระมหาธาตุวรวิหารที่เก่าแก่อาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ซึ่งสามารถนำมาเป็นจุดเด่นในการท่องเที่ยว และมีการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวกับจุดอื่นได้ การเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวด้วยการเพิ่มพื้นที่พื้นที่สีเขียว เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว สร้างศูนย์รวม การเกิดกิจกรรมในพื้นที่ และส่งเสริมสินค้า OTOP ของพื้นที่ เป็นอาชีพของคนในชุมชน

ภาพที่ ๕-๒ CONCEPTUAL DESIGN

ที่มา : โดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

แผนที่ ๕-๑ แนวความคิดในการออกแบบการปรับปรุงและพัฒนาชุมชนโดยรอบเพื่อการท่องเที่ยว

๕.๓ การกำหนดรายละเอียดของโครงการ

๕.๓.๑ ลักษณะโครงข่ายการสัญจร

ระบบการจัดการโครงข่ายการสัญจรของพื้นที่โดยรอบวัดพระมหาธาตุ เป็นการเชื่อมโยงเส้นทางให้เกิดประสิทธิภาพ จากการจราจรติดขัดบนถนนสายราชดำเนินสายหลักในเวลา ๑๖.๐๐-๑๘.๐๐น. ตรงบริเวณแยกของหอนาฬิกาจนถึงหน้าวัดพระมหาธาตุวรวิหาร สร้างปัญหามลพิษและสภาวะสิ่งแวดล้อม มีผลทำให้เกิดความไม่พอใจของคนในชุมชน ดังนั้นต้องกำหนดการจัดการจัดระบบการสัญจรในพื้นที่

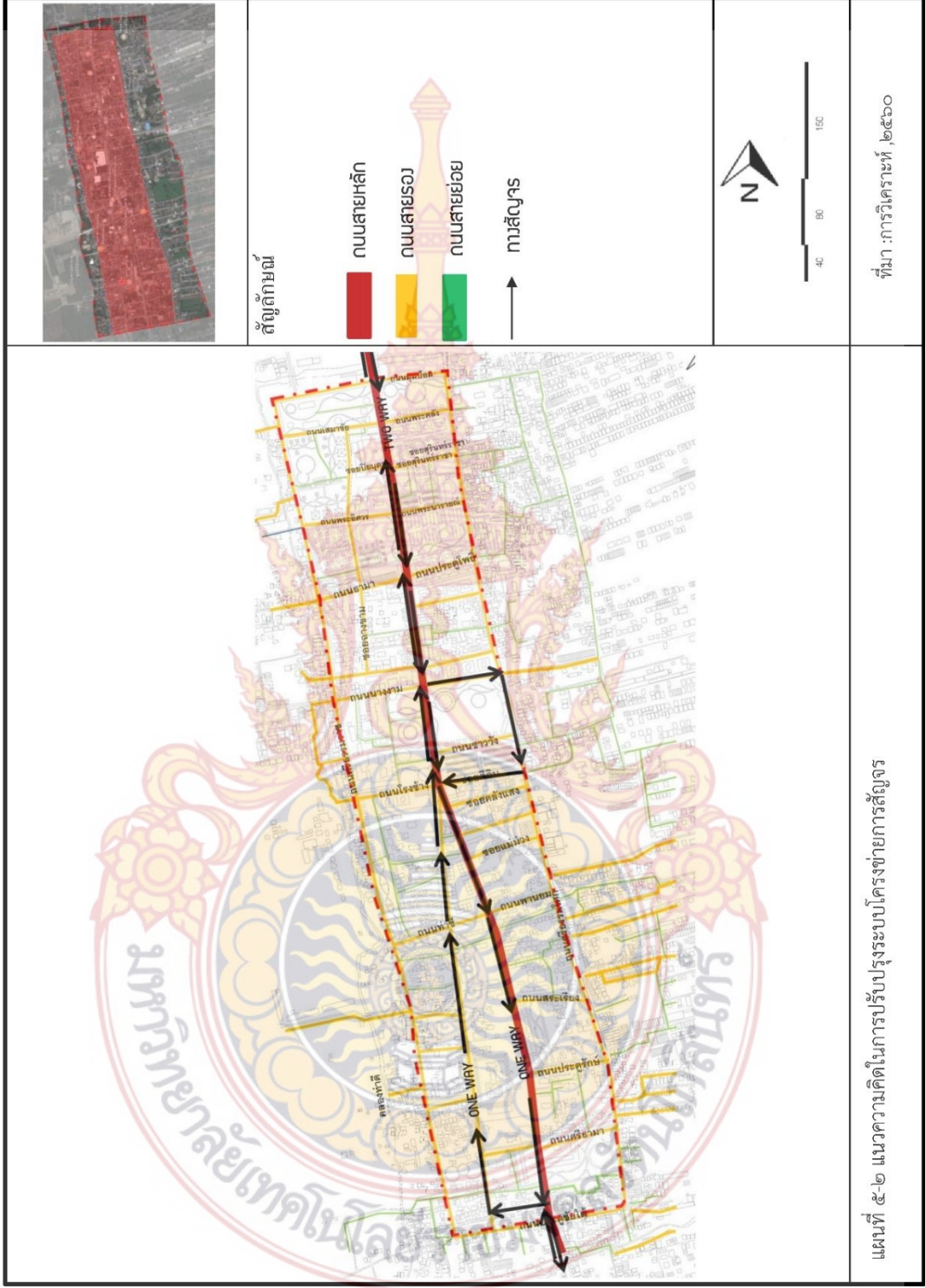
๕.๓.๑.๑ ปรับปรุงถนนสายหลักในพื้นที่ที่มีกำหนดให้เป็น ONE WAY ตั้งแต่บริเวณสี่แยกหอนาฬิกาวิ่งตัดผ่านวัดพระมหาธาตุจนถึงถนนศรีธามมาและถนนหลังวัดพระมหาธาตุเป็นส่วนที่สามารถเชื่อมต่อกับถนนสายหลักของพื้นที่ และถนนสายรอง เพื่อลดปัญหาจราจรติดขัดและการใช้งานที่สะดวกยิ่งขึ้น

๕.๓.๑.๒ ปรับปรุงทางเดินเท้าให้สวยงามและกว้างขึ้นสะดวกต่อการสัญจรและการเดิน เนื่องจากการเดินเท้าเป็นรูปแบบการสัญจรหลักของชุมชนที่มีปริมาณการใช้งานสูงเหมาะสมกับขนาดชุมชน การปรับปรุงทำโดยการวางโครงข่ายการเดินทางเชื่อมโยงด้วยการควบคุมทั่วถึงในทุกพื้นที่ของชุมชน

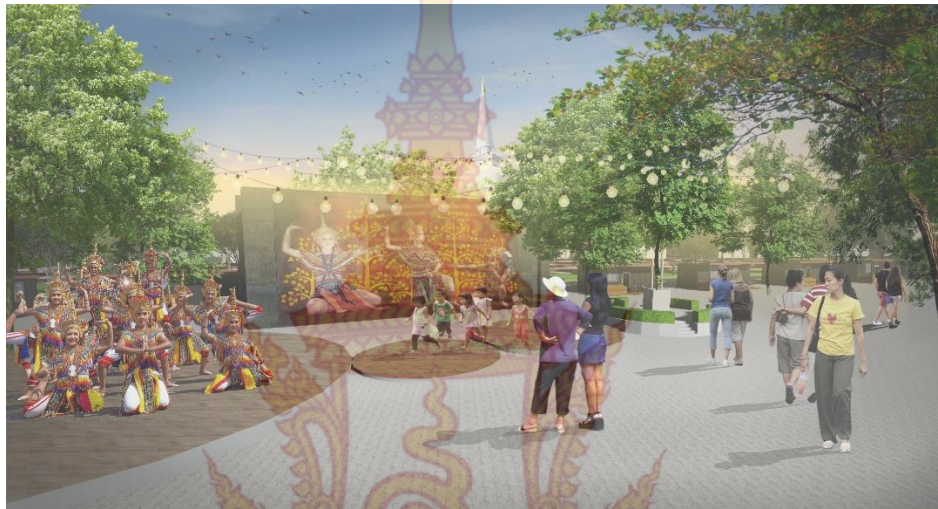
ภาพที่ ๕-๓ ถนนและทางเดินเท้า

ที่มา : โดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

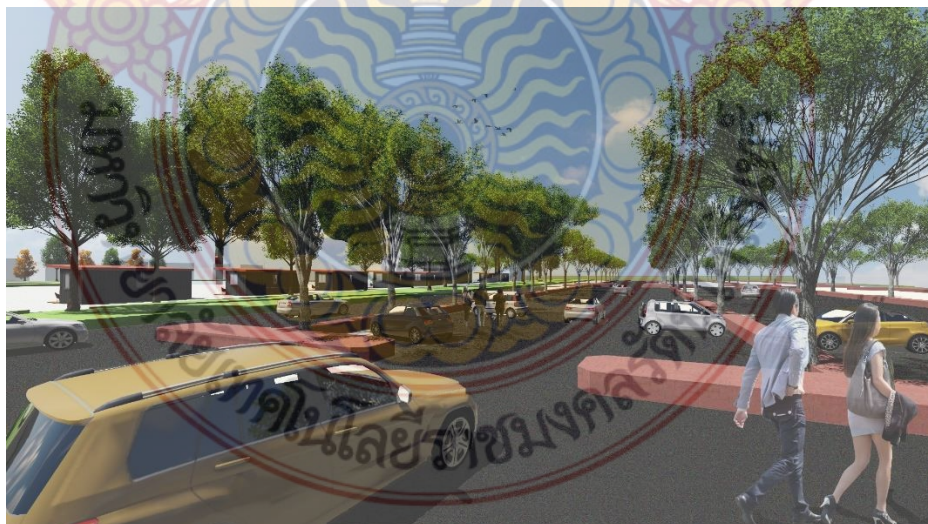
๕.๓.๒ การกำหนดตำแหน่งอาคาร สิ่งปลูกสร้างและพื้นที่ว่าง

๕.๓.๒.๑ เพิ่มการเพิ่มพื้นที่จอดรถและลานกิจกรรม การพัฒนาพื้นที่บริเวณตรงข้ามศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการสร้างลานคนเมืองถึงลานกิจกรรมเอนกประสงค์เพื่อเพิ่มพื้นที่จอดรถและร้านค้า community Mall ให้คนในพื้นที่มาขายของและทำกิจกรรมร่วมกันและรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช วัดพระมหาธาตุและเข้ามาติดต่อศาลากลางโรงพยาบาลเทศบาล

ภาพที่ ๕-๔ พื้นที่ลานคนเมือง

ที่มา : โดยผู้วิจัย,๒๕๖๐

ภาพที่ ๕-๕ พื้นที่จอดรถลานคนเมือง

ที่มา : โดยผู้วิจัย,๒๕๖๐

๕.๓.๒.๒ สร้างพื้นที่สำหรับเช่าการค้าOTOP พื้นที่ขายของจะแบ่งเป็นโซนจะมีโซนเครื่อง
 ถมโซนขายของที่ระลึกส่งสัมภณธ์ เพื่อให้มีเอกลักษณ์และลดปัญหาร้านค้าแผงลอยและสร้างแรง
 อาชีพแรงรายได้ให้คนในชุมชน

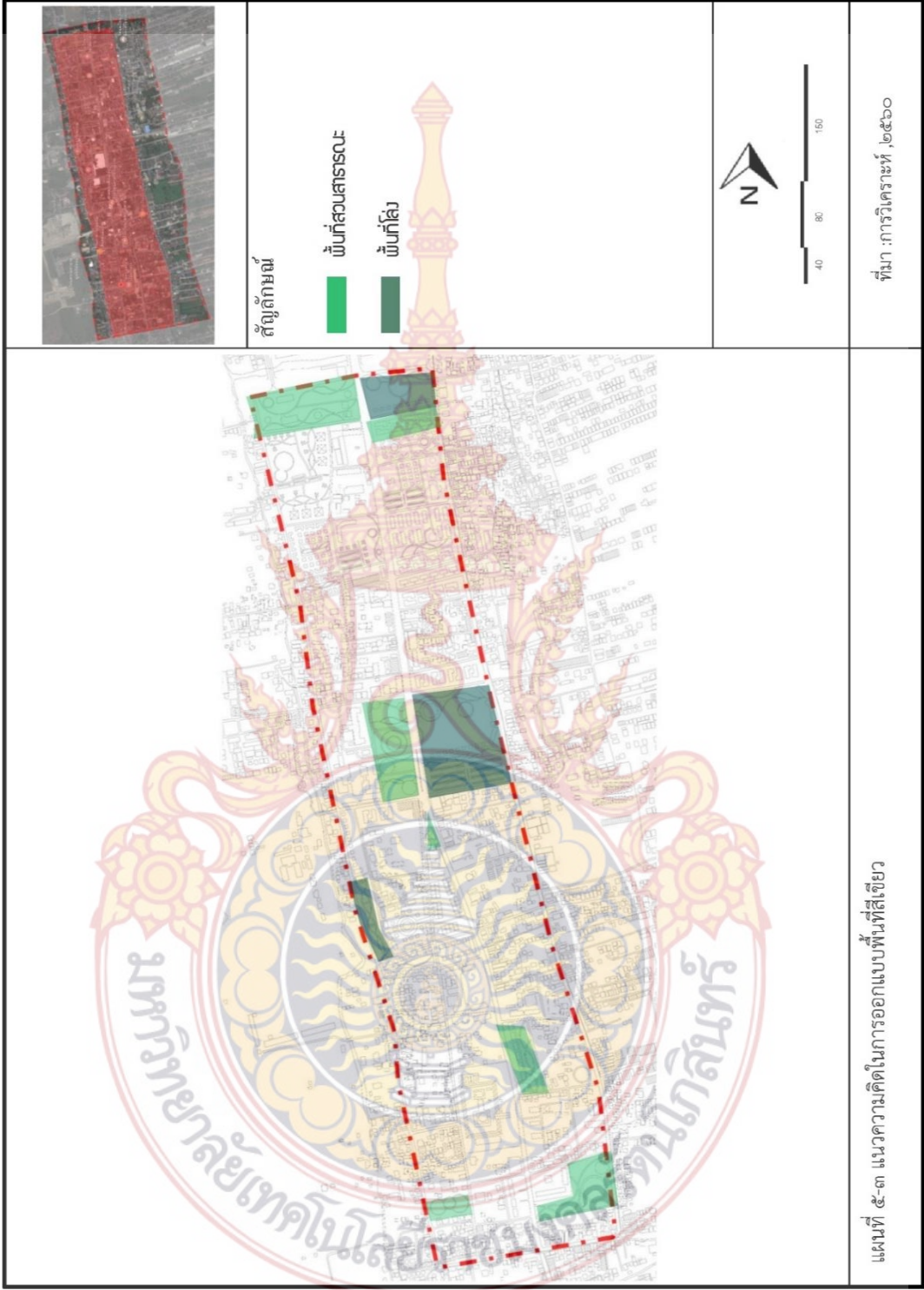
ภาพที่ ๕-๖ พื้นที่สำหรับเช่าการค้าOTOP
 ที่มา : โดยผู้วิจัย,๒๕๖๐

๕.๓.๓ การกำหนดมุมมองสำคัญของพื้นที่โครงการ

๕.๒.๓.๑ การปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณหอนาฬิกา บริเวณแยกหอนาฬิกา เป็นจุดเด่นของพื้นที่
 เนื่องจากจะพบเจอหอนาฬิกาก่อนเข้าไปสู่ตัวองค์วัดพระมหาธาตุวรวิหาร กลุ่มพัฒนา บริเวณพื้นที่ห
 นาฬิกา ให้มีความเด่นชัดและสวยงาม โดยการเพิ่ม ภูมิทัศน์และส่วนเข้าไปให้ดึงดูด เหมาะแก่การเป็น
 แยกหอนาฬิกาที่โดดเด่นและสวยงาม

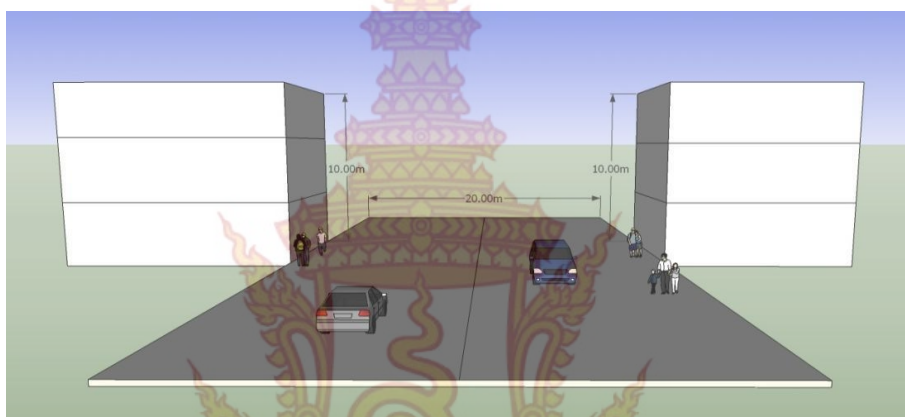

ภาพที่ ๕-๗ พื้นที่หอนาฬิกา
 ที่มา : โดยผู้วิจัย,๒๕๖๐

๕.๓.๔ การควบคุมรายละเอียดของการออกแบบของสิ่งปลูกสร้าง

๕.๓.๔.๑ ความสูงอาคาร ความสูงอาคารเนื่องจาก ชุมชนพื้นที่โดยรอบวัดพระมหาธาตุ วรวิหารเป็นชุมชนดั้งเดิม และมีความเป็นเอกลักษณ์ อาคารส่วนมากมีความสูงไม่เกิน ๓ ชั้น เพราะเทศบาลผู้ดูแลเทศบาลนครศรีธรรมราช มีการกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้างตัดแปลงอาคารบางประเภทในบริเวณเขตพื้นที่เมืองเก่า พ. ศ. ๒๕๓๘ ห้ามมิให้ผู้ใดก่อสร้างตัดแปลงอาคารมีความสูงมากกว่า ๑๒ เมตรขึ้นไปบริเวณพื้นที่เมืองเก่าโดยรอบวัดพระมหาธาตุวรวิหาร ขนาดความกว้างของถนนราชดำเนิน ๒๐-๒๒ เมตรมีอัตราส่วนความสูงตัวอาคารความกว้างประมาณ ๑ ต่อ ๒ ซึ่งถือว่าเป็นอัตราส่วนที่ต่ำของพื้นที่เปิดโล่งอันเกิดจากถนน

ภาพที่ ๕-๘ การควบคุมความสูงอาคาร

ที่มา : โดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

๕.๓.๔.๒ รูปแบบสถาปัตยกรรม

- ๑) จัดทำลักษณะหน้าตาอาคารพาณิชย์ให้มีเอกลักษณ์ทางภาคใต้บริเวณย่านชุมชนตลาดท่าม้า
- ๒) จัดทำลักษณะหน้าตาอาคารที่พักอาศัยให้มีเอกลักษณ์ทางภาคใต้บริเวณย่านชุมชนหน้าวัดพระมหาธาตุ ชุมชนหลังวัดพระมหาธาตุ
- ๓) การปรับปรุงอาคารให้กลมกลืนกับพื้นที่วัสดุที่เสื่อมโทรมถ้าเป็นไม้ให้ทาสีรักษาเนื้อไม้หรือทาสีให้กลมกลืนกับอาคาร อาคารประเภทก่ออิฐฉาบปูนในทาสีครีมทาสีโทนน้ำตาลหรือทาสีให้กลมกลืนกับอาคารเดิม

อาคารที่พักอาศัย

อาคารพาณิชย์กรรม

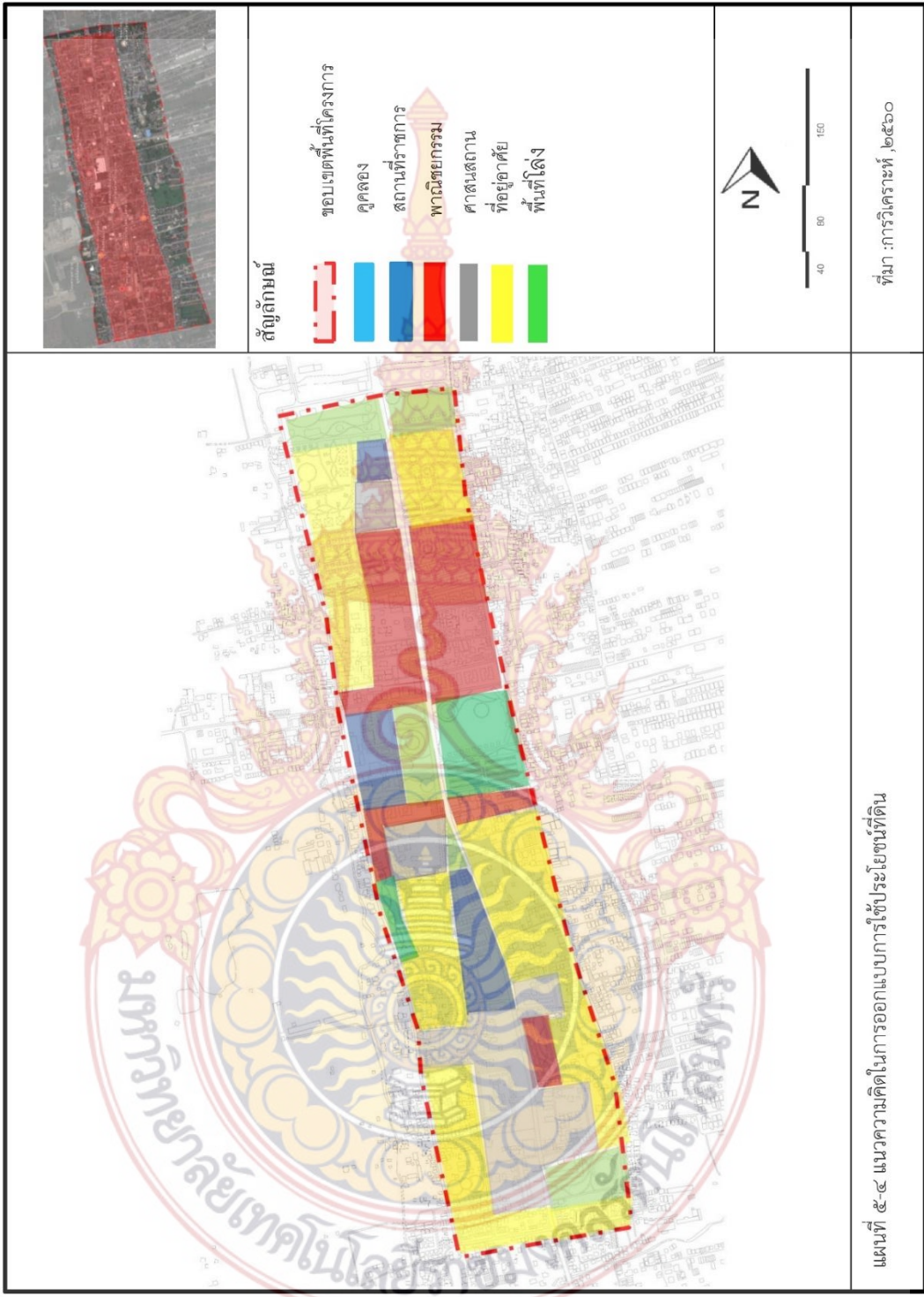
อาคารศูนย์การเรียนรู้

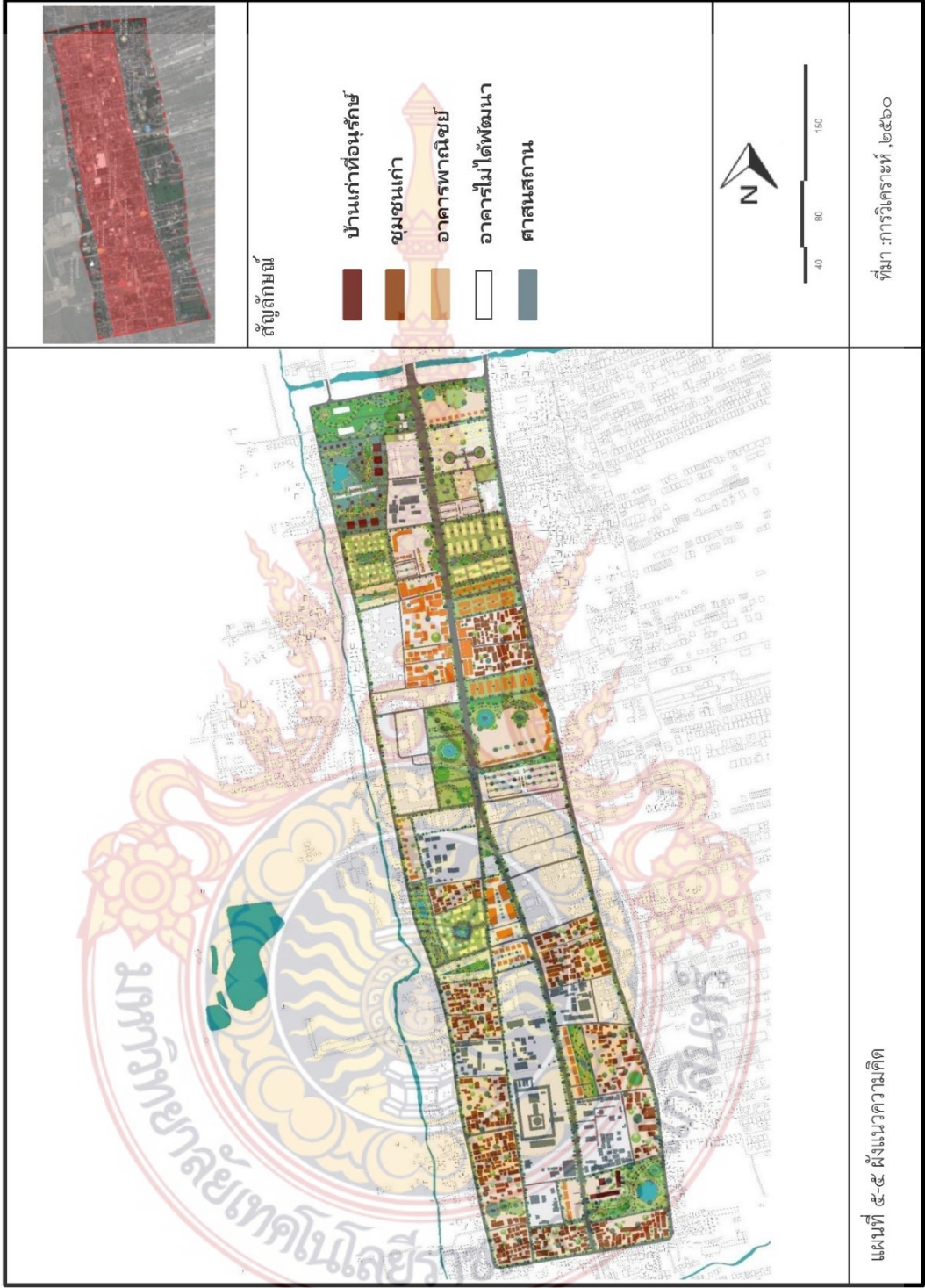
ศาลาอเนกประสงค์

ภาพที่ ๕-๙ การควบคุมหน้าตาอาคารและข้อกำหนดของสี

ที่มา : โดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

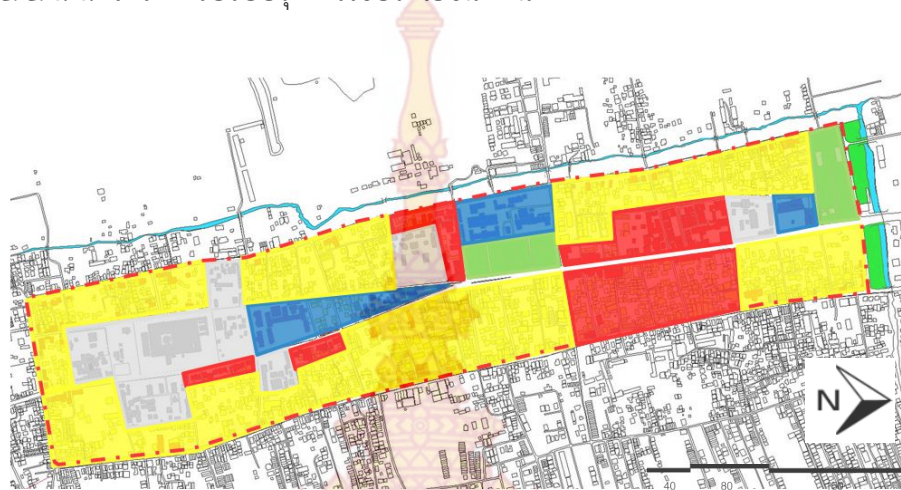
แผนที่ ๕-๔ แนวความคิดในการออกแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน

๕.๔ การออกแบบวางผังโครงการ

๕.๔.๑ แผนงานด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน

๕.๔.๑.๑. โครงการปรับปรุงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดินเดิม

การใช้ประโยชน์ที่ดินใหม่

ภาพที่ ๕-๑๐ การกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน

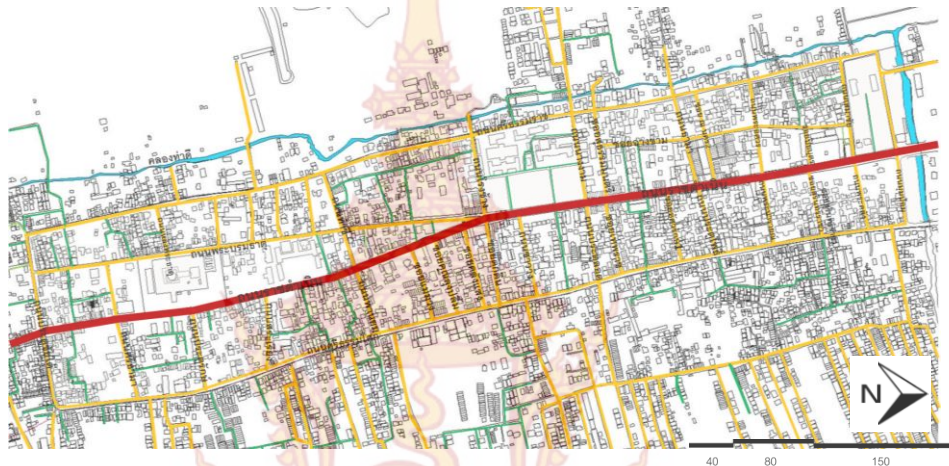
ที่มา : โดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

๕.๔.๒ แผนงานด้านการจัดระบบโครงข่ายการสัญจร

๕.๔.๒.๑ โครงการกำหนดเส้นทางการจราจรบริเวณหน้าวัดพระมหาธาตุวรวิหาร

ปรับปรุงถนนสายหลักในพื้นที่ที่มีกำหนดให้เป็น ONE WAY ตั้งแต่บริเวณสี่แยกหอ นาฬิกาวิ่งตัดผ่านวัดพระมหาธาตุจนถึงถนนศรีรามและถนนหลังวัดพระมหาธาตุเป็นพื้นที่ที่สามารถ เชื่อมต่อกับถนนสายหลักของพื้นที่และถนนสายรองเพื่อลดปัญหาจราจรติดขัดและการใช้งานที่ สะดวกยิ่งขึ้น

๕.๔.๒.๒ โครงการปรับปรุงเส้นทางถนนสายหลักและสายรองเพิ่มทางเท้าและทางจักรยาน

ทางสัญจรเก่า

ทางสัญจรใหม่

ภาพที่ ๕-๑๑ การกำหนดทางสัญจร

ที่มา : โดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

๕.๔.๓ แผนด้านการปรับปรุงภูมิทัศน์

๕.๔.๓.๑ โครงการพัฒนาพื้นที่ลานกิจกรรมคนเมือง

ก่อนปรับปรุง

หลังปรับปรุง

ภาพที่ ๕-๑๒ โครงการพัฒนาพื้นที่ลานกิจกรรมคนเมือง
ที่มา : โดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

๕.๔.๓.๒ โครงการปรับปรุงพื้นที่ตลาดข้างศาลากลาง

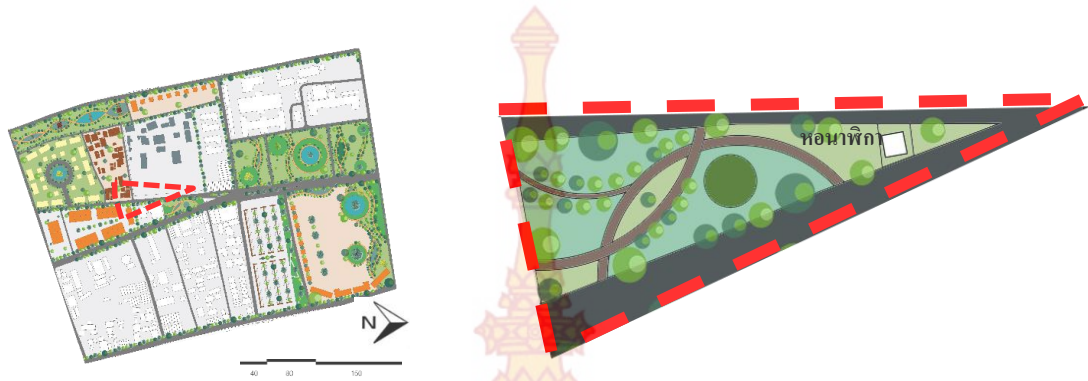

ภาพที่ ๕-๑๓ โครงการปรับปรุงพื้นที่ตลาดข้างศาลากลาง

ที่มา : โดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

๕.๔.๓.๓ โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณหอนาฬิกา

ก่อนปรับปรุง

หลังปรับปรุง

ภาพที่ ๕-๑๔ โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณหอนาฬิกา

ที่มา : โดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

๕.๔.๓.๔ โครงการส่งเสริมพื้นที่ค้าขายสินค้าOTOPที่มีเอกลักษณ์ต่อพื้นที่

ภาพที่ ๕-๑๕ ศูนย์จำหน่ายสินค้าOTOP
ที่มา : โดยผู้วิจัย,๒๕๖๐

๕.๔.๓.๕ โครงการพัฒนาพื้นที่ริมแม่น้ำเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจโบราณสถาน

ภาพที่ ๕-๑๖ ศาลาหอพระในสวนศรีธรรมโคกราช
ที่มา : โดยผู้วิจัย,๒๕๖๐

ภาพที่ ๕-๑๗ ศาลาในศูนย์การเรียนรู้
ที่มา : โดยผู้วิจัย,๒๕๖๐

ภาพที่ ๕-๑๘ ศูนย์การเรียนรู้
ที่มา : โดยผู้วิจัย,๒๕๖๐

ภาพที่ ๕-๑๙ สถานที่ของเล่นเด็ก
ที่มา : โดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

๕.๔.๓.๖ โครงการจัดหาพื้นที่จอดรถแก่นักท่องเที่ยว

ก่อนปรับปรุง

หลังปรับปรุง

ภาพที่ ๕-๒๐ โครงการจัดหาพื้นที่จอดรถแก่นักท่องเที่ยว

ที่มา : โดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

๕.๔.๔ แผนงานด้านปรับปรุงและอนุรักษ์ชุมชนเก่าเพื่อการท่องเที่ยว

๕.๔.๔.๑ โครงการปรับปรุงอาคารเก่าและอนุรักษ์อาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้แก่คนรุ่นหลัง

ก่อนปรับปรุง

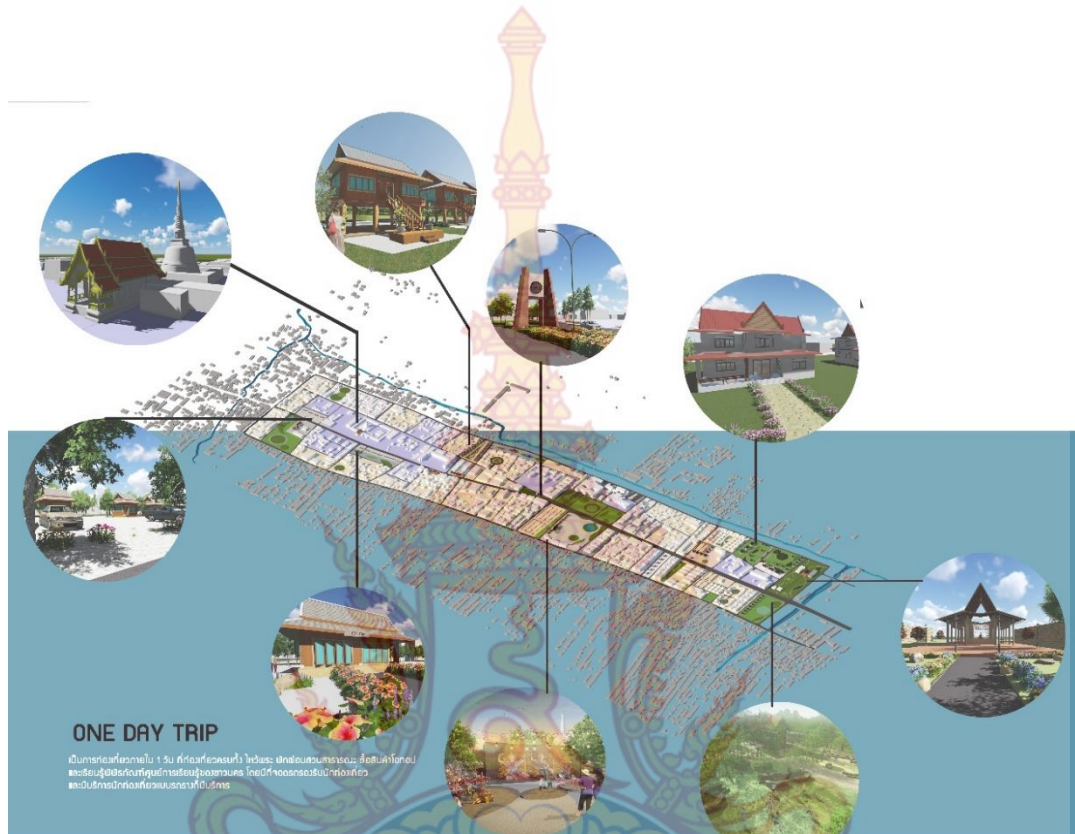

หลังปรับปรุง

ภาพที่ ๕-๒๑ โครงการจัดหาพื้นที่จอดรถแก่นักท่องเที่ยว

ที่มา : โดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

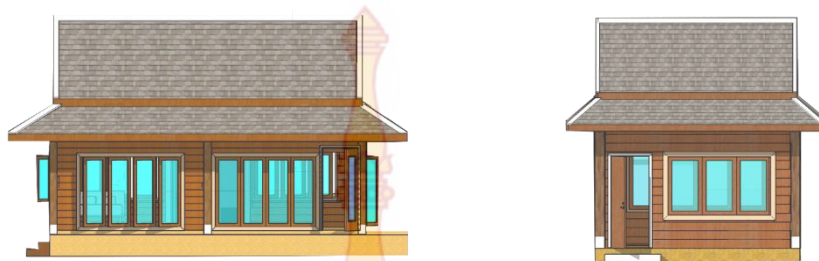
๕.๔.๔.๒ โครงการส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พื้นที่ทางประวัติศาสตร์เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ภาพที่ ๕-๒๒ โครงการส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวภายในพื้นที่
ที่มา : โดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

๕.๔๔.๓ โครงการการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้มีเอกลักษณ์ทางภาคใต้

ภาพที่ ๕-๒๓ โครงการการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้มีเอกลักษณ์ทางภาคใต้
ที่มา : โดยผู้วิจัย,๒๕๖๐

ภาพที่ ๕-๒๓ โฮมสเตย์ที่มีเอกลักษณ์ทางภาคใต้
ที่มา : โดยผู้วิจัย,๒๕๖๐

๕.๔.๔.๔ โครงการปรับปรุงอาคารพาณิชย์ให้มีเอกลักษณ์ทางภาคใต้

ก่อนปรับปรุง

หลังปรับปรุง

ภาพที่ ๕-๒๔ โครงการปรับปรุงอาคารพาณิชย์ให้มีเอกลักษณ์ทางภาคใต้
ที่มา : โดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

๕.๔.๓ ผลงานการออกแบบ

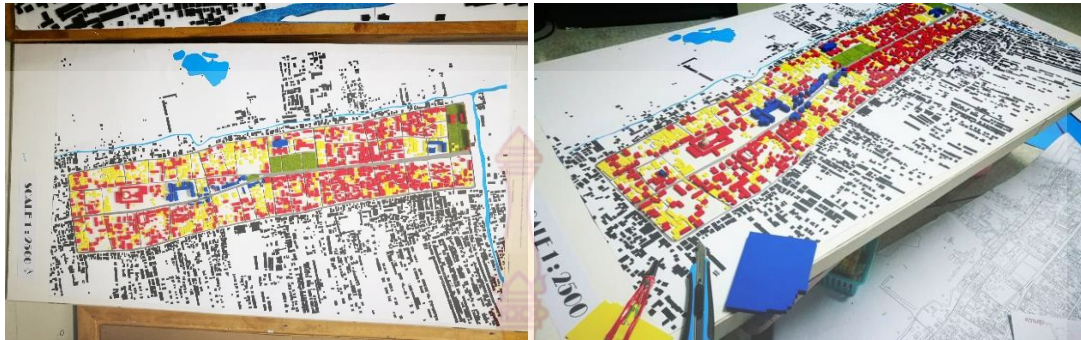
ภาพที่ ๕-๒๕ chartแผ่นที่๑
ที่มา : โดยผู้วิจัย,๒๕๖๐

ภาพที่ ๕-๒๖ chartแผนที่๒
ที่มา : โดยผู้วิจัย,๒๕๖๐

ภาพที่ ๕-๒๗ chartแผนที่
ที่มา : โดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

ภาพที่ ๕-๒๘ mas model
ที่มา : โดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

ภาพที่ ๕-๒๙ model
ที่มา : โดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

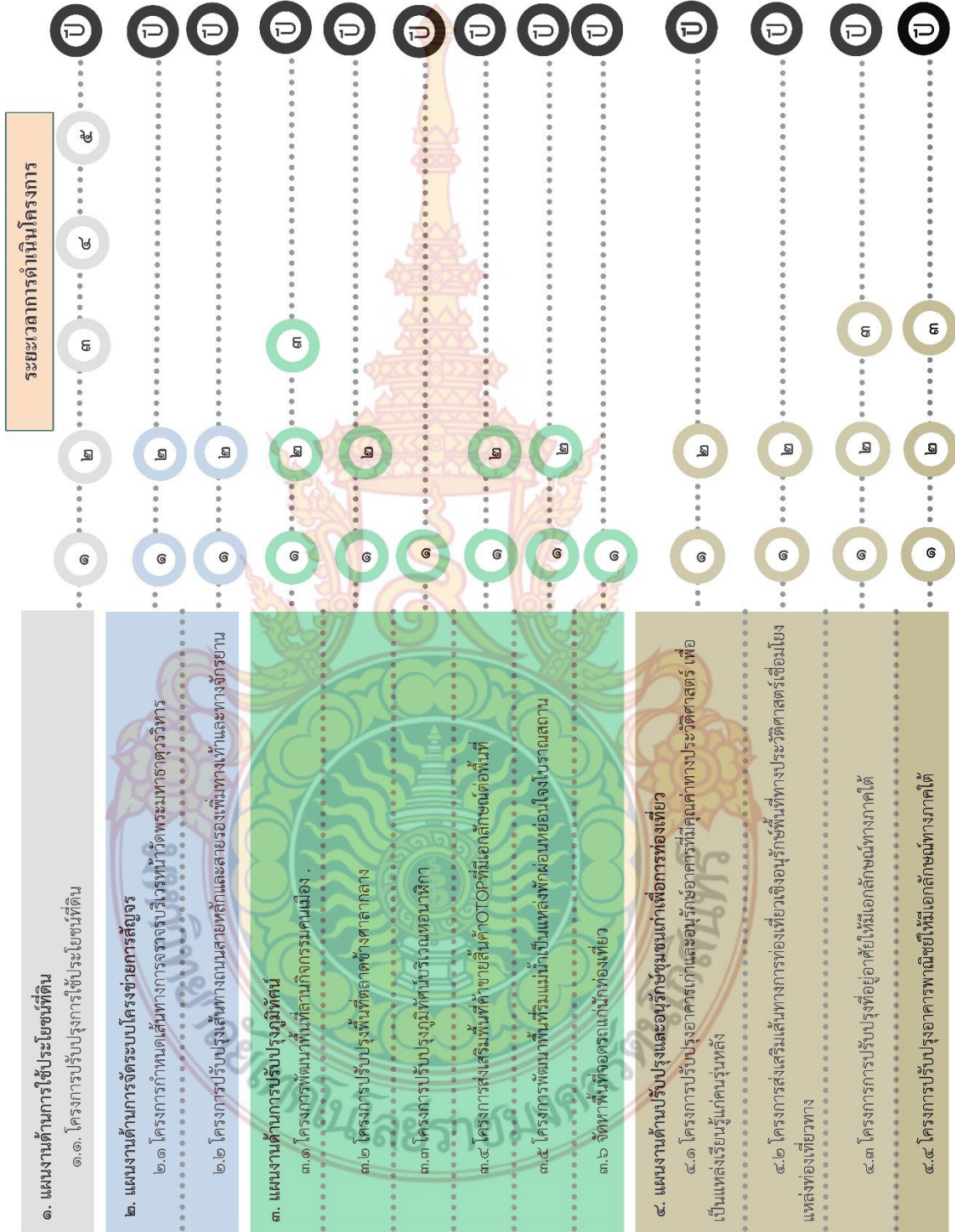
ภาพที่ ๕-๓๐ model
ที่มา : โดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

ภาพที่ ๕-๓๑ ภาพการนำเสนอผลงาน
ที่มา : โดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

๕.๔.๔ ระยะเวลาการดำเนินโครงการ

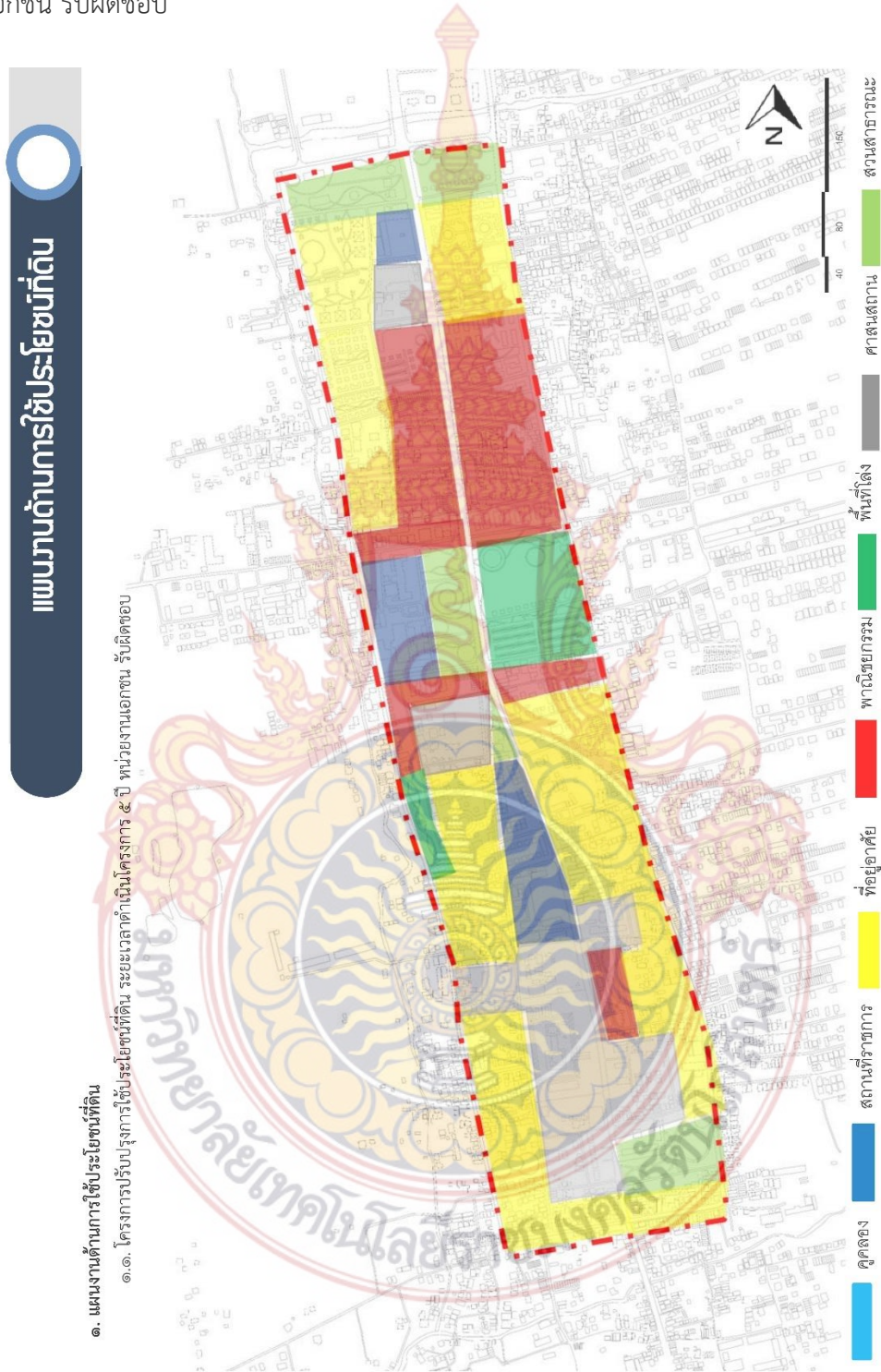
ระยะเวลาการดำเนินโครงการแบ่งเป็น ๔ แผนงานดังนี้

ตารางที่ ๕-๑ ระยะเวลาการดำเนินโครงการ

๕.๔.๔.๑ แผนงานด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน

๑. โครงการปรับปรุงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ระยะเวลาดำเนินโครงการ ๕ ปี หน่วยงาน
เอกชน รับผิดชอบ

ภาพที่ ๕-๓๒ ภาพแผนงานด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน
ที่มา : โดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

๕.๔.๔.๒ แผนงานด้านการจัดระบบโครงข่ายการสัญจร

- ๑. โครงการกำหนดเส้นทางการจราจรบริเวณหน้าวัดพระมหาธาตุวรวิหาร ระยะเวลาดำเนินโครงการ ๒ ปี หน่วยงานเอกชน รับผิดชอบ
- ๒. โครงการปรับปรุงเส้นทางถนนสายหลักและสายรองเพิ่มทางเท้าและทางจักรยาน ระยะเวลาดำเนินโครงการ ๒ ปี หน่วยงานเอกชน รับผิดชอบ

ภาพที่ ๕-๓๓ ภาพแผนงานด้านการจัดระบบโครงข่ายการสัญจร
ที่มา : โดยผู้วิจัย,๒๕๖๐

๕.๔.๔.๓ แผนงานด้านการปรับปรุงภูมิทัศน์

๑. โครงการพัฒนาพื้นที่ลานกิจกรรมคนเมือง ระยะเวลาดำเนินโครงการ ๓ ปี หน่วยงาน
รัฐบาล รับผิดชอบ
๒. โครงการปรับปรุงพื้นที่ตลาดข้างศาลากลาง ระยะเวลาดำเนินโครงการ ๒ ปี
หน่วยงานเอกชน รับผิดชอบ
๓. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณหอนาฬิกา ระยะเวลาดำเนินโครงการ ๑ ปี
หน่วยงานรัฐบาล รับผิดชอบ
๔. โครงการส่งเสริมพื้นที่ค้าขายสินค้าOTOPที่มีเอกลักษณ์ต่อพื้นที่ ระยะเวลาดำเนิน
โครงการ ๒ ปี หน่วยงานรัฐบาล รับผิดชอบ
๕. โครงการพัฒนาพื้นที่ริมแม่น้ำเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจโบราณสถาน ระยะเวลา
ดำเนินโครงการ ๒ ปี หน่วยงานรัฐบาล รับผิดชอบ
๖. จัดหาพื้นที่จอดรถแก่นักท่องเที่ยว ระยะเวลาดำเนินโครงการ ๑ ปี หน่วยงานรัฐบาล
รับผิดชอบ

ภาพที่ ๕-๓๔ ภาพแผนงานด้านการปรับปรุงภูมิทัศน์
ที่มา : โดยผู้วิจัย,๒๕๖๐

๕.๔.๔.๔ แผนงานด้านปรับปรุงและอนุรักษ์ชุมชนเก่าเพื่อการท่องเที่ยว

๑. โครงการปรับปรุงอาคารเก่าและอนุรักษ์อาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้แก่คนรุ่นหลัง ระยะเวลาดำเนินโครงการ ๒ ปี หน่วยงานรัฐบาล รับผิดชอบ

๒. โครงการส่งเสริมเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พื้นที่ทางประวัติศาสตร์เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทาง ระยะเวลาดำเนินโครงการ ๒ ปี หน่วยงานรัฐบาล รับผิดชอบ

๓. โครงการการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้มีเอกลักษณ์ทางภาคใต้ ระยะเวลาดำเนินโครงการ ๓ ปี หน่วยงานเอกชน รับผิดชอบ

๔. โครงการปรับปรุงอาคารพาณิชย์ให้มีเอกลักษณ์ทางภาคใต้ ระยะเวลาดำเนินโครงการ ๓ ปี หน่วยงานเอกชน รับผิดชอบ

๔. แผนงานด้านปรับปรุงและอนุรักษ์ชุมชนเก่าเพื่อการท่องเที่ยว
 ๔.๑ โครงการปรับปรุงอาคารเก่าและอนุรักษ์อาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้แก่คนรุ่นหลัง ระยะเวลาดำเนินโครงการ ๒ ปี หน่วยงานรัฐบาล รับผิดชอบ
 ๔.๒ โครงการส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พื้นที่ทางประวัติศาสตร์เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทาง ระยะเวลาดำเนินโครงการ ๒ ปี หน่วยงานรัฐบาล รับผิดชอบ
 ๔.๓ โครงการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้มีเอกลักษณ์ทางภาคใต้ ระยะเวลาดำเนินโครงการ ๓ ปี หน่วยงานเอกชน รับผิดชอบ
 ๔.๔ โครงการปรับปรุงอาคารพาณิชย์ให้มีเอกลักษณ์ทางภาคใต้ ระยะเวลาดำเนินโครงการ ๓ ปี หน่วยงานเอกชน รับผิดชอบ

ภาพที่ ๕-๓๕ ภาพแผนงานด้านปรับปรุงและอนุรักษ์ชุมชนเก่าเพื่อการท่องเที่ยว
ที่มา : โดยผู้วิจัย,๒๕๖๐

สรุปบทที่ ๕

จากวิสัยทัศน์ของระดับจังหวัดและระดับเมือง นำไปสู่การสร้างวิสัยทัศน์และบทบาทของพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่วัฒนธรรมรอบวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช และนำมาคิดวิเคราะห์ให้ได้แนวความคิดในการออกแบบวางผัง ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ ทั้งทางด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน ทางสัญจร การเชื่อมโยงพื้นที่สีเขียว และโครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อตอบสนอง ความต้องการของนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งอาชีพ แหล่งที่อยู่อย่างยั่งยืนและมีคุณภาพ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนาจึงจะสำเร็จและหากดำเนินงานตามที่เสนอแนะไว้ โครงการพัฒนาพื้นที่วัฒนธรรมรอบวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จะช่วยฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดำรงรักษาวัฒนธรรมพื้นเมืองให้มีความยั่งยืน และอาจยกระดับไปสู่ความเป็นเมืองมรดกโลกได้ในที่สุด

บทที่ ๖ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๖.๑ สรุปผลการพัฒนาพื้นที่โครงการ

จากการศึกษาโครงการพัฒนาพื้นที่วัฒนธรรมโลกวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราชในครั้งนี้ ได้เกิดขึ้นเนื่องจากรัฐบาลมีนโยบาย เป็นแผนพัฒนา อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช มุ่งเน้นให้เป็นเมืองพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม ระดับมาตรฐานสากลที่สามารถสร้างอาชีพและรายได้ในพื้นที่เพิ่มขึ้น มีโครงการรองรับได้แก่โครงการเส้นทางการปั่นจักรยานเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยมีกิจกรรมคือปรับปรุงขยายไหล่ทาง เพิ่มช่องทางจักรยาน และโครงการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมประเพณี มีกิจกรรมรองรับได้แก่งานชาวนครศรีธรรมราชมุ่งใจภักดีอนุรักษ์มรดกไทย และยังมีกิจกรรม ที่รองรับนักท่องเที่ยว เพื่อเข้ามาในพื้นที่ โดยมุ่งเน้นให้เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณี เพื่อสืบสานความเป็นชาวนครศรีธรรมราชต่อไป ทั้งนี้จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาพื้นที่วัฒนธรรมรอบวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และรองรับต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยว จึงจัดทำโครงการต่าง ๆ ขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ในตอบรับนโยบายและแผนงานของรัฐบาลที่เกิดขึ้น

๖.๒ แนวทางการนำไปสู่การปฏิบัติ

จากแผนงานและผังแม่บทของพื้นที่ย่านชุมชนโดยรอบวัดมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมไปถึงแผนงานโครงการต่าง ๆ ทั้งระดับเมืองและหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อนำมาสู่การปฏิบัติให้เป็นจริง ต้องมีมาตรการควบคุมและมาตรการสร้างแรงจูงใจภายในพื้นที่หน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินโครงการและที่มาของงบประมาณรวมถึงแผนงานในการดำเนินงานช่วงเวลาต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

๖.๒.๑ มาตรการควบคุม ให้มีการนำกฎหมายอาคารควบคุมในการดัดแปลงต่อเติมหรือถอนอาคาร ความสูงอาคาร ระยะร่น ที่จอดรถ ให้ควบคุมกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมจังหวัดนครศรีธรรมราช และเทศบัญญัตินครศรีธรรมราชพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น

๖.๒.๒ แผนงานในการดำเนินงานจากแนวทางในการพัฒนาพื้นที่โดยรอบการท่องเที่ยวที่ได้กำหนดแม่บทการพัฒนาพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติสามารถทำได้ดังนี้คือการร่วมมือในการดำเนินงานระหว่างภาครัฐ และเอกชน ประชาชนในพื้นที่โดยวิธีการใช้การดำเนินการความร่วมมือต่าง ๆ อยู่ในรูปแบบของการทำสัญญา โดยรัฐให้เอกชนดำเนินการพัฒนาก่อสร้างโครงการพัฒนา และรัฐเป็นผู้ควบคุมและกำกับดูแลให้เป็นไปตามสัญญา

๖.๓ ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

๖.๓.๑ การนำเสนองานควรลำดับประเด็นหลักประเด็นรอง ประเด็นไหนสำคัญ ประเด็นไหนไม่สำคัญให้ตัดทิ้ง เพื่อให้มีความเข้าใจง่ายขึ้น

๖.๓.๒ ภายในพื้นที่ มีวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นจุดเด่น ควรมีการแนะนำการพัฒนาวัดในการพัฒนาใหม่ ควรทำทั้งด้านนอกและด้านใน และควรให้ความสำคัญกับวัดมากกว่านี้

๖.๓.๓ เพิ่มกิจกรรมการใช้ประโยชน์พื้นที่ ให้เชื่อมต่อกับวัด และชุมชน มากกว่านี้

บรรณานุกรม

กำเนิดเมืองและลำดับการสร้างเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช.[ออนไลน์].แหล่งที่มา:

https://www.m-culture.go.th/young/ewt_news.php (๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๐)

แนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด (Smart Growth). [ออนไลน์].แหล่งที่มา:

<http://www.phitsanulokcharter.com/concept/smart-growth-concept/>
(๔ สิงหาคม ๒๕๖๐)

ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานยาวนานของเมืองนครศรีธรรมราช.[ออนไลน์].แหล่งที่มา:

<http://www.finearts.go.th/nakhonsithammarat> (๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๐)

ประวัติศาสตร์ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช. [ออนไลน์].แหล่งที่มา:

http://www.paiduaykan.com/๗๖_province/south/ (๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐)

แผนพัฒนาและยุทธศาสตร์ระดับจังหวัดนครศรีธรรมราช. [ออนไลน์].แหล่งที่มา:

http://www.nakhonsithammarat.go.th/web_๕๒/datacenter (๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐)

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช.[ออนไลน์].แหล่งที่มา:

http://www.noplink.com/postcode_a.php?a (๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๐)

สำนักงานการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จังหวัดนครศรีธรรมราช.[ออนไลน์].แหล่งที่มา:

<http://www.thai.tourismthailand.org> (๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐)

สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช สถิติประชากร .[ออนไลน์].แหล่งที่มา:

<http://thailand.kapook.com/place.php?id> (๗ กรกฎาคม ๒๕๖๐)

สำนักงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย จังหวัดนครศรีธรรมราช.[ออนไลน์].แหล่งที่มา:

<http://www.osmaothai.com/> (๔ สิงหาคม ๒๕๖๐)

แหล่งท่องเที่ยวรอบเกาะรัตนโกสินทร์กับอีกแหล่งสถานที่สำคัญภายในเกาะ.[ออนไลน์].แหล่งที่มา:

<https://th.wikipedia.org/wiki/topic> (๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๐)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล: นางสาวณัฐวรรณ หัสจำนงค์
เกิดวันที่: ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๓๖
ที่อยู่: ๖๘/๓ หมู่ ๑ ต.ท่าจั่ว อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
ที่อยู่ปัจจุบัน: ๒๖/๒๖ หมู่ ๕ ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๐ - ๓๒๖๗๐๑๘

E-mail: nattawanfang@hotmail.com

ประวัติการศึกษา:

ปี ๒๕๕๑ มัธยมศึกษา โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช
ปี ๒๕๕๔ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช
ปี ๒๕๕๙ ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ
สาขาสถาปัตยกรรมและการออกแบบชุมชนเมือง

ประวัติการทำงาน :

ปี๒๕๕๙ นักศึกษาฝึกงาน สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช

ทุนการศึกษา :

ปี๒๕๖๐ ผู้การเรียนดี มีความประพฤติเรียบร้อย ของบริษัทในกลุ่มเซ็นทรัล จำกัด